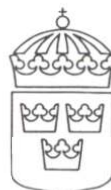

Riksdagens protokoll

1991/92:88

Tisdagen den 31 mars

Kl. 14.00 – 17.10
18.00 – 21.10

Protokoll
1991/92:88

Meddelande om information från regeringen

Svar på frågor

Anf. 1 TALMANNEN:

Vid kammarens sammanträde torsdagen den 2 april kl. 14.30 lämnas information *dels* av statsminister Carl Bildt om överläggningarna mellan Sverige och de baltiska staterna, *dels* av justitieminister Gun Hellsvik om regeringens nya kriminalpolitik.

Den tidigare aviserade aktuella debatten om kärnkraftens säkerhetsproblem följer efter informationen från regeringen.

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 25 mars.

2 § Meddelande om svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse den 26 mars 1992:

Interpellation 1991/92:151

Interpellation 1991/92:151 kan tyvärr besvaras först den 27 april på grund av bl. a. arbetsanhopning.

Med vänlig hälsning

Inger Davidson

3 § Svar på fråga 1991/92:592 om politiska åtgärder för att hindra ökad arbetslöshet

Anf. 2 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Ingvar Carlsson har frågat mig om jag är beredd att initiera politiska åtgärder för att förhindra att arbetslösheten stiger till de nivåer som AMS angett i sin senaste prognos.

Svaret på den frågan är självfallet ett entydigt ja.

I själva verket handlar hela regeringens ekonomiska politik om att åter-

vinna styrkan i svensk ekonomi. Vi måste helt enkelt få tillbaka den tillväxt, de investeringar och de möjligheter till framtidsjobb som vi förlorat genom de senaste årens utveckling. Ingenting är för regeringen viktigare än detta.

Sedan hösten 1990 har läget på arbetsmarknaden successivt försämrats. Försämringen fick en oroväckande kraft under 1991, och i dag tyder alla prognoser på att det kommer att ta sin tid att bryta denna utveckling. Det finns inga snabba klipp som i ett slag kan radera ut konsekvenserna av flera års misslyckanden.

Regeringens politik har två perspektiv.

Det avgörande är att återställa förtroendet för Sverige som ett land för företagande, investeringar och tillväxt för att få fram de nya jobb som varaktigt kan ersätta dem som nu försvinner.

Men därutöver måste vi också föra en aktiv arbetsmarknadspolitik, inte minst för att förhindra att många låses in i en förödande långtidsarbetslöshet och för att ge unga människor ett alternativ till att enbart vara arbetslösa.

I det arbetet borde vi i långa stycken kunna förenas. Det är därför jag beklagar att LO och Socialdemokraterna vill stoppa det förslag till ungdomspraktik som regeringen lagt fram. Om förslaget inte går igenom innebär detta i realiteten att tiotusentals ungdomar i stället hänvisas till öppen arbetslöshet.

Jag hoppas dock att det skall vara möjligt att få en bred uppslutning bakom detta förslag. LO:s ordförande Stig Malm och jag har kommit överens om att träffas för överläggningar i bl.a. denna fråga på Haga onsdagen den 8 april.

På samma sätt som det är min förhoppning att regeringens ekonomiska politik för att ge Sverige en ny start skall få ett brett stöd, är det min förhoppning att regeringens förslag till bl.a. ungdomspraktik skall få ett så brett stöd att det verksamt kan bidra till att bekämpa det gissel som arbetslöshet, inte minst för unga människor, alltid är.

Anf. 3 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsministern för svaret. Svarets huvudpunkt är att det är genom sänkta skatter som vi skall bekämpa arbetslösheten i Sverige. Det är den s.k. enda vägens politik som skall gälla. Den vägen tror ju inte ens biträdande statsministern på. Och vi socialdemokrater har den uppfattningen att det är helt andra åtgärder som måste till.

För det första behöver det satsas ungefär 4 000 milj.kr. som vi har lagt fram konkreta förslag om. För det andra finns det väldigt mycket att göra inom bygg- och bostadssektorn. Ombyggnad av det äldre bostadsbeståndet skulle både vara bra för den framtida bostadsstandarden och ge väldigt många jobb. Jag kan inte förstå hur regeringen i detta läge kan dra in 3 000 milj.kr. när det gäller satsning på skolmiljön. Hur skall vi kunna få Europas bästa skola, om vi inte satsar också på skolmiljön?

Vi socialdemokrater tycker att det här är ett utomordentligt läge att investera också i människor. Vi vill därför öka satsningen på vuxenutbildningen, inte dra ned på den. Även på den punkten har regeringen ett obegripligt förslag.

När det gäller ungdomssidan är det inte så, att vi säger nej till ett förslag

utan att ha något annat i stället. Vi lägger fram förslag, som enligt vår uppfattning ger ett mycket bättre utbyte för ungdomarna, nämligen ungdomsjobb åt i princip alla under 25 år, utbyggnad av tvååriga gymnasielinjer till treåriga och ökning med ytterligare 2 000 platser på universitet och högskolor, med bibehållande av de särskilda inskolningsplatserna. Jag skulle faktiskt vilja vädja till Carl Bildt att "ta en ordentlig titt" på detta förslag för att se om inte utskotten skulle kunna nå bred enighet – inte för vår skull, men för de arbetslösa ungdomarnas skull.

Anf. 4 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Jag försäkrar Ingvar Carlsson att regeringen är beredd att pröva alla de åtgärder som kan få ett verkligt resultat. Problemet med den socialdemokratiska åtgärden är att vi kan vara övertygade om – så övertygad man nu kan vara – att den praktiskt taget inte ger några jobb alls. I ett läge då företag, kommuner och landsting inte har några pengar och t.o.m. tvingas att permittera – tragiskt som detta är –, begär Socialdemokraterna att de skall klara av också detta. Jag tror inte att det går. Jag skulle önska att det ginge, och jag hoppas att vi snart återvänder till den dag då det går.

Med förslaget om ungdomspraktik vet vi emellertid att ungdomarna kan få praktik. Tre av fem företag säger att de är beredda att ställa upp på de här villkoren. Varför säger då Socialdemokraterna och LO nej? Jag beklagar detta. Finns det, i det som Ingvar Carlsson säger, en öppning för en konstruktiv dialog som kan låsa upp detta, skall vi självfallet utnyttja denna möjlighet.

Låt mig sedan säga att den sysselsättningskris som vi nu har, djup som den är i början på 1990-talet, ju är en konsekvens av att Sverige löpande under 1980-talet förlorade tillväxt, marknadsandelar och konkurrenskraft. Det var Kjell-Olof Feldt som började tala om hur detta skulle leda Sverige in i, vad han kallade, arbetslöshetens stålbad. Effekterna av många års misslyckad ekonomisk politik reparerar man dess värre inte i en handvändning. Det kräver uthållig fasthet och stramhet under flera år i den ekonomiska politiken.

Ingvar Carlsson säger att han inte tror att sänkta skatter ger nya jobb. Nej denna Ingvar Carlssons uppfattning är väl bekant, men höjda skatter ger rimligtvis inte nya jobb. Socialdemokraterna föreslår en skattechock med 9 miljarder kronor, som drabbar framför allt de små och medelstora företagen. Jag kan garantera Ingvar Carlsson att det skulle göra att arbetslösheten skulle bli ännu mycket högre än vad den redan är.

Anf. 5 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Om nu Carl Bildt inte litar på sin egen biträdande statsminister när det gäller den ekonomiska politiken, kan han fråga människorna i Huddinge, fråga människorna i Uppsala om inte en gemensam sektor har betydelse för sysselsättningen, förutom att den har betydelse för rättvisa och jämlikhet. Jag beklagar att Carl Bildt har låst sig fast vid det han kallar den enda vägen.

Det är faktiskt så, att vårt förslag, som jag förstår att Carl Bildt inte har tagit del av, kommer att ge reella jobb. Det kommer inte, såsom regeringens förslag, att slå sönder ungdomarnas ordinarie arbetsmarknad, och det kom-

mer inte att kosta arbetsgivarna mer än 2 000 kr. per anställd. Dessutom hamnar man inte i komplikationer med arbetsrätten, något som regeringen faktiskt bör ta med ett visst allvar. Jag hälsar med tillfredsställelse att Carl Bildt och regeringen som omväxling inte bara lyssnar på Svenska Arbetsgivareföreningen utan nu tydligen också lyssnar på företrädare för fackföreningsrörelsen. Det behövs.

Anf. 6 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Vi lyssnar på alla som har någonting att säga, därför att vi är övertygade om att alla har sitt ansvar för att föra landet ur den här kritiska situationen. Om jag skulle åberopa någon, skulle jag åberopa generaldirektören för arbetsmarknadsstyrelsen, som har varit med och utformat det här förslaget och som säger att det här förslaget är bra och nödvändigt. Visst kan det finnas en eller annan principiell invändning och ett eller annat praktiskt problem, men det handlar om att ge unga killar och tjejer jobb. Varför förneka dem den praktik som de vill ha, som är nyttig för dem, som gagnar företagen och som skulle kunna bidra till att reducera arbetslöshetsköerna?

Till slut! Visst behövs den offentliga sektorn. Ibland behöver den också omstruktureras. Vi tvingas t.ex. till friställningar inom försvaret, vilka är plågsamma, men av andra skäl dess värre nödvändiga. Den avgörande krisen, som sociademokratin aldrig begrep i regeringsställning och som den fortfarande inte verkar begripa, är industrikrisen. Det är Sverige som industrialisation som förlorar konkurrenskraft, marknadsandelar och investeringar. Vi måste få tillbaka styrkan i Industrisverige, därför att det är den utslagningen som ger bredden på arbetslösheten i Sverige.

Anf. 7 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Jag har ytterligare styrkts i min uppfattning att Carl Bildt inte riktigt har satt sig in i det här, eftersom han säger att regeringens förslag ger jobb. Det är precis det som det inte gör. Förslaget ger i bästa fall praktik. Men vårt förslag ger jobb. Än en gång Carl Bildt, studera vårt förslag så kanske vi kan nå enighet om detta i utskottet.

Ert förslag kostar dessutom 150 milj.kr bara i ytterligare anställda tjänstemän på AMS. Vi tycker att dessa pengar bör satsas direkt på ungdomarna i stället.

Till slut! Vilka är det som har varit framgångsrika när det gäller att bekämpa arbetslöshet? Under 80-talet, som Carl Bildt nämnde, gick vi mot strömmen. När andra länder hade 8–12 % arbetslöshet höll vi den kring 2 %. Under årtionden har vi i regeringsställning klarat sysselsättningen. Efter ett halvår i regeringsställning tvingas ni revidera prognos efter prognos, vilket visar att vi med den borgerliga uppläggningsen får högre och högre arbetslöshet. Jag hoppas att ni är beredda att anta åtminstone en del av våra förslag. Då kommer kurvan att kunna vändas nedåt.

Anf. 8 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Det är tydligen inte bara jag som inte har begripit detta utan även AMS-chefen. Jag vill understryka det faktum att när AMS-chefen säger att detta är ett bra förslag, när TCO – om vi talar om fackliga organisatio-

ner – säger att detta är ett bra förslag och när tre av fem företag säger att detta är ett bra förslag och att de är beredda att ta in ungdomar så snabbt som möjligt för praktik, varför skulle vi då säga nej. Det skulle innebära att unga killar och tjejer i stället hamnar i arbetslöshetskön, och det vill jag helst inte medverka till.

Till 1980-talet! Det är inte så svårt att klara sysselsättning temporärt om man realiserar landet genom devalveringar. Det svåra ligger i att varaktigt få ned inflation och kostnader så att man är konkurrenskraftig. Det är detta som socialdemokratin misslyckades med under den senare delen av 1980-talet. Det var detta som Kjell-Olof Feldt menade, när han varnade för arbetslöshetens stålbad, som skulle komma i förlängningen efter misslyckandet med den tredje vägens politik. Vår uppgift nu är att ta oss ur dessa problem genom att återupprätta tilltron till företagande, investeringar och tillväxt i Sverige. Och det går sannerligen inte med hjälp av nya skattechocker.

Anf. 9 INGVAR CARLSSON (s):

Fru talman! Carl Bildt är inte särskilt varsam med orden. Han talar om att socialdemokratin klarade sysselsättningen temporärt. Vi har styrt Sverige i 53 av de senaste 60 åren och klarat sysselsättningen under den perioden. Det är verkligen inte någon temporär period. Ett halvår däremot är en temporär period, och det beklagliga är att ni under den perioden inte har klarat sysselsättningen.

Sedan har vi har ett bättre förslag, Carl Bildt. Det är därför som vi säger att ert förslag inte bör antas av riksdagen. För ordningens skull vill jag emellertid påpeka att ni har borgerlig majoritet i riksdagen. Socialdemokratin kan inte förhindra er att genomföra ert förslag, om ni tror på det. Men vi vädjar till er – inte för vår skull utan för de arbetslösa ungdomarnas skull – att gå igenom vårt förslag. Studera även våra andra förslag som gäller hela det ekonomiska området. Det är först då som ni kommer att kunna göra någonting åt arbetslösheten och sysselsättningen totalt. Ni har hängt upp er på en enda punkt, och även på den punkten har ni fel. Men det handlar om en mycket större fråga: Sänkta skatter kommer aldrig att lösa det här problemet!

Anf. 10 Statsminister CARL BILDT (m):

Fru talman! Nej, det är många åtgärder som skall lösa problemet. Konkurrenskraftiga företag, tilltro till Sverige som investeringsland, fasthet i Europapolitiken – allt detta betyder mycket för att få tillbaka jobben. Men man måste vara beredd att ta till de åtgärder som går att ta till. Jag tror inte att Ingvar Carlsson kan hitta någon enda som säger att förslaget om ungdomspraktikplatser inte skulle ge sysselsättning åt ungdomar just nu. Ingvar Carlsson och socialdemokratin må ha sina principiella invändningar mot delar av detta, men jag skulle vilja vädja till er: Lägg det åt sidan just nu.

Ert förslag innebär så pass dryga kostnader för företag, kommuner och landsting, att man med säkerhet kan säga att det inte alls ger det resultat som förslaget om ungdomspraktikplatser ger. Därför denna vädjan om öppenhet.

Ni har inte förmåga att stoppa förslaget – det är sant. Men ni har i alla fall det fulla ansvaret för den politik som är er. Det var ju i mycket era misslyck-

anden som ledde oss in i dessa problem, men jag hoppas att vi trots detta skall få möjligheter att gemensamt söka lösningar för att ta oss ur dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1991/92:607 om kurdiska fronten och Irak

Anf. 11 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Berith Eriksson har frågat mig om regeringen avser att ta något initiativ med anledning av en internationell vädjan från kurdiska fronten om stöd för att förhindra ett nytt anfall på kurder från den irakiska armén. Frågan ställs mot bakgrund av att kurdiska fronten beslutat att utlysa allmänna val till ett parlament den 24 april 1992 och uttalanden av president Saddam Hussein om att förhindra valet.

Från svensk sida har vi med stark oro tagit del av uppgifter från flera nyhetsbyråer om ökad spänning i det kurdiska området som tagit sig uttryck i attentat i flera kurdiska städer. Det har, som Berith Eriksson påpekar, även förekommit uppgifter om irakiska truppsammandragningar utanför den kurdiska säkerhetszonen.

Jag har i mitt interpellationssvar den 12 mars på fråga om kurdernas situation redovisat svenskt stöd till internationella åtgärder som direkt eller indirekt syftar till att främja kurdernas säkerhet. Bland dessa märks främst den resolution, nr 688, från den 5 april 1991, i vilken Iraks förtryck mot den egna befolkningen fördöms som ett hot mot fred och säkerhet i området. Härmed tog FN ett unikt steg, särskilt motiverat av humanitära hänsyn. Sverige stödde aktivt tillkomsten av denna resolution. Det var under återopande av principerna i densamma som fyra västmakter upprättade en säkerhetszon i nordligaste Irak, inte minst för att möjliggöra humanitärt bistånd till de utsatta kurderna.

Biståndsministern har den 19 mars redogjort för Sveriges humanitära bistånd till Irak, vilket även bidrar till kurdernas säkerhet. Det gäller bl.a. den vaktstyrka på 500 man som upprättades i maj 1991 inom FN:s humanitära ram. Sverige var också medförslagsställare till den resolution som FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna nyligen antog och i vilken Iraks kränkningar av dessa rättigheter kraftigt fördömdes. Övergreppen mot kurder påpekades särskilt i resolutionen. I sammanhanget kan även nämnas att SIDA nyligen beslutat om humanitärt bistånd på 16 milj.kr. till just kurderna.

Fru talman! Det kurdiska säkerhetsläget förblir utsatt, och hoten från Saddam Husseins sida synes öka. Vi har dock kunnat konstatera att den irakiska armén, alltsedan den ovan nämnda FN-resolutionen tillkom och den kurdiska säkerhetszonen bildades, hittills avhållit sig från massiva attacker in i denna zon. Irak befinner sig för närvarande under starkt tryck på att uppfylla alla de resolutioner som FN antog i samband med att Gulfkriget upphörde. Den samlade effekten av detta tryck skall inte underskattas. De hot som återgivits om att förhindra de planerade valen den 24 april, syftande till lokalt självstyre för kurderna, är djupt oroande. Det är av största vikt att det

internationella samfundet fortsätter att observera eventuellt förnyad aktivitet från den irakiska arméns sida gentemot kurderna. Sverige kommer även fortsättningsvis att stödja FN:s ansträngningar att främja kurdernas säkerhet och uppmärksamt följa den fortsatta utvecklingen.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 12 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag får först och främst tacka för svaret, som ju var positivt.

Jag noterade en ledare i Svenska Dagbladet, där man skrev ungefär så här: Inför kurdernas bittra öde har världssopinionen utvecklat en ritual, nämligen att starkt uppröras när övergreppen är särskilt hårda och särskilt uppseendeväckande, som exempelvis det i Halabja och vårens flyktingkatastrof, för att sedan snart glömma bort kurderna igen.

Denna ritual att fördöma och att glömma måste bytas ut mot en mer långsiktig politik och en mer långsiktig lösning av problemen. Man måste tillgodose kurdernas nationella krav och deras krav på att mänskliga rättigheter även skall gälla dem. För att förhindra upprepade massakrer på det kurdiska folket behövs åtgärder. FN har proklamerat 90-talet som folkrättens årtionde. Nu har många länder, bl.a. Sverige, gått in med biståndsorganisationer för en återuppbyggnad. Därmed finns ett större intresse än tidigare för att se till att dessa satsningar inte skall förstöras. Det handlar ju inte bara om mänskligt engagemang utan också om stora ekonomiska värden.

Jag vill fråga om utrikesministern litet mera precist kan tala om på vilket sätt Sverige ämnar bidra till att skydda Kurdistan och göra det möjligt för kurderna att hålla val den 24 april. Har några kontakter tagits?

Anf. 13 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Det är alldeles klart att kurderna är ett hårt provat folk. Jag tycker dock att vi måste erkänna att FN och de nationer som agerar inom FN faktiskt har tagit på sig ett påtagligt ansvar gentemot kurderna i norra Irak. Jag kan också nämna de spaningsflygningar som nu hela tiden sker i observationssyfte i de kurdiska områdena i norra Irak. Dessa spaningsflygningar tjänar ett klart säkerhetssyfte för kurderna i det avseendet att den irakiska armén inte kan företa några större attacker mot kurderna utan att de snabbt upptäcks. De utgör också ett viktigt medel för att säkra tillträde till humanitära insatser i det kurdiska området. Det är alltså ett sätt.

Vi är från svensk sida alldeles övertygade om att det när det gäller kurderna i Irak framför allt är FN:s kraftfulla agerande, det tryck som FN utsätter hela Irak för för att uppfylla sina förpliktelser enligt FN:s resolutioner, som är det absolut bästa skyddet för kurderna i Irak och det bästa sättet att försöka förmå Saddam Hussein att uppfylla sina förpliktelser.

Anf. 14 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Den förpliktelse som FN har tagit på sig löper ut den 30 juni. Vi – jag säger vi, eftersom jag tillsammans med några andra riksdagsledamöter ingår i den biståndsorganisation som nu har fått en stor del av SIDA-pengarna – är väldigt angelägna om att Sverige skall verka för att skyddet fortsätter även efter den 30 juni.

Anf. 15 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Det skall jag självfallet notera. Det har jag stor förståelse för.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på frågorna 1991/92:573, 587, 604 och 610 om kurdernas situation i Turkiet

Anf. 16 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Viola Furubjelke har frågat mig vad jag gjort eller avser göra för att förhindra fortsatt förtryck och dödande av civila kurder i Turkiet. Berith Eriksson har frågat mig om Sverige eller något annat land tog upp konfliktupptrappningen i Turkiet vid ESK:s möte. Ingela Mårtensson har frågat mig på vilket sätt regeringen kommer att reagera mot Turkiets brott mot kurdernas mänskliga rättigheter. Ingbritt Irhammar har frågat statsrådet Svensson hur Sverige agerar för att få Turkiet att respektera de konventioner om mänskliga fri- och rättigheter som landet undertecknat. Frågan har överlämnats till mig för besvarande i samband med de övriga frågorna. Jag avser besvara dem i ett sammanhang.

Den stora kurdiska befolkningsgruppen i Turkiet utgörs av 8–10 miljoner människor. Av dessa torde något mindre än hälften bo i den sydöstra delen av landet. Kurderna har alltsedan den turkiska republikens uppkomst utsatts för en hårdhänt assimilationspolitik. Under denna förbjöds praktiskt taget alla yttringar av en kurdisk identitet. Det turkiska språket och samhällsstrukturen påtvingades en stor del av kurderna, framför allt dem som försökte få en utbildning och förbättra sin situation.

Kurderna har en legitim rätt att hävda sin egen identitet. Det är denna rätt som nu också börjar erkännas i Turkiet. I april 1991 upphävdes språkförbudet som var en av de mest repressiva lagarna. Inom de partier som representerar 80 % av väljarkåren finns en klar vilja att ta itu med frågan om kurdernas rättigheter. Partiet HEP, som är invalt på regeringspartiet socialdemokraternas listor, har en direkt kurdisk profil och stöds huvudsakligen av kurder. Förståelsen för att man kan vara både kurd och turk börjar sakta få fotfäste.

Särskilt bland kurderna i sydöstra Turkiet har de turkiska assimilationssträvandena aldrig varit framgångsrika. Det faktum att den kurdiska befolkningsgruppen länge förvägrades egna företrädare i parlamentet och andra demokratiska fora gynnade uppkomsten av underjordiska rörelser och terrororganisationer av PKK:s typ. PKK har sedan 1984 fört en våldskampanj i den sydöstra regionen, som riktats både mot företrädare för statsmakten och mot kurder som opponerat sig mot organisationen. PKK har också utmärkts för brutala utrensningar av intern opposition.

De senaste dagarnas händelser har sitt ursprung i händelser under våren. PKK-ledaren Öcalan kallade till en folkresning i samband med Newroz, det kurdiska nyåret. Den turkiska krigsmakten förstärkte kraftigt styrkorna i sydöst. Spänningen steg i det område längs syriska gränsen som är PKK:s kärnland. PKK spred flygblad som hotade befolkningen i området med digra

konsekvenser om man inte gick man ur huse. När väl Newroz inföll visade det sig att bara 4 000 av Cizres 60 000 invånare deltog, detta i den stad som sägs vara PKK:s starkaste fäste. Trots att det stod klart att PKK misslyckats slog militären ner upploppen här och på andra mindre platser med brutalitet. Mellan 60 och 90 dödsoffer krävdes, och många blev skadade. De efterföljande husrannsakingarna skedde med omfattande skadegörelse på kurdisk egendom. För detta bär Turkiets regering det yttersta ansvaret.

De akuta oroligheterna var inte föremål för behandling vid ESK:s utrikesministermöte i Helsingfors. Däremot utgör den förstärkta ESK-processen ett allmänt stöd för de mänskliga rättigheterna och kommer därför också att verka för kurdernas sak, speciellt som den nya turkiska regeringen i sin regeringsdeklaration markerade sitt åtagande enligt ESK-processen. Det finns alltså utrymme för att aktualisera frågan om kurdernas rättigheter inom ESK:s ram.

Turkiets nya regering uttryckte vid tillträdet också en beredskap att på allvar tillgodose kurdernas krav. En MR-minister utsågs, och genomgripande reformer av polisväsendet utlovades. Denna lovande process har utsatts för ett bakslag genom vad som skett. Det är viktigt att alla krafter, både inom och utom Turkiet, samverkar för att föra den vidare.

Den viktigaste slutsatsen av de senaste dagarnas händelser är, och den måste även Turkiets regering dra, att det åter bekräftats att våld aldrig kan föra kurdernas problem närmare en lösning. Som jag sade i mitt uttalande i fredags måste denna bygga på dialog och ömsesidig respekt för grundläggande mänskliga rättigheter. Kurderna har än en gång visat att de inte önskar gå den våldsväg som PKK anvisar. Nu måste den turkiska regeringen genom att tillgodose kurdernas legitima krav ge dem ett svar värdigt de risker de tagit. Detta är det budskap jag vill ge den turkiska regeringen.

Anf. 17 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka utrikesministern för svaret.

Utan tvivel är den kurdiska frågan en av världspolitikens största frågor just nu, och den kräver en snar lösning. Så länge man undviker att tala om kurdernas rätt till självbestämmande tror jag inte att man får vare sig fred eller demokrati i detta område. Kurdernas historia, om vi nu håller oss till Turkiet, är ju kantad av kränkningar av mänskliga rättigheter, förtryck, tvångsförflyttningar och inte minst förnekanden. Just i Turkiet är förnekandet någonting typiskt. Man har förbjudit kurder att tala, skriva, sjunga och utbilda sig på sitt språk. Utrikesministern skriver också om detta i sitt svar. Det hela härstammar från 1926 års turkiska strafflag. Som utrikesministern skriver i svaret upphävdes en del av paragraferna den 12 april 1991. Men paragraferna ersattes omedelbart med en terroristlag, där precis samma frågor tas upp. Enligt denna lag är det fortfarande förbjudet att offentligt tala kurdiska. Det är också förbjudet att på något sätt ha en politisk verksamhet som tar sikte på kurdernas rättigheter.

Trots alla grymheter som kurderna har varit utsatta för blev 1991 ändå det år då den kurdiska frågan blev allmänt uppmärksammas och när människor i västvärlden kom underfund med hur kurderna behandlas både i Irak och i Turkiet och på andra håll.

Det här har gett kurderna hopp, men den turkiska regeringen har kanske fått frossa. I stället för samtal vid förhandlingsbordet försöker man nu gå till offensiv. Två tredjedelar av armén har dragits samman i sydöstra Turkiet. Sedan den 7 januari bombar man kurdiska byar, alltså långt innan det kurdiska nyårsfirandet började. Från geofysikingenjörers håll säger man att detta var orsaken till lavinolyckan. Vidare har man under nyårshelgen följt upp det hela med beskjutning av civila. Man räknar med att 170 människor har dödats. Jag undrar om inte utrikesministern anser att detta är skäl nog för att aktualisera frågan vid ESK-konferensen på ett betydligt kraftfullare sätt än hittills.

Anf. 18 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Först vill även jag tacka för svaret.

På vilket sätt agerar den svenska regeringen för att få Turkiet att respektera de konventioner om mänskliga fri- och rättigheter som landet undertecknat? Detta var den fråga som jag ställde, men jag tycker att svaret är rätt tunt.

De akuta oroligheterna var inte föremål för behandling vid ESK:s utrikesministermöte i Helsingfors, informerar utrikesministern. Hon förklarar vidare att det finns utrymme för att aktualisera frågan om kurdernas rättigheter inom ESK:s ram. Min följdfråga blir: Ämnar regeringen ta chansen att utnyttja möjligheterna att aktualisera frågan i ESK? Jag anser att man bör göra det.

Allvarliga övergrepp mot kurder som försvinnande, förföljelse, tortyr, våldtäkt och mord sker på flera håll i världen. Det är kanske inte allra värst i Turkiet. När jag säger detta tänker jag på de hemskheter i än större skala vilka kurder utsätts för både i Iran och i Irak.

Det som skiljer Turkiet från just Irak och Iran är att Turkiet har undertecknat internationella konventioner om skydd för mänskliga fri- och rättigheter. Därmed anser sig Turkiet vara en demokratisk stat med önskan om att komma med i ett europeiskt samarbete och i EG. Därför måste vi kräva att Turkiet uppträder som en demokratisk stat. Det är inte fallet då man tillgriper kallblodigt våld och skjuter ihjäl demonstrerande kurder.

Jag hyser således större hopp om att vi skall kunna påverka turkiska myndigheter än iranska och irakiska.

Häromdagen hänvisade jag till ett tal av Martin Luther King. Jag sade att det inte är de onda människornas handlingar som skrämmar mest utan de goda människornas tystnad. Låt oss inte bli de där tysta människorna utan låt oss kritisera. Ett annat sätt att bättre sätta sig in i problemen är kanske att sända en svensk parlamentarisk delegation till östra Turkiet i syfte att få bättre inblick. Vad anser utrikesministern om det förslaget?

Anf. 19 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag får tacka för svaret, men jag är inte så positivt inställd till det.

Den som i lördags såg TV-programmet Dokument utifrån om Gulfkriget och om den stora PR-firma i USA som Kuwaits exilregim anlidade för att få ut sitt budskap kunde även notera att en av de ansvariga talade om att det

var andra länder som anlidade firman i fråga om andra uppdrag. Då nämndes också Turkiet.

När jag ser skillnaden mellan de uppgifter som utrikesministern tydligen har haft tillgång till och de uppgifter som exempelvis företrädare för mänskliga rättighets-organisationen i Turkiet lämnar, kan man börja fundera litet. Man kan t.ex. bara tänka på antalet kurder i området. Turkiet har först backat från den första uppgiften att det inte fanns några kurder för att sedan acceptera de siffror som utrikesministern nämnde. Organisationen för mänskliga rättigheter kan emellertid lämna helt andra siffror. Att människor skulle vara utkommenderade i samband med Newroz är en uppgift som jag också ifrågasätter mycket starkt. Turkiet vill nämligen inte krossa PKK. Under nästan hela 80-talet har Turkiet kunnat legitimera sitt förtryck av kurder med hänvisning till just PKK. En tidningsartikel i en turkisk dagstidning, som hade rubriken Den oheliga alliansen mellan PKK, Hizbolah och kontragerillan, beskrev förhållandena på ett mycket bra sätt. Det krig som Turkiet för i Kurdistan kallas det tysta kriget.

Jag vill fråga utrikesministern om det inte är dags att se bakom kulisserna, se på den stora frågan, nämligen kurdernas rätt till mänskliga fri- och rättigheter och självbestämmande.

Anf. 20 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skall be att få tacka utrikesministern för svaret.

Självklart måste man fördöma allt våld, oavsett vem som än står för det. Det må sedan vara PKK eller den turkiska militären. Oenkligen har PKK svarat för mycket terror i området, men det handlar ju inte bara om PKK. Det rör sig om alla kurder som finns i området, och vissa partier använder sig inte av samma terror som PKK. Men dessa partier hörs inte så mycket. Vi hör mest talas om PKK.

Det som den turkiska militären gjorde sig skyldig till senast är ju helt oacceptabelt, inte minst med tanke på att Turkiet vill framställa sig självt som en demokrati. Landet finns ju med i Europarådet som en demokrati. Turkiet har också i regionen velat framhålla sig självt som en demokrati. Därför måste man reagera starkt, då Turkiet inte uppfyller de krav som ställs och inte följer de konventioner som har undertecknats. Det är därför angeläget att ta upp saken i ESK, som ju arbetar för tillfället. Sverige kommer också att få en större roll framöver, eftersom den svenska utrikesministern senare i år skall vara ordförande i ministerrådet. Då kan det finnas möjligheter att ta upp frågan. När utrikesministern skriver att det finns utrymme för att inom ESK:s ram aktualisera frågan om kurdernas rättigheter, skulle jag önska att den svenska regeringen också tillvaratog möjligheterna och verkligen diskuterade frågan i ESK. När vi har ordförandeplatsen i ministerrådet vore det bra om Sverige kunde agera för kurdernas sak. Man måste lösa kurdernas problem. Är kurdernas problem olösta samtidigt som kurderna blir mer självbestämmande, kommer det att medföra våld i området.

Anf. 21 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Jag delar självfallet den uppfattning som har framförts i inläggen, nämligen att vi har all anledning att på alla sätt mana Turkiet att upp-

fylla sina förpliktelser enligt internationella och europeiska åtaganden. Turkiet är en demokrati, Turkiet tillhör Europarådet och ESK. Jag delar också uppfattningen att vi eftersom Turkiet är en demokrati och har allmänna val, vilket vi ändå har anledning att betrakta som något ytterligt glädjande och positivt i den värld som vi lever i, har all anledning att kräva av Turkiet att landet uppfyller sina förpliktelser.

Jag tycker också att det finns anledning för mig, när jag träffar min turkiska kollega, att påminna om det som vi uppfattade som något positivt här i Sverige, dvs. att Turkiets nya regering vid sitt tillträde förklarade att man hade en beredskap att nu på allvar tillgodose kurdernas rättmätiga krav och att man tillsatte en minister för mänskliga rättigheter.

Jag har ändå uppfattat att man i Turkiet har satt i gång denna process. Men vi kan nu notera dessa bakslag och motstridiga signaler. Därför finns det all anledning att påminna om hur Sverige och säkert även andra länder i den vida europeiska gemenskapen ser på dessa frågor. Det tycker jag är alldeles riktigt.

Anf. 22 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag har utrikesministerns pressmeddelande från i fredags kväll framför mig. I detta säger utrikesministern att hon är bekymrad över de senaste dagarnas ökade våld i sydöstra Turkiet. Hon säger vidare i pressmeddelandet att nyårsfirandet har slagits ned med stor brutalitet.

Att utrikesministern är bekymrad över att, enligt uppgifter som jag har, 170 civila människor har dödats i dessa nyårsfiranden tycker jag korresponderar dåligt med det som hänt. Jag tycker att det är på sin plats med ett fördömande. Det är ju fråga om en ren massaker på civila kurder. Ett starkare ordval borde ha varit på sin plats. Låt oss emellertid inte tvista om detta.

För att vara konstruktiv skall jag fråga utrikesministern följande: Vad är en tillfredsställande behandling av kurderna? Vad är rättmätiga eller legitima krav, som det står i svaret?

Slutligen vill jag, för att visa att andra ESK-stater eller Europarådsstater faktiskt ser denna sak som besvärande, nämna att Tysklands försvarsminister i dag har avgått på grund av denna fråga, som i och för sig är mer komplicerad i Tyskland. Jag tycker emellertid att det bör finnas en viss korrespondens när det gäller att vara bekymrad.

Anf. 23 TALMANNEN:

Jag får vädja till frågeställarna att försöka hålla de medgivna tiderna.

Anf. 24 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Det finns all anledning att kräva att Turkiet uppfyller sina förpliktelser. Det finns all anledning att vi framför det kravet bilateralt och inom ESK. Jag tycker inte att utrikesministern riktigt tydligt talar om hur detta skall ske.

Jag vill upprepa min fråga om hur utrikesministern ser på tanken att skicka en parlamentarikerdelegation till sydöstra Turkiet för att få en bättre inblick i situationen där.

Jag vill också ta upp de protester som har förekommit mot hur de perso-

ner, även svenska kurder, behandlas som försöker ta sig över gränsen mellan Turkiet och Irak. Denna övergång har försvårats från Turkiets sida. Men det är viktigt att detta kan fungera just inför det val i norra Irak som togs upp i den förra frågedebatten.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 25 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! I går nåddes även jag av meddelandet om att tyskarna kommer att i Helsingfors ta upp hur Turkiet har agerat gentemot kurderna. Är Sverige berett att stödja deras framlagda krav?

Förra onsdagen träffade jag företrädare för mänskliga rättigheter från Ankara och Diyarbakir i samband med att man försöker bygga upp ett centrum för tortyrskadade i Ankara och att vi eventuellt skall undersöka möjligheten att bygga upp ett centrum också i Diyarbakir.

Gentemot alla dessa människor känner jag att det är i det närmaste oförsämligt att uttrycka sig på detta sätt, eftersom de förbättringar som man har deklarerat muntligt på intet sätt har blivit verklighet för kurderna.

Anf. 26 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle också vilja nämna den tortyr som pågår i Turkiet. Man får ständigt rapporter från Amnesty om detta. Senast den 13 mars fick jag ett meddelande om att en mängd kurder har tillfångatagits, varav en 18-årig pojke, vars döda kropp senare överlämnades till pojken familj. Och man misstänker att pojken hade torterats till döds.

Detta är bara ett fall av väldigt många. Därför är det mycket angeläget med det centrum för tortyrskadade som Berith Eriksson tog upp. Sverige kan vara med och stödja detta.

Jag tycker inte att det hör hemma i en demokrati att man torterar fångar till döds, och inte heller den rättsosäkerhet som över huvud taget råder i Turkiet. Men det har inte skett några förändringar till det bättre på detta område.

I går talade jag med sekreteraren i kommittén för kurdernas mänskliga rättigheter, vilken Berith Eriksson, Ingbritt Irhammar, Viola Furubjelke och jag tillhör. Sekretären har nyligen varit i Irak, och hon berättade skrämmande historier just från Turkiet.

Anf. 27 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Flera av talarna har tagit upp frågan om ESK-processen. Och det är mycket naturligt att frågan om kurderna kommer upp i denna process. Schweiz har redan aktualiserat frågan. Jag har ännu ingen information om Tyskland. Jag kan säga att konsultationer pågår mellan delegationerna i Helsingfors, men – som ni förstår – inte enbart om kurderna utan även om de svåra konflikterna i Jugoslavien och i Nagorno-Karabach.

Jag tror att det är mycket viktigt att vi är på det klara med att det inom ESK-processens ram ännu inte finns något fullt utvecklat maskineri för minoritetsfrågornas behandling – det är däremot något som kommer att diskuteras under uppföljningsmötet i Helsingfors. Det finns ett förslag från Holland om att en minoritetsombudsman skall inrättas. Och jag kan bara säga att Sverige stöder detta förslag.

Anf. 28 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Det som krävs i nuläget är att Europas länder kan se förbi den stora frågan, nämligen att USA behöver Turkiet som ett redskap för att komma i kontakt med de muslimska länderna och få inflytande i dessa länder, på Balkan och i OSS. Och man förstår att USA är berett att än en gång offra kurderna. Därför är det så viktigt att tillräckligt många av de europeiska länderna vid årets ESK-möte i Helsingfors verkligen ser den kurdiska frågan som något som man måste ta itu med, så att man inte offrar kurderna igen.

Anf. 29 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Fru talman! Vi fick alltså svaret att frågan tas upp i ESK-processen, och det är positivt. Men det hade varit ännu trevligare om Sverige hade varit förslagsställare på detta område.

Jag vill emellertid upprepa min fråga om hur utrikesministern ser på förslaget att vi skall skicka en parlamentarisk delegation ned till sydöstra Turkiet. Jag undrar också om Sverige har protesterat och i så fall kommer att fortsätta med det. Jag vet att man från UD i Ankara har framfört en protest när det gäller svårigheten att ta sig över gränsen, men jag har inte hört om man har fått något svar på protesten och om Sverige kommer att fortsätta på denna linje.

Däremot har jag hört att man från Turkiets sida har sagt att man inte tänker bry sig om omvärldens reaktioner när det gäller de turkiska bombningarna i norra Irak. Man har sagt att man tänker fortsätta med dessa tills man har slagit ut PKK.

Anf. 30 VIOLA FURUBJELKE (s):

Fru talman! Jag välkomnar att utrikesministern tillkännager att frågan kommer att tas upp. Jag hoppas att den svenska delegationen då kommer att bidra konstruktivt till att denna fråga förs framåt.

Eftersom Margaretha af Ugglas ofta betonar frågorna om de mänskliga rättigheterna vill jag vädja till henne att hon verkligen försöker få frågan om situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna för kurderna i Turkiet högt upp på agendan.

I mitt tidigare inlägg frågade jag vad kurdernas rättmätiga och legitima krav, eller en tillfredsställande behandling av dem, innebär för utrikesministern. Jag skulle bli glad om jag fick svar på det.

Anf. 31 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Fru talman! I mitt förra inlägg hann jag inte berätta färdigt om den resa till Irak och Turkiet som sekreteraren i kommittén för kurdernas mänskliga rättigheter nyligen gjorde tillsammans med ytterligare en person från kommittén. De blev instängda på grund av oroligheterna. De skulle ha kommit hem i förra veckan, men de kom hem först i fredags. Sekreteraren berättade hur obehagligt det var innanför den turkiska gränsen med en mycket hård militär, och de upplevde ett hårt förtryck. De tyckte att det kändes bättre när de kom in på den irakiska sidan, vilket jag tycker säger en hel del med tanke på vad som försiggår inom Iraks gränser.

Därför instämmer jag med övriga talare om att det är bra att vi har fått besked om att frågan om kurdernas mänskliga rättigheter tas upp i ESK. Jag hoppas också att Sverige gör en aktiv insats.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 32 Utrikesminister MARGARETHA AF UGGLAS (m):

Fru talman! Beträffande det som sades om en riksdagsdelegation vill jag säga att jag har all respekt för riksdagens suveränitet, och därmed är väl frågan om kurdernas självklara mänskliga rättigheter besvarad.

Sedan tycker jag att det är naturligt att frågan om respekten för minoriteternas ställning vinner ökad aktualitet. Det sker inte bara på ett positivt sätt utan även på ett ganska tragiskt sätt i Europa som helhet. Respekten för de etniska rättigheterna osv. tycker jag är en given sak. Detta skulle jag vilja framhäva här. Men jag tycker ändå att vi inte skall glömma bort den viktiga roll som FN och dess säkerhetsråd spelar, åtminstone för kurderna i Irak.

Anf. 33 BERITH ERIKSSON (v):

Fru talman! Jag vill till sist passa på att ta upp Turkiets bombningar i Kurdistan i Irak. Det är helt klart att Turkiet har åtminstone två syften. Det ena är att störa den process som pågår i Kurdistan i Irak, dvs. en utveckling som kan leda till fria val och ett självbestämmande. Det andra syftet är att skrämma ut sådana som vi, och jag säger vi när det gäller de biståndsorganisationer som nu håller på med återuppbyggnadsarbete. Vi kommer att vara beroende av att kunna ta oss in i landet via Turkiet, och vi kommer att vara beroende av att föra in material den vägen. Detta är en del i arbetet med att få Turkiet att agera på ett annat sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:568 om samarbete om räddningstjänst mellan kommun och statlig myndighet

Anf. 34 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Margitta Edgren har frågat mig om jag kan tänka mig att medverka till en ändring av räddningstjänstlagen så att ett samarbete mellan Lunds kommun och räddningsskolan i Revinge kan genomföras.

Enligt räddningstjänstlagen skall kommunerna och de statliga myndigheter som svarar för räddningstjänsten samarbeta med varandra och med andra som berörs av verksamheten.

Även jag anser att lärare, elever och materiel som finns på räddningsskolorna skall användas vid större akuta räddningsinsatser om behov av det finns. Såvitt jag kan bedöma finns goda möjligheter till samarbete mellan räddningstjänsten i Lunds kommun och räddningsskolan i Revinge. Vid större olyckshändelser kan räddningsledaren använda sig av de resurser som vid tillfället är gripbara på skolan liksom av andra statliga resurser. För detta finns redan stöd i räddningstjänstlagen. Det finns också goda möjligheter till ett fortlöpande samarbete i fråga om t.ex. utbildning, övning och materielut-

nyttjande. Ett sådant samarbete har redan etablerats. Det ligger i båda parternas intresse att alla möjligheter till samarbete tas till vara.

Jag tolkar emellertid Margitta Edgren så att hon skulle vilja att räddningsverket och kommunen hade ett avtal om att räddningsskolan i Revinge skulle hålla en beredskapsstyrka som skulle ingå i kommunens räddningskår. Ett samarbete i form av en beredskapsstyrka vid skolan är emellertid inte möjligt också av det skälet att resurserna inte är tillgängliga hela tiden. Under helger och delar av sommaren finns inte lärare och elever kvar på skolan. I detta fall hjälper det alltså inte med att ändra räddningstjänstlagen.

Fru talman! När det gäller den mer principiella sidan av saken, dvs. frågan om en kommun skall kunna sluta avtal med utomstående om att upprätthålla beredskap för räddningstjänst, kan jag erinra om att konkurrenskommittén nyligen utrett hur ökad konkurrens skulle kunna införas inom den kommunala sektorn. Kommittén, som också tagit upp räddningstjänsten, har uppfattningen att genomförandet av en räddningsinsats bör kunna läggas ut på entreprenad. Kommitténs förslag bereds för närvarande inom regeringskansliet. Jag är därför inte beredd att ta ställning till denna fråga nu.

Anf. 35 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag vill först tacka för svaret och försöka förklara varför jag ställde min fråga.

Det gäller en liten by, som tidigare har varit egen kommun men som nu ingår i Lunds kommun. I byn finns en utmärkt räddningsskola med 20 nya brandbilar och en ny brandstation. Det finns också en deltidssbrandkår för byns utkanter och det omgivande området. Man samarbetar redan när det gäller bilar och slangar. Sju av lärarna på skolan är redan deltidssbrandmän i den lilla byns deltidssbrandkår.

Jag skulle nu vilja få ett förtydligande från Anders Björck: Betyder detta att dessa personer kan ingå i den räddningsstyrka som den lilla byn behöver, på samma sätt som t.ex. MoDo:s industribrandkår i Örnsköldsvik ingår i den kommunens brandkår?

Kan jag tolka Anders Björcks svar så att Revinge och Lunds kommun har fel när de säger att en statlig räddningsskola och en kommunal deltidssbrandkår i dag inte kan samarbeta? Har Lunds kommun missuppfattat detta?

Anf. 36 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Det beror på vilket samarbete det gäller. Redan i dag förekommer ett samarbete om material. Det är alldeles självklart att det inte föreligger några hinder för att samarbeta eller sluta avtal i det avseendet. Problemet uppstår emellertid om räddningsskolor av olika slag skulle ingå i beredskapen. Skolor har till skillnad från räddningstjänsten i övrigt åtminstone i normala fall inte jour på samma sätt som den. Det pågår kanske inte kurser under sommaren, under helger osv. Då finns inte de som Margitta Edgren syftar på där. I så fall får man sluta avtal med de människorna, men det är något helt annat.

Skulle man förändra hela detta system tycker jag att det är viktigt att ta ställning till konkurrenskommitténs betänkande. Det sker också sådana överväganden i Kanslihuset för närvarande.

Anf. 37 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Enligt uppgift är det fullt möjligt. Eleverna vid räddningsskolan är över huvud taget inte inblandade, utan det gäller de lärare som finns där. Sju av dem är redan deltidsförmän. De har dessutom semestertjänster och finns där under vanlig semestertid. De följer alltså inte andra skolors tider.

Det skulle vara fullt möjligt för räddningsskolan att överta det som deltidsbrandkåren i dag gör, på ett sådant sätt att det skulle vara en tillgång för staten. Det skulle säkerligen underlätta rekryteringen av lärare, och Lunds kommun skulle få råd att hålla en effektiv brandkår på ett ställe och inte behöva plöttra med sina resurser på det sätt som nu sker.

Anf. 38 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag tror att vi skall skilja mellan att sluta avtal om att ta i anspråk de lärare som finns vid räddningsskolan och att sluta avtal med skolan som sådan. I det första fallet föreligger naturligtvis inga hinder. I det andra fallet skulle man binda upp lärare för att delta i en verksamhet som jag tycker att de frivilligt skall få avgöra om de vill vara med i eller inte utöver sitt ordinarie arbete.

Anf. 39 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag vill fråga Anders Björck om man i samband med att förslag för närvarande bereds inom regeringskansliet om att lägga ut räddningsinsatser på entreprenad också funderar på att öppna en möjlighet att låta räddningsskolan vara en aktör i ett sådant fall. Jag tror att detta är det enda ställe på de fyra orter där räddningsskolor finns som den saken är aktuell. Det gäller en liten by i utkanten av en större kommun.

Anf. 40 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag tycker att det är självklart att vid provningen av konkurrenskommitténs förslag också möjligheten att utnyttja räddningsskolorna skall utredas, men jag kan inte föregripa något ställningstagande på denna punkt.

Anf. 41 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Även om Anders Björck inte kan föregripa något ställningstagande har han väl ändå en uppfattning. Jag vill återigen fråga: Är det för Anders Björcks del okej att de räddningsskolelärare som i dag på sin fritid vill gå in i en sådan här brandkår – utöver de sju som redan är engagerade – gör detta?

Anf. 42 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Alldeles självklart får vem som vill och som har behörighet gå in i en sådan här organisation, men det är ju inte det som problemet handlar om. Det handlar om huruvida man skall kunna sluta ett förpliktande avtal som rör en hel skola.

Margitta Edgren vet vidare mycket väl att det inte är normalt att ett enskilt statsråd föregriper provningen av ett ärende med en lång rad aspekter, ett

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

ärende som för närvarande omsorgsfullt bereds inom regeringskansliet. Vi får vänta på en samlad bedömning på denna punkt.

Anf. 43 MARGITTA EDGREN (fp):

Fru talman! Jag uttryckte mig kanske litet vagt. Menar Anders Björck att räddningstjänstlagen i dag ger utrymme för ett samarbete som baseras på frivillighet från räddningsskolans lärare?

Anf. 44 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Om det handlar om frivillighet är min uppfattning att så är fallet med nuvarande lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1991/92:572 om F 13 i Norrköping

Anf. 45 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Britt Bohlin har frågat på vilken grund jag har gjort min taktiska bedömning när det gäller F 13:s betydelse i incidentberedskapen.

Frågan om Bråvalla flygflottilj (F 13) i Norrköping måste ses i ett vidare perspektiv än ett mycket kort refererande till en tidningsintervju, som dessutom på en rad punkter var direkt missvisande.

Jag skall här i punktform peka på de viktigaste skälen till att regeringen anser att F 13 bör bibehållas tills vidare. Eftersom frågan om F 13 av många kopplats ihop med den om F 6 kommer jag också att peka på några förhållanden om F 6.

1. Krigsorganisationen skall styra grundorganisationen, inte tvärtom.
2. Det enda egentliga sättet att avveckla F 13 skulle vara det som överbefälhavaren föreslog i sitt kompletterande underlag i december 1991. En sådan avveckling skulle medföra negativa konsekvenser för verksamheten i fred, under kriser och i krig. Dessa konsekvenser vägs inte upp av den möjliga besparingen.
3. Bråvalla kan på grund av F 13:s JA 37-division inte avvecklas helt och omedelbart.
4. Den krigsorganisatoriska minskningen inom AJ-systemet är grunden för att avveckla en attackflottilj.
5. Av attackflottiljerna är F 6 den minst olämpliga att avveckla. F 6 kan avvecklas helt och omedelbart. På det sättet åstadkoms en maximal besparing.
6. En avveckling av F 13 ger under perioden 1992–1997 en mindre besparing än vad en avveckling av F 6 ger.
7. I avvaktan på den stora omstruktureringen inom flygvapnets grundorganisation efter år 1995 bör i övrigt inga förändringar eller låsningar till olika modeller göras nu.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag konstatera att ingenting har inträffat som ger regeringen anledning att ändra sin uppfattning i frågan.

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag hade nog hoppats att försvarsministern på ett kraftfullare sätt skulle ha dementerat de tidningsuppgifter som jag har hänvisat till. Jag skall be att få citera det som jag har läst:

"Att lägga ner F13 i Norrköping för att rädda F6 i Karlsborg är taktiskt fel ---.

Norrköping ligger vid Östersjön och i den hotbild som finns måste vi räkna med incidenter därifrån. Som kränkningar av vårt luftrum.

—Sedan har vi det här med terrorism. Vi kan inte utesluta att terrorgrupper försöker flyga in den vägen. De kan till och med ha en atombomb med sig."

Om försvarsministern framhårdar i dessa felaktiga och, skulle jag vilja påstå, fullständigt osakliga påståenden angående vår incidentberedskap, tycker jag att det är djupt olyckligt. Jag tycker att det i så fall finns många goda skäl att plädera för F 13. De är i många stycken både goda och sakliga, och man borde använda sig av dem.

Jag skulle under sådana förhållanden vilja rekommendera försvarsministern att ordna med att från ÖB, flygvapenchefen eller någon annan person som är väl insatt i detta få en föredragning om hur incidentberedskapen är organiserad och uppbyggd.

Jag vill också citera vad ÖB nyss har uttalat om vår incidentberedskap:

"Överbefälhavaren bedömer att uppföljningen och hävdande av luftrummet och havsområdet (incidentberedskap) kring Gotland och mellersta Östersjön inte påverkas av var flygdivisionerna är fredsbaserade. Insatser kan fortfarande göras från andra flottiljer och Visby kan på samma sätt som idag användas som bas."

Tar försvarsministern avstånd från det uttalandet eller inte?

Anf. 47 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag vill först säga att jag åtminstone i en sådan här situation skulle vara utomordentligt försiktig med att grunda frågor på tidningscitat. Det här är dessutom bara en liten del av vad jag har sagt i sammanhanget. Jag har stor respekt för dem som slåss för sitt fredsförband. Jag hade haft något större respekt om man också hade varit beredd att öka försvarsanslagen. Det finns ju här ledamöter som tillhör partier som vill minska dem med inte mindre än 4 1/2 miljard. Jag tycker att det skorrar litet falskt när man går ut så hårt som en del gör för att slå vakt om vissa förband.

Det är bara att konstatera att Bråvallas geografiska belägenhet gör flottiljen lämplig som utgångspunkt för dels flygspaning under incidentberedskap, dels jaktincidentberedskap. En detalj, men inte en oviktig detalj, om vi skall diskutera detta är att F 13 har sina flygövningsområden ut över Östersjön. Det innebär en mer eller mindre kontinuerlig närvaro av svenska stridsflygplan i detta område.

Jag kan naturligtvis här inte gå in på alla taktiska, operativa och andra grunder, för då kommer man in på hemliga uppgifter, och sådana skall naturligtvis inte diskuteras i det här sammanhanget.

Regeringen har lagt fram en lång rad förslag om och skäl för att man skall avveckla F 6 och inte F 13. Jag hänvisar till dem och till mitt svar.

Anf. 48 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Jag vill instämma med försvarsministern i att det är rimligt att vara mycket försiktig med tidningscitat. Det är också rimligt att vara mycket försiktig när man uttalar sig för journalister, eftersom det sagda kan bli nog så förvanskat.

Av försvarsministerns svar här i dag har jag inte kunnat göra den tolkningen att försvarsministern tar avstånd från de citat som jag nu läst upp.

Försvarsministern tar upp olika sakfrågor med anledning av försvarsbeslutet. Jag tänker inte gå in på hela den problematiken, men det finns kanske på en punkt anledning att gå in på den. Försvarsministern säger nu att det inte finns någon anledning att göra någon förändring i grundorganisationen före 1995. Jag håller i viss mån med om det. Det vore kanske oförsiktigt av flygvapnet att göra sig av med en av de flygflottiljer som har de bästa möjligheterna att få koncessionstillstånd att i framtiden flyga med tre divisioner.

Anf. 49 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag har redovisat i mitt svar en lång rad skäl till varför regeringen har intagit denna ståndpunkt. Jag vill dessutom lägga till ett ytterligare skäl. En nedläggning av F 13 i stället för F 6 skulle ge en betydligt mindre besparing. Den summa som har nämnts i sammanhanget – jag kan inte gå i god för att den är exakt riktig – är 400 milj.kr.

Fru talman! Det ankommer inte på mig att fråga, även om jag har god lust, alla som slåss för sina förband vad de är beredda att plocka pengarna från – i all synnerhet som dessa önskemål kommer från personer vars förslag, om de skulle gå igenom, skulle leda till en än mer omfattande nedläggning. Det finns solida skäl till det förslag regeringen har lagt fram på den här punkten. Det kan jag försäkra.

Anf. 50 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Mig veterligt finns det inget parti i riksdagen som har föreslagit att man skall bibehålla F 6 och utöka försvarsramen. Andra ekonomiska hanteringsätt har föreslagits i stället.

När det gäller regeringens sätt att förhålla sig till frågan om F 6, vill jag upplysa försvarsministern om att socialministern tydligen inte har fått bud om denna regeringens fasta hållning i fråga om F 6. Han har ju nu via brev meddelat att han tror till sin lycka att riksdagen kommer att ändra detta beslut. Det tycker jag är bra gjort av Bengt Westerberg.

Jag måste ställa en fråga till när det gäller F 13 och det resonemang försvarsministern för. Avser försvarsministern att utöka eller omorganisera incidentberedskapen? I så fall är det en stor fråga vi har fått kännedom om via denna tidningsartikel.

Anf. 51 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag fick besked i går att Bengt Westerberg ansåg sig missuppfattad på den punkten. Han hade gått ut i lokala media med en tillrättaläggelse.

Britt Bohlin! Man skall vara försiktig med att tro på tidningsuppgifter. Det

är ett obestridligt faktum att Bråvalla flygflottilj ligger närmare Östersjön än Karlsborg.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 52 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Jag måste påminna försvarsministern om att på flygdivisionerna vid Karlsborg och F 13 efter kl. 16.00 på vardagar har exakt lika långt till att flyga över Östersjön.

Det är fasansvärt vad denna regering ständigt är missuppfattad. Ledamöterna är ständigt felciterade i olika pressuppgifter. Det är säkert svårt att bli behandlad på det viset av pressen.

Det kanske vore klokt att ordentligt fundera igenom faktaunderlaget innan man uttalar sig i sådana viktiga frågor som en flottiljs överlevnad, incidentberedskap e.d.

Anf. 53 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag tackar Britt Bohlin för hennes pekpinnar åt mig. Jag känner mig djupt träffad av hennes gedigna sakkunskap. Jag känner mig glad över hennes kraftiga försvarsvilja, som jag vet har brunnit sedan decennier och inte alls beror på att F 6 i Karlsborg skulle vara hotad just nu. Jag vet att det i hennes bröst klappar ett varmt hjärta för försvaret och att hon kommer att fortsätta att se till att försvarsanslagen räknas upp så att vi kan behålla ett bra svenskt försvar.

Jag vill avslutningsvis upplysa Britt Bohlin om att kriget kan komma även efter kl. 16.00. Då ligger faktiskt Norrköping närmare Östersjön än Karlsborg.

Anf. 54 BRITT BOHLIN (s):

Fru talman! Tack för dessa vänliga ord, försvarsministern. Jag bjuder gärna på sakkunskapen. Jag förstår att den behövs.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:576 om kustbevakningens lokala organisation i Kalmar län

Anf. 55 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Chatrine Pålsson har frågat mig varför regeringen inte följde utredarnas förslag till ny lokal organisation för kustbevakningen i Kalmar län.

Jag vill först erinra om att det ankom på kustbevakningen själv att besluta om sin nya lokala organisation. Frågan om organisationen i Kalmar län hamnade på regeringens bord genom att länsstyrelsen i Kalmar län använde sig av sin rätt att hos regeringen begära omprövning av kustbevakningens beslut. Hade inte länsstyrelsen utnyttjat denna rätt hade naturligtvis ingen omprövning kommit att ske. Nu gjorde den det.

Länsstyrelsen anförde bl.a. i sin skrivelse till regeringen att länet borde ha tre kuststationer och att det övervägande antalet insatser sker i de södra

farvattnen. Om stationeringarna i Kalmar och Västervik skulle dras in, som kustbevakningen beslutat, ansåg länsstyrelsen att möjligheterna till räddningsinsatser skulle försämrast väsentligt i länets södra och norra kustområden.

Regeringen fann vid sin prövning av ärendet att den södra delen av Kalmarsund och havsområdena söder och öster om Öland kräver särskild uppmärksamhet och att tyngdpunkten i sjöövervakningen ligger i länets södra delar. Av betydelse i detta sammanhang bedömdes den mycket intensiva fartygstrafik som passerar genom området, trafiksepareringssystemet och det stora antalet fritidsbåtar vara. Regeringen beslöt mot denna bakgrund att kuststationen i Kalmar skulle bibehållas. För uppgifter främst i länets norra delar skulle en andra kuststation finnas i Västervik.

Jag vill slutligen påminna om att syftet med den nya organisationen är att åstadkomma en effektivare verksamhet genom en ökad närvaro till sjöss och en förbättrad beredskap för sjöräddningstjänst. Detta kräver en koncentration av resurserna till ett färre antal men mindre sårbara enheter.

Enligt min bedömning kommer sjöövervakningen i länet att intensifieras genom dessa förändringar, och det kommer också Oskarshamnsområdet till godo.

Anf. 56 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Först vill jag tacka försvarsministern för ett utförligt svar på min fråga. Jag vill ägna någon minut åt att tala om miljön.

Kustbevakningen samlade hela länets miljöskyddsresurser till Oskarshamn för ca 10 år sedan. Sakskalet till att Oskarshamn utsågs till lämpligaste hamn för hela länet var att den ligger mest centralt, har den mesta sjöfarten, varav en del utgörs av oljetransporter och farliga godstransporter, närheten till Mönsterås bruk och Simpsvarp, samt att hamnen är isfri och sjöfart därmed är möjlig hela året om. Sjöfarten har bara vid något tillfälle under 80-talet varit störd på grund av isförhållanden.

I sak har inget förändrats under de 10 år som gått sedan miljöskyddsverksamheten samgrupperades med kustbevakningens postering i Oskarshamn. Snarare har vissa sakfrågor stärkts, t.ex. expanderar Mönsterås bruk. Simpsvarp har fått mellanlagringsstation för aktivt kärnbränsle. Farliga godstransporter ökar i omfång.

Finns det någon risk att miljöskyddsverksamheten i den nya organisationen måste flyttas från Oskarshamn?

Anf. 57 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Som jag redan har påpekat ankommer det på kustbevakningen att besluta om utformningen av den lokala organisationen. Regeringen kopplas in endast om ett beslut överklagas.

Jag utgår från att kustbevakningen väljer den från verksamhetssynpunkt lämpligaste utgångsbaseringen. Det finns därför ingen anledning för regeringen att ta ställning till den saken nu. Det ankommer på kustbevakningen att fatta ett beslut i ärendet. Sedan får vi se om det överklagas. Det skulle vara fel av mig att föregripa ett beslut från kustbevakningen på den punkten.

Anf. 58 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Anledningen till frågan är att det, eftersom kustbevakningen skall verkställa regeringsbeslutet inom angiven budgetram, också kan tänkas att utredarna tvingas göra förändringar på grund av kostnaderna. Går det att acceptera en merkostnad i en ny organisation för att verksamheten skall bli så effektiv och intakt som möjligt?

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 59 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Om riksdagen är snäll och anslår mera pengar och anvisar varifrån de kommer, möter det naturligtvis inga hinder. Riksdagen har att ta ställning till de budgetäskanden som finns. Sker där inte någon ökning måste man hålla sig inom ramen för nuvarande organisation.

När det gäller Kalmar län var det ursprungliga förslaget att ha en kustbevakningsstation i hela länet. Regeringen bedömde det inte vara lämpligt. Därför blev det två kustbevakningsstationer, vilket naturligtvis innebär en fördel i en rad avseenden. Även jag är medveten om att pengar är en bristvara också på det här området. Men jag tar gärna emot alla anslag till det departement jag representerar. Jag skall inte klaga om det kommer mer pengar.

Anf. 60 CHATRINE PÅLSSON (kds):

Fru talman! Jag vill tacka för den generositeten.

Min synpunkt är att antalet kuststationer inte är det primära, utan det är verksamheten. En kuststation för ingen nytta med sig. Det är när man är ute i båten vid kusten som det är något bevänt med den.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:580 om viss utrangerad försvarsmateriel till de baltiska staterna

Anf. 61 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Gunhild Bolander har frågat mig om jag är beredd att inventera lämplig försvarsmateriel som skall utrangeras och bidra till att detta skänks till de baltiska staterna.

Låt mig först erinra om att begreppet försvarsmateriel är ett vitt begrepp och att däri ingår också krigsmateriel som vapen och ammunition. På detta område har vi en mycket restriktiv exportpolitik. Jag förstår dock att Gunhild Bolander inte menar sådan materiel.

Det är riktigt att chefen för armén och försvarets materielverk har påbörjat en inventering och utrangering av materiel vid lokala myndigheter och förband. Det är i huvudsak fråga om äldre materiel där utgallringsbeslut redan fattats.

En stor del av materielen har dock som framgått av tidningsartiklar i förra veckan ett mycket begränsat användningsområde, då det är fråga om föråldrad materiel. Jag håller med Gunhild Bolander om att viss sådan materiel kan komma till användning i våra östra grannländer på samma sätt som den

sjukvårdsmateriel regeringen tidigare i år beslutat överföra från fältsjukhuset i Kuwait till de baltiska staterna.

Jag är beredd att även framgent verka för att det svenska försvaret skall bidra vid hjälp- och biståndsinsatser.

Anf. 62 GUNHILD BOLANDER (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

I den förändrade struktur som det svenska försvaret genomgår under några år framöver är det naturligt att där kommer att bli materiel över. Som statsrådet säger menar jag naturligtvis inte vapen och ammunition.

Särskilt inom armén, där de största förändringarna sker, kommer det att finnas materiel som inte längre behövs. Diskussionen har då gällt möjligheten att sälja ut överbliven materiel.

I Baltikum vet vi att det råder brist på cyklar. Jag tror att cyklar hör till det som skall utrangeras. I Baltikum är det ont om drivmedel. Kollektivtrafiken fungerar inte. Att ta sig fram på cykel skulle vara en lycka för många. En eventuell intäkt av försäljningen av t.ex. cyklar i Sverige måste röra sig om marginella tal. Bortfallet måste ses som en försumbar post i det här sammanhanget.

Jag vill påpeka att det jag tar upp inte är fråga om utrangerat materiel som betraktas som uttjänt. Det är fråga om sådant som i dagens minskade värnpliktsnumerär inte behövs inom armén men som kan komma till nytta och glädje för våra systrar och bröder i vårt östra grannland.

Jag hoppas verkligen att det kan bli verklighet att med biståndsmedel eller på annat sätt skicka över sådant som kan vara användbart där. Jag förstår försvarsministerns svar så att han är beredd att medverka till detta.

Anf. 63 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag har vid ett par tillfällen personligen tagit initiativ i regeringen just i denna riktning. Det gällde bl.a. fältsjukhuset i Kuwait, där den överblivna materielen med flyg transporterades till de tre baltiska länderna.

Så sent som för någon vecka sedan fattades ett regeringsbeslut med under-tecknad som föredragande, där regeringen uppdrog åt försvarets materielverk att till en symbolisk summa – det finns faktisk kungörelser om hur man får göra sig av med materiel – sälja materiel till SIDA. Jag tycker att det är självklart att en hel del av det som i dag finns, och som är av utmärkt kvalitet, verkligen bör komma de baltiska länderna till godo.

Frågan om utmärkt kvalitet och att materielen måste slängas, kan exemplifieras av att det, eftersom färre värnpliktiga kallas in till repetitionsövningar, finns mycket konserver av utmärkt kvalitet över. De måste omsättas, helt enkelt därför att det är färre krigsförbandsövningar. Det vore utmanande att förstöra dessa konserver. De skall naturligtvis, liksom en rad andra saker såsom cyklar, uniformstyg som inte används, sambandsmateriel, tält osv., sändas till Baltikum – om dessa länder är intresserade av att ta emot materielen.

Den enda lilla reservation jag har är att frakten dit rimligtvis bör betalas av de biståndsanslag som finns. Det kan inte vara svenska försvarets uppgift att delta i u-hjälp i det avseendet. Men vi är beredda att ställa upp, och har

gjort det med t.ex. svenska Herkulesplan till ett rent självkostnadspris, förutom att vi i praktiken har skänkt, och skall skänka, materiel som vi icke kan använda här hemma.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 64 GUNHILD BOLANDER (c):

Fru talman! Jag tackar speciellt för försvarsministerns redovisning av vad som har varit och som är tänkt att hanteras på detta sätt. Det är helt i den riktning som jag tycker att det skall ske. Jag har ingenting att tillägga. Jag hoppas givetvis att man inom regeringskonstellationen kan klara fraktkostnaderna, och jag förutsätter att man kan använda biståndsmedel till detta. Jag är tacksam för redovisningen, och jag tycker att den är bra.

Anf. 65 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag hoppas också att det skall gå bra, som det har gjort hittills. Allt behöver dessutom inte fraktas med flyg, utan det finns andra möjligheter. Huvudsaken är att materielen kommer över snabbt, nu när hjälp behövs. Jag känner mig personligen starkt engagerad i detta, och jag vet att jag inte är ensam om det i regeringskretsen – där finns en stark vilja att göra en insats så fort som möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:609 om åtgärder för att hindra att det kommande försvarsbeslutet föregrips

Anf. 66 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om regeringen är beredd att vidtaga åtgärder för att stoppa ett parlamentariskt sabotage mot riksdagens försvarsbeslut.

Regeringen har till riksdagen lämnat sitt förslag till hur försvaret bör utformas i framtiden i prop. 1991/92:102. Det är viktigt att bl.a. de åtgärder som berör grundorganisationen kan genomföras snabbt och effektivt för att eftersträva kvalitetshöjning inom krigsorganisationen skall bli möjlig. Inom försvarsmakten pågår därför ett intensivt planeringsarbete för att, så snart riksdagens beslut föreligger, kunna starta omstruktureringen. Självfallet får verkställighetsåtgärder inte vidtas som föregriper riksdagens beslut i frågan.

Anf. 67 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag får tacka så mycket för svaret.

Jag vill ta en historisk utgångspunkt. I den svenska historien fälldes en gång följande yttrande: "I herredagsmän, reser icke så fort, vad göras skall är allaredan gjort!" Det var 1686, och det var kung Karl XI som gjorde sig enväldig med åsidosättande av riksdagen. Man brukar säga att historien upp-repar sig, och det kanske den håller på att göra.

Nu är det 1992. Riksdagen behandlar försvarsfrågan. Starka protester har rests mot regeringsförslaget, men redan pågår omfattande åtgärder inom armén. De åtgärderna anser jag föregriper riksdagens beslut, som skall

komma den 3 juni. Det är inte förvånande om riksdagsledamöter i dag drar paralleller till 1686.

Försvarsministerns svar gör mig egentligen inte vare sig klokare eller gladare. Jag tolkar det så att det viktigaste här är att man genomför omorganisationen snabbt. Det pågår ett planeringsarbete, men verkställighetsåtgärderna skall inte få viddas, sägs det. Jag tycker att dimbildningen i svaret möjligen motsvarar Lützendimman.

Kan jag få någon ytterligare klarhet i detta genom att ställa en enkel grundfråga: Känner försvarsministern verkligen till arméns omfattande förberedelsearbete? Den här frågan kan med fördel besvaras med ja eller nej.

Anf. 68 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Det måhända är så en klurig åklagare försöker driva sina processer. Jag tänker inte ge mig in på den typen av förenklad argumentation. Jag är mycket förvånad över att i dag i tidningen av en åklagare, som man ändå kan vänta sig en del av när det gäller att ha fakta innan han sätter i gång någonting, höra att "Björck kör över riksdagen". Detta skall komma från en åklagare!

Jag har icke tagit något beslut. Jag har icke givit några direktiv. Jag har över huvud taget icke diskuterat den här frågan med någon militär myndighet. Jag anser självfallet att vi skall vänta på ett riksdagsbeslut. Lika självklart är det naturligtvis, när en proposition är lagd, att man inom armén börjar fundera över, just för att spara pengar, hur man skall kunna genomföra de olika beslut som kan bli aktuella, under förutsättning av riksdagens godkännande. Det är rimligt. Inga som helst verkställighetsbeslut har genomförts, vare sig på byggsidan – självfallet har man byggplaneringsmöten, vilket är naturligt – eller inom P 6:s krigsorganisation. Det sker en kontinuerlig låneverksamhet vad gäller stridsfordon även från dess krigsförband. Som exempel kan nämnas att stridsvagnar kontinuerligt utlånas till pansarstridsskolan i Skövde. Det förekommer således även under innevarande verksamhetsår, och det har inte skett något ingrepp i P 6:s krigsorganisation. Tidigast efter budgetårsskiftet, dvs. efter beslut i riksdagen om nedläggning av PB 26 – om ett sådant beslut fattas –, avses vissa ingrepp i krigsorganisationen genomföras. Min uppfattning – och jag har suttit ett antal år i riksdagen, Bengt Harding Olson – är att man skall avvakta riksdagsbeslut.

Anf. 69 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Det gläder mig att höra detta. Jag tänker inte gå in på och diskutera hur tidningarna formulerar sina rubriker. Jag har en känsla av att Anders Björck har en ganska klar uppfattning om det.

Jag tycker ändå att försvarsministern bagatelliserar det här, när han säger att det är rimligt att man funderar över hur man skall genomföra ett sådant här stort beslut. Ja, det är klart att man skall fundera, men behöver man skriva 100 sidor funderingar om detta? Är det inte så att man bagatelliserar det enorma förberedelsearbete som har gjorts?

Jag återkommer till frågan: Känner försvarsministern verkligen till arméns omfattande förberedelsearbete, som jag här håller i min hand?

Anf. 70 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag har självfallet både inför denna fråga och i övrigt hållit mig underrättad om arbetet, och jag anser att det är naturligt att berörda myndigheter diskuterar, inkl. det som Bengt Harding Olson nu aktualiserar, vad som skall hända i framtiden. 100 sidor är inte mycket, med tanke på de miljarder som står på spel. Det är oerhört viktigt att ett beslut, när riksdagen har fattat det, oavsett vilket det blir – där är riksdagen suverän – skall kunna effektueras snabbt. Detta är naturligt, och jag ser inget konstigt med det.

Då kan vi alltså vara överens om, att vad det i dag står i Svenska Dagbladet att Bengt Harding Olson säger icke är korrekt citerat. I annat fall skulle jag gärna vilja ha reda på när jag har kört över något riksdagsbeslut.

Anf. 71 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Det mesta av det som står i texten i Svenska Dagbladet är rätt citerat. Rubriksättningen kanske vi kan återkomma till vid ett annat tillfälle – jag sätter inte rubrikerna.

Jag tycker fortfarande att försvarsministern bagatelliserar detta – det är "bara några hundra sidor". Men det är också hundratals instanser som är inblandade i remissförfarandet. Man kan säga att det är klart att byggmöten skall genomföras. Här sitter militära och civila befattningshavare samt representanter från byggsidan och den militära sidan och planerar som om detta redan skulle genomföras enligt förslaget. Här flyttar man stridsvagnar, långt utöver normala åtgärder, från ett ställe till ett annat, och här slutar man att mönstra in personal. Det är inte rimligt att bagatellisera det hela på detta sätt.

Anf. 72 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag är mycket bestämd: självfallet skall ett riksdagsbeslut inte föregripas. Helt naturligt ankommer det på myndigheter att fundera på vilka konsekvenser en proposition som är lagd kan få i olika avseenden.

Det sker ingalunda bara på försvarets område. Jag tror att Bengt Harding Olson ibland har sett uttrycket "under förutsättning av riksdagens godkännande". Det uttrycket brukar t.o.m. förekomma i platsannonser. Jag anser att det vore djupt olyckligt om man inte nu försökte ta reda på hur man snabbt kan effektuera olika former av riksdagsbeslut.

Låt mig slutligen konstatera att rubriken "Björck kör över riksdagen" är försedd med citattecken. Vi kan alltså vara överens om att detta icke är ett korrekt citat av Bengt Harding Olson.

Anf. 73 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag kan tydligen inte få något riktigt svar på om försvarsministern verkligen känner till alla detaljer kring detta, men jag kanske kan få svar på kardinalfrågan: Tänker försvarsministern stoppa arméns pågående avvecklingsarbete? Jag hoppas på ett positivt svar. Om försvarsministern inte ger ett positivt svar på frågan, skulle följande vers – som jag helst inte vill skall bli historisk – kunna passa in:

Så meningslöst att riksdagen förhandlar och voterar.

Sådant trams kan ingen vänta på.
Bäst att jag själv agerar.

Anf. 74 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag har ännu inte fått svar på frågan om Bengt Harding Olson är korrekt citerad eller inte i Svenska Dagbladet.

Som svar på hans fråga vill jag säga att det är rimligt att man funderar på framtiden. Jag är lika bestämd över att några verkställighetsbeslut inte får fattas förrän ett riksdagsbeslut är fattat och expedierat. Jag måste också konstatera att vår käre åklagare här vill tubba mig till brott. Han om någon borde veta att jag gör mig skyldig till ministerstyre om jag griper in i beslut som fattas av underlydande myndigheter. Jag trodde nog att Bengt Harding Olsons laglydnad ändå var litet större än hans glödande lokalpatriotism.

Anf. 75 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Låt mig då ta upp frågan om lagen och om vi kan ta upp det i konstitutionen. Jag känner inte riktigt i försvarsminister Anders Björck igen den aktive debattören i konstitutionsutskottet. Om vi hade haft andra roller, om Anders Björck just nu hade suttit i konstitutionsutskottet och Roine Carlsson hade varit försvarsminister och gjort precis likadant som Anders Björck nu gör, är jag fullständigt övertygad om att Anders Björck hade vänt upp himmel och jord kring den här frågan. Då hade det inte varit nådigt att vara försvarsminister. Strider inte de föregripande åtgärder som armén håller på med ändå mot vår konstitution? Anders Björck är ju specialist på frågor som har med konstitutionen att göra, så han borde kunna ge ett svar.

Anf. 76 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Bengt Harding Olsons liknelse är totalt hypotetisk och irrelevant. Roine Carlsson skulle inte, som kammarens ledamöter väl vet, ha svarat ett knäpp på frågan.

Det är dessutom min bestämda uppfattning att någon verkställighet icke får ske förrän riksdagen har fattat sitt beslut. Däremot är det tillåtet att tänka även i de här sammanhangen, och jag uppfattar det så att detta är just vad som nu håller på att ske. Om Bengt Harding Olson har några konkreta belägg för att verkställighet har skett, tycker jag att vi gemensamt skall försöka sätta stopp för det.

Anf. 77 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Det var en bra uppmaning, och jag medverkar gärna till detta.

Låt mig avslutningsvis, litet grand i linje med vad försvarsministern själv sade, säga följande. Det är faktiskt svårt att föra en försvarsdebatt med en tigande försvarsminister. Det är bättre att debattera med en talande försvarsminister. Jag hoppas att Anders Björck också är en demokratisk försvarsminister, som, om möjligt med min hjälp, stoppar de pågående parlamentära sabotage som enligt min uppfattning ändå riktas mot det riksdagsbeslut som faktiskt ännu inte är fattat.

Anf. 78 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Fru talman! Jag kan försäkra att jag har en demokratisk inställning i de här frågorna, och jag hoppas att vi gemensamt skall kunna se till att det blir ett vettigt och bra försvarsbeslut. Jag har självfallet stor respekt för Bengt Harding Olsons engagemang, men sedan får vi nog ändå acceptera att vi kan ha litet olika uppfattningar när det gäller situationen i Skåne.

Anf. 79 BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Den här debatten gäller ju inte försvarsbeslutets innehåll, men nu kom ändå försvarsministern in på den frågan. Jag vill poängtera att jag har en annan uppfattning. Jag respekterar det faktum att försvarsministern inte tycker som jag, men jag vill poängtera att mitt förslag till försvarsbeslut ligger inom samma ekonomiska ramar.

I övrigt hoppas jag att vi tillsammans kan se till att vi får ett bra försvar och att konstitutionen följs.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:571 om regeringens skattepolitik

Anf. 80 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Lars Hedfors har frågat mig på vilket sätt regeringen avser att skapa klarhet om sin skattepolitik.

Regeringens skattepolitiska inriktning framgår av regeringsförklaringen från oktober förra året:

”Skattepolitiken inriktas på en successiv sänkning av det totala skatetrycket. Detta arbete inleds omedelbart. Sänkningen av skatetrycket skall ske på ett sådant sätt att vår ekonomis utvecklings- och konkurrenskraft stärks.”

I finansplanen, som avlämnades till riksdagen i januari, gjordes preliminära bedömningar av behovet av skattesänkningar.

Regeringens politik utgår givetvis från regeringsförklaringen, finansplanen och de propositioner regeringen avlämnat. Det torde därför inte föreligga någon tvekan om vilken inriktning skattepolitiken har.

Anf. 81 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret från Bo Lundgren. Han säger ungefär att regeringens skattepolitiska inriktning framgår av regeringsförklaring och finansplan. Men det är just det den inte gör, Bo Lundgren, eftersom ett stort antal ansvariga statsråd har gått ut med motstridiga uttalanden. Detta skapar oklara spelregler för företag och enskilda människor. Jag tror inte att det finns någon svensk medborgare som vet var regeringen står i skattepolitiken, och Bo Lundgrens svar gör en inte särskilt mycket klokare.

Tag finansplanen som exempel. Där står att skatterna skall sänkas med 10 miljarder kronor per år. Jag frågar då: Hur skall det gå till? Tänker ni för det första göra det, och hur skall ni i så fall övertyga vice statsministern, Bengt Westerberg, som har en helt annan uppfattning? Han säger att det inte går

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Svar på frågor

att sänka skatterna med 10 miljarder kronor per år, eftersom det skadar välfärden.

Tag sedan en del andra tvärsäkra påståenden som har gjorts. Jag vet att Bo Lundgren den första juni 1991, precis före valet, sade att det är alldeles nödvändigt att snarast sänka momsen i Sverige till 18 %. I Ny start för Sverige, som ni alltså skall regera på under den här mandatperioden, står att momsen skall sänkas till nivån 18–20 %, och i regeringsdeklarationen talas det om en betydande sänkning. Detta är alltså sanningens minut: Hur blir det med momssänkningen? Carl Bildt var inte så tvärsäker den 12 januari i år. Han kunde nämligen inte säga om det över huvud taget kommer att bli någon momssänkning under mandatperioden. Det senast budet i det här oklara och förvirrade spelet är att momsen skall sänkas med 0,7 %. Hur blir det, Bo Lundgren?

Anf. 82 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Skatteutskottets värderade vice ordförande präglas av en viss desperation, men om man nu står och tidigare har stått för en skattepolitik som innebär ständigt höjda skatter känner man kanske frustration över att en regering faktiskt sänker skatten för att få ekonomin att fungera bättre och för att öka människors valfrihet. Det kan jag i och för sig förstå.

När det gäller de förslag som kommer att läggas fram under återstoden av mandatperioden torde det stå ganska klart för Lars Hedfors att varken jag eller någon annan från regeringen här och nu kommer att redovisa varje proposition vi tänker presentera. Inriktningen är helt klar: Strategiska skattesänkningar kommer att genomföras. Exempelvis bör mervärdesskatten under perioden sänkas. Det finns ingen anledning att nu lägga fram de konkreta förslagen, utan det finns möjlighet att på sedvanlig tid presentera förslagen för riksdagen, liksom också den tidigare regeringen har gjort.

Anf. 83 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Jag inser naturligtvis att det inte är möjligt att här tala om exakt hur man skall formulera sina propositioner, men man borde ju åtminstone kunna konfirmera eller eventuellt dementera löften och deklarationer som man har gjort i finansplanen och i regeringsförklaringen. Inte ens det kan Bo Lundgren göra. Han kan alltså inte säga någonting om de 10 miljarderna. Det är ju en viktig upplysning när det gäller skattepolitikens inriktning. Han kan inte säga ett enda skvatt om momssänkningen, som han så tvärsäkert uttalade sig om före valet. Varför är det så svårt att säga någonting nu, när det var så lätt att säga det före valet?

Anf. 84 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är inga större problem att uttrycka sig klart och konsekvent. Regeringen har följt den regeringsförklaring som har presenterats och den strategi som har fastlagts. Vi har slopat förmögenhetsskatten på arbetande kapital, vi har lagt fram förslag om en sänkning av arvs- och gåvoskatten, mervärdesskatten har sänkts med ungefär 10 miljarder, och vi har lagt fram en hel del andra förslag som innebär stimulans för företagande och sparande, något som ju Lars Hedfors tycker är fel och negativt.

När det gäller framtida skattesänkningar har regeringen gjort bedömningen av att det finns ett preliminärt utrymme och behov av att sänka skatterna med ca 10 miljarder årligen. Det finns ingen anledning att revidera den uppfattningen. Det kan något år röra sig om mer, och det kan något år röra sig om mindre – det gäller ju att passa in detta i ett läge då vi har att hantera det stora strukturella budgetunderskott som Socialdemokraterna har arbetat upp genom en felaktig ekonomisk politik, en politik som människorna får betala dyrt genom en hög arbetslöshet.

Anf. 85 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Det var inte det jag frågade om, Bo Lundgren. Jag frågade om momsen. Nu börjar Bo Lundgren att tala om förmögenhetsskatt och beskattning av arbetande kapital, något vi kan ha olika uppfattningar om. Vad jag försöker få reda på är vad regeringen har för avsikter när det gäller momsen. Skall den generella momssatsen sänkas, eller skall den inte sänkas? Detta är viktiga upplysningar, som vi vill ha fram.

Hur är det med fastighetsskatten, Bo Lundgren? Bengt Westerberg säger att vi kan höja fastighetsskatten, och Bo Lundgren säger dagen efter att vi absolut inte kan göra det. Om jag inte tar alldeles fel har nu också Anne Wibble sagt att vi skall sänka fastighetsskatten, även om hon visserligen pekar ut en viss typ av lokaler. Det är ju fullständigt förvirrat! Man kan ju fråga sig om ni fortfarande tror att ni är i oppositionsställning, eftersom det inte finns någon som tar ett ansvar för helheten i skattepolitiken. Inte ens Bo Lundgren gör det, och jag börjar därför undra om jag har ställt frågan till rätt person. Jag borde kanske ställa frågan till statsministern, och det får jag väl lov att göra om inte Bo Lundgren ger mig ett besked.

Anf. 86 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag har ansvaret för skattepolitiken, och det är ett ansvar som jag både tar och fullföljer. Jag förstår att Lars Hedfors inte har läst regeringsförklaringen. Av regeringsförklaringen framgår nämligen inriktningen av skattepolitiken, och av den framgår att den allmänna momssatsen bör sänkas. Jag har sagt att det finns anledning att inför de problem vi kan få när det gäller gränshandeln genomföra en sänkning av den generella mervärdesskattesatsen. Detta gör vi alltså frivilligt för att minska gränshandelsproblematiken. Takten i momssänkningen kan diskuteras, inte minst mot bakgrund av det jag tog upp tidigare, nämligen den erodering av statsfinanserna som Socialdemokraterna har orsakat.

Det är vidare helt klart att fastighetsskatten är den skatt som från teoretiska utgångspunkter kan höjas utan att effekterna blir så negativa, snedvridande som de blir av andra skattehöjningar. Det jag har sagt är att det inte är aktuellt att höja fastighetsskatten. Den skall alltså inte höjas. Detta är besked som mycket väl går ihop, eftersom det ena är den teoretiska utgångspunkten och det andra är vad som faktiskt kommer att gälla.

Anf. 87 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Jo, Bo Lundgren, jag har faktiskt läst regeringsförklaringen. Där står inte att man eventuellt skall sänka momssatsen, utan där står att en

betydande sänkning av momssatsen skall genomföras under mandatperioden. Vad innebär denna "betydande sänkning"? Bo Lundgren har själv sagt att momssatsen "snarast" skall sänkas till 18 %. Vad kommer att hända?

Anf. 88 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det glädjer mig att nu få veta att skatteutskottets vice ordförande har läst regeringsdeklarationen, i vart fall vad avser skattepolitiken. Jag konstaterar att Lars Hedfors där också har fått ett besked; momssatsen skall sänkas på det sätt som framgår av regeringsförklaringen.

När det gäller fastighetsskatten lämnade jag ett besked som Lars Hedfors uppenbarligen tog del av och förstod. Jag glädjer mig också åt det.

En annan sak är att vi i samband med den kris vi upplever på finansmarknaderna också har diskuterat frågan om fastighetsskatt på kommersiella fastigheter. Jag hoppas att även Socialdemokraterna i oppositionsställning känner ett sådant ansvar för landets ekonomi att man funderar kring vad den tillfälliga höjning av fastighetsskatten på kommersiella lokaler som man genomförde har inneburit när det gäller den påfrestning vi kan se inom banksystemet. Jag hoppas att Lars Hedfors är beredd att ta det ansvaret och diskutera fastighetsskattens betydelse.

Anf. 89 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Då måste jag förmodligen göra Bo Lundgren litet besviken. Jag förstod faktiskt inte vad han menade när det gäller fastighetsskatten. Rättare sagt förstår jag inte vad regeringen menar med fastighetsskatten och vad regeringen har för avsikter med fastighetsskatten.

En regeringsmedlem, som dessutom är vice statsminister, säger att fastighetsskatten kan höjas och skall höjas. Bo Lundgren säger nej. Anne Wibbe säger något annat. Det finns alltså ett otal uppfattningar om hur skattepolitiken skall utformas. Vi kan inte få några besked om hur den skall se ut.

Anf. 90 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag känner Lars Hedfors väl efter ett antal år i skatteutskottet. Jag förstår att det här är en besvärlig debatt att föra för honom, när han till varje pris krampaktigt skall försöka peka på problem när det gäller regeringens politik.

För att fullfölja resonemanget om fastighetsskatten vill jag säga att varken Bengt Westerberg eller andra har sagt att den skall höjas. De har sagt att om det är någon skatt i Sverige som kan höjas med utgångspunkt i de problem som finns när det gäller snedvridning av ekonomin, utflöde av kapital och mycket annat, är det fastighetsskatten. Det är korrekt. Så är det. Man kan fråga vilken ekonom som helst. Det är den skatt som är mest ägnad att kunna höjas.

Jag har sagt att det inte är aktuellt att höja fastighetsskatten. Det blir ingen fastighetsskattehöjning. Det är ett annat besked. Detta är två olika saker. Det är viktigt att också Lars Hedfors följer den skattepolitiska debatten rent teoretiskt och försöker se vilka verkningar olika skatter har. Sedan får man dra politiska slutsatser av det. Frågan är vilken slutsats Socialdemokraterna

drar av de problem deras fastighetsskatteshöjning för kommersiella lokaler har ställt till med när det gäller att skapa finanskrisen och att förvärra den.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Anf. 91 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Det kommer många dubbla budskap från regeringen när det gäller fastighetsskatten, momsen och den allmänna skattenivån.

Låt mig ta upp en annan skattefråga där man har givit dubbla budskap. Det gäller energibeskattningen. Där har vi ett förslag om att den skall minskas med 4 miljarder kronor. Jag vet att Bo Lundgren och Carl Bildt har uttryckt stor sympati för detta, medan å andra sidan landets miljöminister går ut och säger att han tänker avgå från regeringen om detta förslag blir verklighet. Det är återigen dubbla budskap från regeringen. Det visar att det inte finns någon enhetlig skattepolitik från regeringens sida. Svenska folket vet i dag inte vad det skall tro. Det är på tiden att vi får ett besked på den här punkten.

Anf. 92 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Den ordlek som vi nu för, därför att Lars Hedfors har politiska syften med frågorna, kan vi så småningom avbryta. Jag vill återigen citera vad regeringen har sagt i regeringsförklaringen: "Skattepolitiken inriktas på en successiv sänkning av det totala skattetrycket. Detta arbete inleds omedelbart. Sänkningen av skattetrycket skall ske på ett sådant sätt att vår ekonomis utvecklings- och konkurrenskraft stärks."

Detta är regeringens besked i regeringsförklaringen. Regeringen har också i regeringsförklaringen tagit upp frågan om energiskatten och sagt att denna måste diskuteras mot bakgrund av industrins konkurrenskraft och de miljöhänsyn som vi måste ta. Denna avvägning är naturligtvis viktig. Det är självklart att det påverkar den beredning av ärendet som pågår inom regeringskansliet. Förslaget kommer att utgå från vad som sägs i regeringsförklaringen. Den har ju Lars Hedfors uppenbarligen läst. Regeringen kommer sedan att presentera detaljerna för riksdagen på det normala sättet genom att avlämna en proposition.

Anf. 93 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Jag måste upprepa att jag naturligtvis har läst regeringsförklaringen, men icke desto mindre vet jag också att det finns andra budskap som har gått ut samtidigt. Det gör att regeringsförklaringen mer eller mindre har satts ur spel. Den gäller alltså inte längre på skattepolitikens område. Det värsta är att det inte finns någon som vet vad som gäller. Det borde bekymra Bo Lundgren eftersom det skadar företagare och enskilda som vill ha litet framförhållning och veta hur de skall handla.

Bo Lundgren säger att jag har politiska syften. Jag är ute efter att få ett besked och ett klarläggande, precis som ett antal andra svenska medborgare.

Anf. 94 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag hade tänkt avstå från vidare inlägg. Låt mig bara konstatera att vi har följt regeringsförklaringen. Vi kommer att följa den och ge

besked i god tid och med framförhållning om vad som kommer att gälla i fråga om skattepolitiken.

Jag tycker att det är märkligt att Lars Hedfors talar om framförhållning när han själv har varit med om att i riksdagen driva igenom ett förslag som innebär att man rycker undan grunden för företagets framförhållning. I december månad antog man ett förslag som påverkade bolagsskatteuttaget för hela det år som förflutit dessförinnan, dvs. från januari till december. Det är oansvarigt. Det är att rycka undan grunden för planering. Har man den inställningen till framförhållning finns det ingen anledning att kritisera andra som lägger fram förslag i god tid enligt de angivna riktlinjerna.

Anf. 95 LARS HEDFORS (s):

Fru talman! Bo Lundgren säger att man har följt och kommer att följa regeringsförklaringen. Betyder det i klartext att det under mandatperioden kommer att ske en betydande sänkning av momsen? Betyder det, om ni tänker följa finansplanen, att ni kommer att sänka skatterna med 10 miljarder kronor per år?

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:584 om skattelagstiftningen och arbete i bostaden

Anf. 96 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Conny Sandholm har frågat mig om jag är villig att ta de initiativ till ändringar i skattereglerna som kan anses nödvändiga för att öka möjligheterna till arbete i bostaden.

Conny Sandholm hävdar i sin fråga att den snabba utvecklingen av telekommunikationer medför att allt fler kan ha sin arbetsplats i eller i anslutning till sin bostad. Han framhåller vidare att flexibilitet och förändringsmöjligheter måste prioriteras för att klara den snabba utvecklingen i ny teknik.

Det ligger i sakens natur att skattereglerna fortlöpande måste omprövas med hänsyn till samhällsutvecklingen. Eftersom Conny Sandholm inte närmare konkretiserat vilka skatteregler han avser med sin fråga vill jag härutöver lämna följande mer generella synpunkter.

Allmänt gäller vid beskattningen att avdrag medges för kostnader för intäkternas förvärvande, medan avdrag för personliga levnadskostnader inte är avdragsgilla. Det föreligger därvidlag ingen skillnad beträffande om arbetet bedrivs i den egna bostaden eller på en särskild arbetsplats. En del specialregler finns visserligen vad gäller kostnadsavdrag vid arbete i bostaden. Dessa regler syftar främst till att dra upp gränsen mellan privata levnadskostnader och kostnader för intäkternas förvärvande.

Även om det måhända kan riktas kritik mot vissa av dessa regler har jag svårt att se att de, eller skattereglerna i övrigt, skulle utgöra något påtagligt hinder för att bedriva arbete i bostaden. I många fall torde det i stället vara så att den som har sin arbetsplats i hemmet har en gynnsammare situation än den som arbetar utom hemmet. Den förstnämnda har t.ex. inga kostna-

der för resor till och från arbetsplatsen och därigenom förmodligen i de flesta fall kostnader som understiger schablonavdraget.

Jag kan således, i vart fall för närvarande, inte se något behov av ändrade skatteregler för dem som arbetar i den egna bostaden.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 97 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka statsrådet för svaret. Att det var generellt kan kanske bero på att en fråga på 29 rader också blir litet generell ibland.

Jag tror att vi i grunden är överens om målet, nämligen att ta till vara den snabba utvecklingen och även det positiva i att öka möjligheterna att arbeta i hemmet. Det är positivt även ur barnens synvinkel. Man kan arbeta i en kreativ miljö, och det medför ett minskat pendlande.

Hindren finns i skattereglerna. Jag måste erkänna att jag inte har den kompetensen att jag kan säga vilka regler som gäller. Men den kompetensen finns, förmodar jag, hos statsrådet och hans stab. Regelsystemet är nog många gånger till för att hindra missbruk, men den misstanken kan ibland också hindra goda och kreativa utvecklingar. Det är bakgrunden till frågan. Finns det möjligheter att ändra detta på något sätt?

Anf. 98 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är svårt att diskutera om Conny Sandholm inte kan peka på de problem som uppkommer till följd av nuvarande skatteregler. Skattereglerna skall inte diskriminera den som väljer att arbeta i hemmet. Jag tycker inte att de gör det, vilket jag redovisade.

Det finns en gränsdragningsproblematik. Där gäller det att se till att man inte karakteriserar ett rum i en villa eller lägenhet som arbetsrum fast man i realiteten i första hand använder det för privat bruk. Jag tror att vi är överens om att den gränsdragningen måste göras. I övrigt ser jag faktiskt inga problem i det här avseendet. Om Conny Sandholm definierar problemen kan vi diskutera dem i det här sammanhanget.

Jag har även tillsatt en utredare som skall se över reglerna för inkomst av tjänst. Den utredaren skulle naturligtvis också kunna se över regler som eventuellt skulle kunna vara diskriminerande, även om jag inte har kunnat identifiera några.

Anf. 99 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! Som jag ser det handlar det inte om extra rum i en bostad. Det handlar om att förlägga den huvudsakliga arbetsplatsen i eller i anslutning till bostaden. De erfarenheter som jag har visar att skattemyndigheterna ofta är mycket restriktiva. I framtiden kommer ett helt nytt tänkande. Därför vore det bra om man kunde föra en dialog om hur man kunde befrämja, och framför allt inte hindra, en sådan utveckling.

I min egen kommun kan jag tänka mig att vi kommer att starta byggprojekt med just den inriktningen att man kombinerar arbete och bostad. Kan kommunen då komma till regeringen med en förfrågan om att få starta ett försöksområde där man bygger med just denna målsättning?

Anf. 100 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Tanken bakom regeringens politik är att inte reglera i det här avseendet eller i andra. Det innebär att man får bygga ett bostadsområde med den kombination som Conny Sandholm talar om. Jag kan inte se vilka förändringar i skattereglerna som skulle krävas för att det skulle vara möjligt att göra det. Den enda regel som jag kan hitta är den som Conny Sandholm uppenbarligen inte avser.

Genom skattereglerna skall vi ju varken befrämja arbete i hemmet eller utom hemmet. Syftet med skattereglerna är inte att lösa den valsituationen, utan att ta bort eventuella regler som skulle diskriminera i det här valet. Några sådana regler har vi inte sett.

Anf. 101 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! Det finns i dag en restriktiv hållning ute i landet hos de lokala skattemyndigheterna när det gäller tillämpning. Om arbetsgivaren betalar en del av bostaden är ju den ersättningen mer eller mindre en inkomst av tjänst. Då är det svårt att få kvitta detta. Det jag försöker aktualisera hos skatteministern är att se möjligheterna att ändra dessa regler.

Anf. 102 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Om det är fråga om att arbetsgivaren betalar hela eller en del av hyran för bostaden är det klart att det finns ett gränsdragningsproblem där. Det gäller att se till att detta inte är en dold löneförmån. Det man får kvitta mot ersättningen är de kostnader man faktiskt har. Då har vi de krav som ställs om att ett arbetsrum skall vara särskilt avdelat osv. Den typen av klara regler från skattemyndigheternas sida behöver finnas.

Jag har svårt att tro att man skulle vara särskilt restriktiv om det är seriöst menat och man faktiskt arbetar i hemmet och har sin arbetsplats förlagd där. Man får lov att lösa problemet genom att uppfylla de krav som kan ställas för att man skall kunna dra gränsen mellan arbetsrummet och bostadsrummet. Jag kan inte se att det finns några problem i dag. I det här speciella fallet finns det kanske anledning att diskutera direkt med riksskatteverket.

Anf. 103 CONNY SANDHOLM (fp):

Fru talman! Jag skymtar en mycket god och välvillig inställning från statsrådet. Det är möjligt att vi överdriver farhågorna. Erfarenheterna hittills har ju visat att man har haft en mycket restriktiv hållning. Med en annan form av byggande där man möjliggör en bättre avgränsning minskar kanske problemen. Vi får se. Jag kanske får återkomma. Tack för det här svaret så länge.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 104 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Magnus Persson har frågat mig om jag avser att acceptera Socialdemokraternas förslag att öka ramen för tilläggs lån för reparationer och ombyggnader med 250 milj.kr. för att förhindra att den öppna arbetslösheten stiger till 6 %.

Den arbetslöshet som för närvarande råder inom byggsektorn är inte bara konjunkturbetingad. Den orsakas till stor del av den ekonomiska politik som tidigare förts och som bl.a. innebar att bostadssubventionerna tilläts öka under högkonjunkturen. Det Socialdemokratiska förslaget innebär att de problem som härigenom har skapats nu skall lösas genom ytterligare statliga subventioner. En politik med den inriktningen kan jag självklart inte medverka till.

Avgörande för trovärdigheten för den svenska ekonomin är bl.a. att vi nu för en stram finanspolitik och sänker de offentliga utgifterna. Att därvid undanta bostadsbyggandet från de omedelbara effekterna av en sådan politik vore helt fel.

Mitt svar på Magnus Perssons fråga är alltså nej. Jag accepterar inte förslaget att öka ramen för tilläggs lån för reparation och ombyggnader.

Anf. 105 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Jag får tacka statsrådet för svaret på min fråga. Svaret andas inte något nytt. Det är tyvärr negativt och förändrar inte vare sig dagens situation eller kommande sysselsättningsprognoser. Inför den ökade byggarbetslösheten, som nu tenderar att ligga mellan 20 och 30 % inom många regioner, är vi många som känner en stark oro och indignation över varför inget görs för att öka antalet jobb.

Hemma i Värmland går nu i runda tal ca 1 100 byggnadsarbetare arbetslösa. Prognoserna är oroande för hela landet. Det fanns 30 000 arbetslösa byggnadsarbetare i november månad. Norrbotten toppar ligan. Där befarar man att siffran skall bli ca 40 % kommande höst och vinter. Om inget under inträffar skulle den unika situationen uppstå att vi under sommarmånaderna har en högre byggarbetslöshet än under vinterhalvåret samma år.

Fru talman! Med tanke på de siffror som här presenteras borde, tycker jag, statsrådet Lundgren, som inom regeringen är ansvarig för detta, tänka om. Borde man inte vara öppen för en dialog och en diskussion med oss från oppositionens sida? Vi har från socialdemokratiskt håll föreslagit en rad åtgärder. Vi föreslår ca 4 miljarder till konkreta åtgärder för jobb och utbildning. Ett konkret förslag är det jag här har framfört, nämligen att man ökar tilläggs lånen för reparationer och ombyggnader inom byggsektorn med ca 250 miljoner för att minska den öppna arbetslösheten.

Fru talman! I dessa tider avvecklar man – tvärtemot alla goda råd – i snabb takt tilläggs lånen. I stället för att avveckla borde man utveckla. Ibland får jag en känsla av att regeringen har blandat ihop korten och att "avveckling" och "utveckling" givits fel innebörd i den av regeringen förda politiken. Kan-ske borde regeringen vid ett allmänt regerings sammanträde diskutera frå-

gan – det är ett råd som jag i all välmening vill ge skatteministern. Om missuppfattning föreligger kan vi i fortsättningen servera goda råd för att rädda jobben i framtiden.

Anf. 106 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Arbetslöshet är oacceptabel för den som drabbas. En arbetslöshet på de nivåer som vi för närvarande upplever och riskerar att få uppleva är i sig själv helt oacceptabel. Den är en följd av den politik som Magnus Perssons parti har fört tidigare i regeringsställning. Den har skapat grundläggande problem för svensk ekonomi.

Vi har från 1989 till 1991 sett ett fall i industriproduktionen som är utan jämförelse i svensk ekonomi under modern tid. De grundläggande orsakerna till detta problem måste åtgärdas: offentliga system måste reformeras, och skatterna måste sänkas för att dra ned de hinder som finns för tillväxten i ekonomin. Självfallet måste vi under tiden också ta hand om och försöka lindra den process som Socialdemokraterna har satt i gång till dess vi får grund för en ny tillväxt i ekonomin.

Visst är regeringen öppen för en dialog, men det får inte vara en dialog som innebär att man för den politik som Socialdemokraterna nu förordar och som innebär att man höjer skatter som hämmar tillväxten och därmed försämrar tillväxtförmågan i svensk ekonomi eller att man för en lössläppt finanspolitik, som kan leda till kraftiga räntechocker och därmed försvårar både byggandet generellt sett och situationen för villaägare, ja hela situationen när det gäller investeringar. Det gäller alltså att föra en förnuftig ekonomisk politik, och det innebär inte de åtgärder som Magnus Persson här förespråkar.

Vi beklagar att vi har kommit i den situation som vi har gjort, men det är regeringens ambition och vilja att lägga grunden för en sund ekonomisk utveckling i Sverige. Om socialdemokraterna vill föra en dialog med den utgångspunkten är det naturligtvis bra.

Anf. 107 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Det är ju inte vi som står här i talarstolarna som drabbas av regeringens bannbulla, utan det är de arbetslösa i Sysseleåker, Uddevalla, Täby eller var de nu befinner sig. Det är de som känner oket av den av regeringen förda politiken.

Jag tycker att regeringen kör med skygglappar. Bo Lundgren och andra statsråd har en enda väg som de kör. Prova gärna att ratta våra vägar! De kan vara både smala och breda, men vi har alternativ. Men ni lyssnar inte på förslag från oppositionens sida, utan ni kör er väg! Det är därför situationen ute i landet är så alarmerande, fru talman.

Jag såg i en presskommentar häromdagen att skatteministern uttalat att han inte tyckte att arbetslösheten var för hög. Var det möjligen ett felaktigt citat, eller är det riktigt återgivet?

Delar skatteministern den oro som jag och många med mig känner och gör oss till tolk för? Låt mig som exempel ta mitt hemlän, där boardindustrin nu drabbas – Persson-Invest och fabriken i Vårberg, som inte längre har av-

sättning för sina produkter, för spånplattorna. Regeringen kapar här så snabbt att folk inte känner igen sig i dagens situation.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 108 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det är hemskt för dem som drabbas av arbetslöshet – det må vara i Uddevalla eller Sysseleåker, i Täby eller vilken annan ort som helst i Sverige. De känner verkligen öket av den tidigare regeringens politik. Det är ju uppenbart att den nuvarande regeringen inte har orsakat den industriproduktionsnedgång som skedde under perioden 1989–1991, för att ta ett exempel.

Självfallet lyssnar vi på vad oppositionen säger – vi analyserar det också, och den analysen visar att man inte kan följa de råd som ni ger. Andra socialdemokratiska debattörer har i bostadsfrågan sagt att de inser att byggsektorn de senaste åren var överdimensionerad och att detta är ett problem.

Arbetslösheten är oacceptabel. Vi måste komma till rätta med arbetslösheten, men det måste ske med sådana metoder som inte möjligen innebär vissa förbättringar på kort sikt men ännu djupare problem på några års sikt. Vi måste ta itu med de grundläggande orsakerna till Sveriges ekonomiska problem.

Anf. 109 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Låt mig säga att jag är stolt över att vara socialdemokrat. Vi har regerat det här landet i 53 av de senaste 60 åren. Vi har fört en ganska hygglig politik – det har funnits jobb och sysselsättning. Nu redovisas det i byggnadsprognoser att man i 20 av 24 län kommer att ha sysselsättningssiffror som är alarmerande. Och då går skatteministern Bo Lundgren och regeringen ut och klipper tvärt. Det är därför situationen ser ut som den gör både inom byggsvängen och på materielsidan.

Det är riktigt att vi kanske har legat på en alltför hög nivå, men man kunde ju föra en dialog och diskussion med oss från oppositionens sida om mjukare övergångsregler. Därför är det naturligt, fru talman, att många arbetslösa här i landet – det kan bli mer än 6 %; vi tror inte längre att den siffran håller – kommer att ställa sig frågan: Vad gör regeringen, vad gör Bo Lundgren och alla andra statsråd?

Anf. 110 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Jag skulle vilja fråga Magnus Persson om han är stolt över att industriproduktionen i Sverige minskade med en femtedel under åren 1989–1991.

Anf. 111 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Om en inkompetent regering har efterträtt den tidigare socialdemokratiska regeringen är jag stolt över den politik vi har fört under årens lopp. Det är de hastiga svängningarna som visar att Bo Lundgren och andra i regeringskansliet inte är beredda att köra skutan – ni rattar er väg ensidigt med skygglappar och lyssnar inte på de förslag oppositionen framför, och det är tragiskt, inte minst för de arbetslösa.

Anf. 112 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Vi lyssnar på de förslag oppositionen lägger fram, vi tar del av dem, vi analyserar dem och kommer fram till att de i grunden innebär samma politik som den som ledde till att industriproduktionen i Sverige sjönk så kraftigt, som ledde till att vi genom byggexplosionen de senaste åren har fått en kostnadsutveckling som gör att ingen i realiteten kan betala en nyproducerad lägenhet utan kraftiga subventioner, en politik som ledde till att tusentals människor har blivit arbetslösa.

Det är en politik som vi strävar efter att rätta till genom att ta itu med de grundläggande orsakerna. Man kan inte lösa problemen genom att fortsätta på den väg med hög räntenivå och stor arbetslöshet som Socialdemokraterna är inne på.

Anf. 113 MAGNUS PERSSON (s):

Fru talman! Jag vill ge ett gott råd till skatteministern, nämligen att man i regeringen sätter sig ned och är beredd att lägga prestige åt sidan och ta del av våra konkreta förslag, att lyssna.

Det gör ni inte. Jag märker ju bland kamraterna i de olika utskotten att regeringsföreträdarna inte har läst motionerna. Och så sitter man i regeringskansliet och stirrar sig blind och trumpetar om att allt vad oppositionen kommer med är fel, samtidigt som arbetslösheten segar sig upp mot 6 å 7 %. De heliga tal som arbetsmarknadsministern tidigare talat om har vi snart slutat att tro på.

Det drabbar människorna, Bo Lundgren. Åk ut till Värmland, åk ut till Uddevalla, åk ut till storstäderna och åk ut till glesbygden och lyssna på vad människorna säger! Lyssna på de arbetslösa – det är ett gott råd.

Anf. 114 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Den nya regeringen har kavlat upp ärmarna för att rätta till de misstag som begicks av den förra regeringen, som lett landet in i en industriell kris och en stor arbetslöshet. Jag tycker det är något märkligt att man vill fullfölja en politik som har givit det resultatet.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:562 om övergrepp mot flickor

Anf. 115 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Elver Jonsson har frågat mig om regeringen överväger åtgärder som skulle kunna förhindra övergrepp i framtiden mot flickor av jämnåriga pojkar.

Elver Jonsson hänvisar till tidningsuppgifter, enligt vilka var tredje skolflicka blir våldtagen av jämnåriga pojkar. Uppgifterna avser ett visst skolområde, men skoldirektören som intervjuats säger att siffrorna skulle kunna vara tillämpliga för hela landet. Elver Jonsson önskar därför få ett klarläggande av om uppgifterna från Norrköping och Uppsala är sanningsenliga och

om situationen är likartad på flera orter. Han anför vidare att det i så fall är angeläget att åtgärder vidtas som kan förbättra situationen.

Eftersom Elver Jonsson har ställt frågan till mig vill jag först framhålla att vi har stränga straffbestämmelser mot såväl våldtäkt som andra former av sexuella övergrepp. Så sent som i förra veckan beslöt riksdagen också om ytterligare skärpningar, som bl.a. tar sikte på övergrepp som riktar sig mot barn. Låt mig emellertid säga att sexuella övergrepp mot barn och ungdomar är ett område där vi länge haft alltför dåliga kunskaper om problemens omfattning, karaktär och skadeverkningar.

Under senare år har det dock skett klara förbättringar i det hänseendet. Bl.a. har Brottsförebyggande rådet (BRÅ) genomfört en omfattande kartläggning av sexualbrott mot barn i ett projekt som pågick under tiden 1985–1991. Resultatet av arbetet har redovisats i flera rapporter och promemorior (bl.a. BRÅ-PM 1986:12, 1990:3, BRÅ-rapport 1989:1, 1990:6, 1990:8 och 1991:1).

Vid sidan om projektet har BRÅ på grundval av två offerundersökningar, som utfördes 1989, beräknat att andelen flickor som utsätts för sexuella övergrepp före 18 års ålder antagligen inte överstiger 11 %. De uppgifter som Elver Jonsson refererar till står således inte i överensstämmelse med dessa resultat. Det är givetvis angeläget att vi får en fortsatt diskussion om tillförlitligheten av olika undersökningar och om hur resultaten av dessa bör tolkas.

När det gäller att förebygga sexuella övergrepp inom ungdomsgrupper har vi alla ett stort ansvar för att förmedla och hävda de normer som måste upprätthållas i umgänget mellan könen. Familjen och skolan har här en avgörande betydelse. Det är då också viktigt att det finns lättillgänglig och tillförlitlig information om problemen med sexuella övergrepp och de skadeverkningar övergreppen kan medföra. Jag kan här nämna att BRÅ nyligen framställt en skrift som ger sådan information och som inte bara riktar sig till alla som i sitt arbete kommer i kontakt med barn utan också andra vuxna som har barn i sin närhet.

Anf. 116 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Utgångspunkten var, som statsrådet också har refererat, de som jag upplevde det omtumlande uppgifter som återgavs i våra aviser. Nu säger statsrådet att vi har för små kunskaper och hänvisar bl.a. till Brottsförebyggande rådets undersökningar och verksamhet. Det är väl om det är så att omfattningen är mindre än som har påståtts – det är nästan så att jag hör en lättnadens suck från regeringen: Det var inte så allvarligt som Elver Jonsson sade!

Men låt oss ta de lägre talen! Det är klart att det är allvarligt om mer än var tionde 18-åring har varit utsatt för ett djupt kränkande brott, som är så allvarligt att riksdagen – på justitieministerns förslag, tror jag – har ansett att det är nödvändigt med strängare straff, som justitieministern säger i svaret. Finns det något annat brott som florerar i sådan mängd, och förekommer det då att vi till synes tar det så "lugnt"?

Jag har inte någon invändning mot vad justitieministern här säger om vad som skulle kunna göras. Det är klart att ytterligare undersökningar är bra. Vad som sägs om ansvaret från skola och hem osv. är också riktigt, men jag

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

undrar om det inte skulle vara välgörande om justitieministern tog upp det här i ett – inte nödvändigtvis stort – tal. Här diskuterar vi så triviala saker – vad som är rimliga skattesatser, om de skall gå upp eller ned – men när det gäller det som rör det mycket närgångna och starkt emotionella bör vi göra något mer. Jag skulle vilja ställa just frågan: Är justitieministern beredd att gå ut med klara och tydliga budskap som förpliktar oss alla?

Anf. 117 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag kan då som kommentar till det senaste Elver Jonsson sade berätta att jag i förra veckan höll ett tal på detta tema i samband med ett stort seminarium på polishögskolan. Jag höll i höstas ett tal på samma tema. Båda dessa tillfällen var väl bevakade av massmedia, så i varje fall jag själv har i efterhand kunnat se att budskapet inte bara nådde dem som var närvarande utan även andra.

Jag tycker att det finns skäl att ta upp det som sades i den artikel som jag utgår ifrån att vi båda har som underlag. Det är en artikel i Aftonbladet från den 12 mars. En skoldirektör och en barn- och ungdomspsykiater uttalar att de som det bästa botemedlet ser mer diskussioner om sex och samlevnad mellan ungdomar och vuxna. Där kan vi från den offentliga sidan medverka på olika sätt. Ett sätt att medverka är det informationsmaterial om sexualbrott mot barn som i år har kommit från brottsförebyggande rådet.

Anf. 118 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för de tal som är hållna. Det återstår möjligen att hålla ett litet tal inom regeringskretsen. Det här berör nämligen så många politikområden, inte minst skol- och hemområdet.

Till skillnad från de mera genuina övergreppen när det gäller sexualbrott där personerna inte känner varandra, har vi här en annan typ av övergrepp som sker trots att personerna är välbekanta med varandra. Det kanske är ett skäl till att man inte är lika benägen att göra anmälan eller ta upp ett samtal med t.ex. en skolsköterska. Man är rädd för att tala ut om det här.

Så utvecklas på något sätt ett slags pennalism som jag tror att vi alla känner oss främmande för och vill bekämpa. Det rör sig här om saker som vi i en rättsstat inte stillatigande kan låta fortgå. Därför behöver det beivras men framför allt förhindras.

Anf. 119 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! En punkt i det som Elver Jonsson tog upp är mycket viktig. Det gäller att alla som kan ha anledning att komma i kontakt med dessa frågor och med människor som har drabbats av sexuella övergrepp måste ge tydliga signaler om att den som drabbas av ett övergrepp icke är gärningsman utan offer. Jag tror att det ofta i olika sammanhang förekommer felaktiga signaler.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 120 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Sigrid Bolkéus har frågat mig om det är förenligt med ämnets vikt att en tjänst som utbildare på polishögskolan i frågor som rör sexuella övergrepp mot barn dragits in.

Jag vill inledningsvis säga att jag självfallet ser mycket allvarligt på den typ av brott Sigrid Bolkéus tagit upp i sin fråga. Ett uttryck för detta är att regeringen i budgetpropositionen fastslagit att ökade resurser bör sättas in för att bekämpa våldsbrotten, till vilka sexualbrotten hör. I propositionen pekar också regeringen på vikten av att enskilda personer som utsätts för brott får polisens uppmärksamhet och omsorg.

Vad häfter gäller frågan om tjänst som utbildare i det aktuella ämnet vill jag först nämna att någon tjänst som lärare i ämnet aldrig har funnits inrättad och följaktligen inte heller har dragits in.

Huvuddelen av lärarna på polishögskolan är inkommenderade från den lokala polisorganisationen för att undervisa i ett eller flera ämnen. Inkommanderingens längd uppgår oftast till ett år varefter behovet omprövas. Endast ett fåtal lärare har fast tjänst vid skolan. En polis har under förra året varit inkommenderad på heltid för att undervisa i frågor som rör sexuella övergrepp mot barn.

I budgetpropositionen för budgetåret 1992/93 föreslås att polishögskolan skall verka som en resultatenhet inom rikspolisstyrelsen med efterfrågestyrning och intäktsfinansiering.

Detta innebär bl.a. att polishögskolan själv avgör vilken personal som efterfordras för att kunna bedriva den undervisning som de olika polismyndigheterna i landet efterfrågar. Omfattningen styrs alltså av polismyndigheternas behov av utbildningen.

Polishögskolan har bedömt att det inte kommer att finnas behov av en lärare på *heltid* i det aktuella ämnet vid skolan.

Jag har emellertid inhämtat från polishögskolan att undervisning i ämnet utredningar av sexuella övergrepp mot barn naturligtvis även i fortsättningen kommer att erbjudas polismyndigheterna.

Anf. 121 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag tackar justitieministern för svaret.

Även om beslutet att inte förlänga uppdraget som utbildare på polishögskolan i frågor som rör sexuella övergrepp mot barn är högskolans egen angelägenhet, tror jag att det är viktigt att justitieministern, som här i svaret, markerar allvaret när det gäller sexuella övergrepp mot barn.

Att den här tjänsten inte förlängs eller permanentas har upprört många sinnen. Det skall inte finnas något tvivel om var riksdag och regering står i dessa frågor. Det har visat sig att goda utredningar är de där läkare, psykolog och polis gör en totalvärdering. De senaste åren har polisens kunskap om dessa brott och barns reaktioner blivit större.

Bra utbildning behövs i alla rättsfrågor. Särskilt viktiga är frågor om brott mot barn, eftersom de har svårt att föra sin egen talan. Nyblivna poliser

måste lära sig att känna igen signaler hos utsatta och inte vara rädda för att ta tag i frågorna. Ca 17 000 barn under 15 år utnyttjas sexuellt.

Justitieministern sade att polishögskolan har bedömt att det inte kommer att finnas behov av en lärare på heltid i det aktuella ämnet vid skolan. Jag antar att det ligger besparingsskäl bakom. Men det här är i längden ingen besparing. Vad som verkligen kostar pengar är att dessa utsatta barn får men för livet. Det är inte mindre utan mer utbildning som behövs angående brott mot barn.

Fru talman! Jag har varit lärare i 25 år, och jag frågar mig själv allvarligt om jag i okunskap har varit blind för orsaken till elevers oro, magvärk och sömnproblem. Den frågan får jag troligen aldrig svar på. Men jag har fått ett svar från justitieministern, och det tackar jag för.

Anf. 122 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag vill gärna tillägga att enligt polishögskolans kurskatalog för kommande läsår erbjuds två grundkurser och två fortbildningskurser i ämnet utredning av sexuella övergrepp och misshandel mot barn. Kurserna är på en vecka.

Jag vill också påpeka att den aktuella inkommande polisen inte har ägnat sig åt utbildningen på polishögskolan på heltid. Hon har haft möjlighet att sälja sina tjänster på andra håll.

Anf. 123 SIGRID BOLKÉUS (s):

Fru talman! Jag läste att Monica Dahlström-Lannes skall fortsätta på egen hand, och det är mycket bra. Men som sagt, jag tycker att tjänsten på polis-högskolan behövs i allra högsta grad.

Innebär detta, justitieministern, att alla nyblivna poliser får utbildning i dessa viktiga frågor? Är det frivilligt eller kommer det att bli obligatoriskt?

Anf. 124 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag kan inte svara på om innehållet i kurskatalogen enbart bjuds ut externt eller om ämnena ingår separat i den obligatoriska utbildningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:589 om kriminalvårdsanstalten i Karlskrona

Anf. 125 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Yvonne Sandberg-Fries har frågat mig om regeringen avser att behålla Karlskronaanstalten för att tillgodose behovet av slutna anstaltsplatser inom kriminalvården.

Frågan om att riva upp nedläggningsbeslutet av kriminalvårdsanstalten i Karlskrona diskuterades här i kammaren senast den 26 november förra året. Jag redogjorde då för bakgrunden till nedläggningsbeslutet och att frågan skulle behandlas i 1992 års budgetproposition. Som Yvonne Sandberg-Fries

konstaterar i sin fråga har regeringen i budgetpropositionen gjort bedömningen att det inte finns skäl att ändra på beslutet. Jag gör samma bedömning i dag.

Jag vet att 17 platser på avdelningar på Karlskronaanstalten som varit stängda en tid togs i bruk på nytt i fredags. Enligt vad jag inhämtat skall dessa platser utnyttjas omkring en månad. Därefter fortsätter den tidigare påbörjade avvecklingen av anstalten. Anledningen till öppnandet var bl.a. att det behövdes extra platser i samband med att de intagna som strejkade på Kumlaanstalten skulle förflyttas till andra anstalter. Dessutom kan nämnas att omkring 230 anstaltsplatser är tillfälligt stängda på grund av ombyggnadsarbeten.

Som Yvonne Sandberg-Fries vet kommer flertalet av de anställda vid anstalten att beredas fortsatt anställning på det nya häktet. Med anledning av öppnandet av de 17 platserna har fyra tidigare anställda vikarier anställts på nytt.

Svaret på frågan är således att regeringen inte har för avsikt att ändra nedläggningsbeslutet.

Anf. 126 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på frågan, även om jag inte är särskilt glad över innehållet i svaret. Den här frågan har diskuterats länge. Jag måste säga att problemen med att förstå regeringens ställningstaganden kvarstår.

Vi talar här om en anstalt som är förhållandevis billig. Den driver en verksamhet med motivations- och påverkansprogram, som justitieministern själv har uttalat sig för. Den har en mycket hög säkerhet, både för personal och intagna. Det har nyligen gjorts stora investeringar.

Vi kan t.ex. jämföra med Malmöregionens rymningar. Moderater brukar vara angelägna om att förhindra sådana, har vi förstått. 1990/91 rymde 28 intagna i Malmö, medan ingen rymde i Karlskrona.

Justitieministern säger att ett skäl är att 230 platser är tillfälligt stängda. Men justitieministerns egna förslag kommer väl ändå att leda till att behovet av anstaltsplatser kommer att öka. Häktesbeläggningen är redan i dag mycket hög. Slopandet av halvtidsfrigivningen kommer, visserligen rakt av, att innebära ett behov av mellan 500 och 600 nya platser, enligt uppgifter från departementet. Till detta kommer t.ex. skärpningen av påföljden för rattfylleri. Sammantaget borde detta innebära att det finns en uppgift för den här anstalten även i fortsättningen.

Anf. 127 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Jag vill först påminna om att det var den socialdemokratiska regeringen som fattade beslutet om nedläggning. Som jag sade har vi inte funnit skäl att ompröva beslutet.

Det är riktigt att det just nu finns en hög beläggning. Utöver de skäl jag nämnde inträffar den högsta beläggningen normalt vid den här tiden på året. Sedan har vi dessutom ombyggnadsarbeten och omflyttning för att få stopp på strejken på Kumla.

Det är också korrekt att vi med vår politik kommer att få behov av ytterli-

gare platser, framför allt när vi slopar den obligatoriska halvtidsfrigivningen. Det har vi naturligtvis också sett över. Det sker ombyggnadsarbeten och nybyggande är på gång.

Man skall ha klart för sig att Karlskronaanstalten – och den typen av anstalter – är byggda på ett sådant sätt att de är mycket personalkrävande. Med nybyggnader kan vi hålla driftskostnaderna nere och därmed göra det billigare på sikt.

Anf. 128 YVONNE SANDBERG-FRIES (s):

Fru talman! Det var visserligen den socialdemokratiska regeringen som föreslog en nedläggning, men det var inte någon socialdemokrat som i valrörelsen stod i Karlskrona och sade: Rösta på mig, så kommer vi att behålla anstalten. Det var i stället en moderat, den moderate riksdagsmannen K-G Svenson, som hade fått löfte ifrån partiledningen om att få göra detta uttalande i valrörelsen. Därför är det naturligt för mig att fråga varför regeringen inte fullföljer det löfte som avgavs, särskilt med tanke på att man har en moderat som justitieminister.

Jag har intrycket av att det har gått något slags prestige i den här frågan. Kriminalvårdsstyrelsen har ett uppdrag att gå igenom anstaltsbeståndet och dra slutsatser om vilka anstalter som skall vara kvar, vilka som skall läggas ner samt var nybyggnationerna skall göras. Den skall också bedöma platsbehovet för framtiden. Denna bedömning är mig veterligen ännu inte gjord. Därför tycker jag att det är egendomligt att man kan säga att Karlskronaanstalten inte behövs i framtiden.

Anf. 129 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Vi har enligt min uppfattning en god kommunikation med kriminalvårdsstyrelsen. Det hade naturligtvis varit betydligt enklare för mig att säga att vi inte skall lägga ner Karlskronaanstalten. Men efter en ordentlig genomgång och just på grund av känslan av ansvar inför framtiden och för hur vi på lång sikt skall klara kriminalvården har gjort att jag har accepterat och står bakom beslutet att inte riva upp nedläggningsbeslutet.

Anf. 130 YVONNE SANBERG-FRIES (s):

Fru talman! Jag vill nog ändå hävda att denna fråga har blivit ett slags prestigefråga. Anstalten skall läggas ner till varje pris, oavsett om det finns argument för det eller inte.

Justitieministern säger också i sitt svar att flertalet av dem som är anställda på anstalten kommer att beredas arbete på det nya häktet. Det är i och för sig riktigt, men om inte annat tycker jag faktiskt att regeringen har ett mycket stort ansvar för att se till att statliga jobb inte i onödan tas bort ifrån den här kommunen. Det gäller bl.a. mot bakgrund av att när det förslag till försvarsproposition som regeringen har lagt fram väl har antagits i den här kammaren, kommer i storleksordningen 350 statligt anställda att tvingas lämna sina arbeten. Det borde också vara ett skäl att ta hänsyn till i sammanhanget.

Anf. 131 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):
Fru talman! Flertalet av de anställda kommer, som Yvonne Sandberg-Fries själv sade, att beredas fortsatt anställning på det nya häktet.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1991/92:603 om i Sverige dömda utlänningar, som får avtjäna straffet i sitt hemland

Anf. 132 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Lars-Erik Lövdén har ställt en fråga till mig med anledning av ett uppmärksammat fall där två personer, som i Sverige dömts till långa fängelsestraff, överförts till Turkiet för verkställighet av straffen och där inom kort frigivits. Lars-Erik Lövdén undrar vilka åtgärder regeringen avser att vidta i syfte att förhindra liknande händelser i framtiden.

Jag kan upplysa om att frigivningen har skett enligt en särskild turkisk lag om amnesti.

Överföringen har skett enligt lagstiftningen om internationellt samarbete rörande verkställighet av brottmålsdomar. Lagstiftningen innehåller tre olika fall där överförande av fängelsestraff kan ske. I de fall som är vanligast i praktiken – och dit det nu aktuella hör – beslutar regeringen om överförande till Sverige, medan kriminalvårdsstyrelsen prövar ärenden om överförande från Sverige. Det finns inte någon skyldighet för Sverige att medverka till överförande. Det innebär att det finns ett visst utrymme för att vägra överförande. Lagen anger dock inte när detta bör ske.

Det kan i ett fall där det är tveksamt om ett överförande bör ske behöva fattas beslut som påverkar Sveriges förbindelser med en annan stat, vilket bör ankomma på regeringen. Jag anser därför att man bör överväga att införa en möjlighet för kriminalvårdsstyrelsen att i sina överförandeärenden hänskjuta sådana fall till regeringen.

Genom en sådan ändring skulle det också tydligare framgå av lagen att ett överförande inte alltid bör ske, även om de formella förutsättningarna finns för detta.

Anf. 133 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

När två i Sverige för grovt narkotikabrott dömda utländska medborgare, vars straffverkställighet överförs till Turkiet, där omedelbart släpps fria, blir naturligtvis upprördheten stor – detta särskilt som den brottsliga verksamheten var synnerligen grov.

En av männen dömdes i Sverige till tolv års fängelse för langning av 220 kilo heroin. Det var det största narkotikamålet någonsin i Sverige. Efter att ha avtjänat fyra år i svenskt fängelse överförs de båda till Turkiet och frisläpps omedelbart enligt, som justitieministern anger i sitt svar, särskild amnestilagstiftning. Här kan man verkligen, för att använda ett av Moderaternas myntat begrepp, tala om svängdörrar från Kumla.

Överförandet har skett enligt lagstiftningen om internationellt samarbete

rörande verkställighet av brottmålsdomar. Denna lagstiftning är, som justitieministern mycket riktigt anger, inte bindande. Man är inte tvingad att bevilja överförandet. Det är en fakultativ lagstiftning. Det finns alltså inga tvingande bestämmelser som ålägger Sverige att överföra verkställigheten till annat land.

Jag tycker att den åtgärd som justitieministern anger i sitt svar är riktig, dvs. att regeringen i vissa fall skall få möjlighet att pröva dessa ärenden. Hade man i detta fall haft kunskap om amnestilagstiftningen skulle naturligtvis situationen ställts i en helt annan dager.

Nu har det förekommit uppgifter bl.a. i massmedia att regeringen haft kännedom om den förestående amnestin i Turkiet innan beslutet fattades av kriminalvårdsstyrelsen. Jag vill fråga justitieministern om detta är riktigt och varför kriminalvårdsstyrelsen i så fall inte fick ta del av den kunskapen.

Anf. 134 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Fru talman! Den framställan som gjordes i detta ärende skedde i februari 1991. Enligt den information som jag har fått fick UD under våren, dvs. våren 1991, information om den turkiska amnestilagen. Jag kan inte svara för varför den dåvarande regeringen inte vidarebefordrade den informationen.

Anf. 135 LARS-ERIK LÖVDÉN (s):

Fru talman! Jag är som jag tidigare sade nöjd med det svar som justitieministern har avgivit, nämligen att hon är beredd att ta upp frågan om att införa en bestämmelse som gör det möjligt för kriminalvårdsstyrelsen att hänskjuta ärenden till regeringen när det är fråga om särskilt känsliga fall.

Jag hoppas också att justitieministern ser till att kommunikationen mellan utrikesdepartementet och kriminalvårdsstyrelsen i den här typen av ärenden sker på ett bättre sätt fortsättningsvis. Härmed ber jag än en gång att få tacka justitieministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1991/92:527 om en järnvägstunnel under Öresund

Anf. 136 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Georg Andersson har frågat mig om regeringen avser att fördröja genomförandet av broprojektet genom att kräva förnyad utredning av en järnvägstunnel under Öresund.

Bakgrunden till frågan är den skrivelse som miljö- och naturresursdepartementet upprättat och översänt till Svensk-Danska Broförbindelsen AB. I skrivelsen ges vägledning för den ansökan som bolaget skall göra med anledning av att regeringen beslutat att utformningen av en fast förbindelse skall prövas enligt 4 kap. naturresurslagen. Enligt Georg Andersson har redovisningen i massmedia skapat ett intryck av att departementet nu kräver en förnyad utredning av ett tunnelalternativ.

Låt mig erinra om att det folkrättsligt bindande avtal som Sveriges och Danmarks regeringar ingått förutsätter att projektets lämplighet prövas en-

ligt resp. stats lagstiftning. För vår del innebär denna prövning bl.a. att sökanden skall göra en miljökonsekvensbeskrivning som uppfyller kraven i naturresurslagen.

I motiven till den lagstiftning som ligger till grund för kraven på miljökonsekvensbeskrivningar (prop 1990/91:90, BoU18) sägs bl.a. att i en miljökonsekvensbeskrivning skall redovisas vilka realistiska alternativ som kan övervägas när det gäller lokalisering eller utformning.

I den skrivelse som Georg Andersson åberopar i sin fråga påpekas att de alternativ som övervägts beträffande förbindelsens utformning m.m. bör redovisas. Vidare anges att det står den sökande fritt att redovisa även andra alternativ som är intressanta från ekonomisk, miljömässig eller kommunikationsteknisk synpunkt. Det sägs också att en av förutsättningarna för att regeringens prövning enligt naturresurslagen inte skall fördröjas, är att det från miljösynpunkt gynnsammaste alternativet är tillfredsställande behandlat. Detta påpekande från departementet syftar till att undvika förseningar och definitivt inte till att fördröja prövningen av projektet.

Anf. 137 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Tack för svaret, men det gjorde mig inte klokare. Det innehåller bara en upprepning av det som redan står att läsa i det dokument som utgått från miljö- och naturresursdepartementet och på vilket jag grundade min fråga. Denna skrivelse ledde till att jag kände mig vilsen. Så har tydligen massmedia också känt det. Jag tror mig veta att man även i trafikutskottet står undrande inför vad detta betyder. Det är mot denna bakgrund jag har ställt frågan.

Innebär detta att tunnelalternativet skall utredas på nytt, och är detta en förutsättning som miljödepartementet nu ställer för en miljöprövning? Frågan som ligger bakom är: Kan tidtabellen hålla, dvs. kan man starta projektet under 1993 som vi har kommit överens om i avtalet? Det är mina två konkreta frågor. Jag hoppas verkligen att jag kan få ett förtydligande. Det är många som undrar.

Anf. 138 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! I avtalet står att det åligger Sverige och Danmark att tillse att arbetet med Öresundsförbindelsen inriktas på att anläggningsarbetena kan påbörjas år 1993. Vi är helt inriktade på att avtalet skall fullföljas. Det föreligger inga oklarheter på denna punkt. Över huvud taget har hela regeringen samma inriktning när det gäller att följa upp avtalet och också se till att det sker ett så snabbt beslut som möjligt.

När det gäller den andra frågan utgår jag ifrån att Georg Andersson anser att vi skall följa naturresurslagen, dvs. svensk lagstiftning, vid miljöprövningen. Det betyder att vi måste se till att vi har ett ordentligt beslutsunderlag när vi fattar beslut i frågan. Vi måste också vara ganska lyhörda för vad experter anser. Vi vet inte vad t.ex. en internationell expertpanel kan komma fram till. Det kan inte jag säga någonting om i dag, eftersom någon sådan inte ens är tillsatt.

Dessutom har Helcom mycket tydligt i flera länder uttalat att man ser det som önskvärt att alla tänkbara alternativ utreds. Det är deras önskemål. Jag

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

har enbart visat på de förutsättningar vi arbetar under på miljö- och naturresursdepartementet.

Anf. 139 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Nu har vi ett avtal, och det gäller en bro. Kommunikationsministern har vid upprepade tillfällen slagit fast att faktum är att avtalet av den 23 mars 1991 mellan den svenska regeringen och den danska regeringen inte tillåter någon annan utformning än en kombinerad järnvägs- och vägförbindelse. Det sade kommunikationsministern t.ex. den 18 februari här i kammarerna. Det bekräftades ytterligare i förra veckan i ett svar till Lars-Erik Lövdén.

Vi har i riksdagen behandlat frågan om en tunnel. Riksdagen har avvisat det förslaget. Den danska regeringen har också avvisat förslaget. Jag noterar att den danska brobolaget säger att en lösning med en tunnel under Öresund inte är aktuell. Då frågar jag mig återigen: Är det verkligen allvarligt menat att man av något slags formalistiska skäl skall utreda tunnelalternativet en gång till? I så fall blir det ingen start under 1993, det är jag övertygad om.

Den andra luddigheten i denna skrivelse är när ni redovisar vilka realistiska alternativ som bör övervägas när det gäller lokalisering och utformning. Lokaliseringen är ganska klart fixerad i avtalet. En utformning med en bro och en sänktunnel under Drogden är vad som har avtalats. Det är detta som skall utformas så, att det uppfyller miljökrav beträffande vattengenomströmning och annat.

Anf. 140 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Också jag kan läsa ur avtalet. Där står att allting skall ske med hänsyn till vad som är ekologiskt motiverat, tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. Det är kopplat till att det skall handla om en bro. Även en bro kan faktiskt få olika utformning. Den skall ju bl.a. vara kombinerad med en tunnel på den danska sidan. Såvitt jag förstår är det inte alldeles säkert att den i dag har den utformning som man slutligen kommer att godkänna.

Det som är viktigt för mig är att vi hanterar vår lagstiftning, naturresurslagen, på ett riktigt sätt och att vi verkligen skaffar ett så bra underlag som möjligt för beslutet. Jag har inte ställt något krav på att ett tunnelalternativ skall utredas. Jag har bara talat om de förutsättningar vi kommer att arbeta under på miljö- och naturresursdepartementet i förhållande till både den nationella lagstiftningens krav och internationella krav.

Anf. 141 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! På denna punkt är jag överens med Görel Thurdin. En broförbindelse kan utformas på olika sätt och likaså sänktunneln under Drogden. Det är väl detta som miljöprövningen i första hand skall ta sikte på, att se till att utformningen blir på ett sätt som i så hög grad som möjligt tillgodoser miljökraven.

Sedan säger Görel Thurdin att hon inte har ställt krav på att tunnelalternativet skall utredas på nytt. Jag noterar detta med tacksamhet. Jag hoppas att vi inte behöver föra någon ytterligare debatt om den frågan, utan att regeringen, kommunikationsministern och miljödepartementet är överens om att

det inte ånyo krävs en utredning av tunnelalternativet. Det är avvisat av bl.a. ekonomiska skäl.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 142 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte garantera vilka diskussioner som kommer att föras utifrån det material som kommer att ligga på departementets bord och som kommer att skickas ut på remiss. Det är många som kommer att ha åsikter om detta material. Den diskussionen vill jag inte föregripa.

Jag tänker faktiskt ställa en motfråga till Georg Andersson. Anser Georg Andersson att svensk lagstiftning på något sätt har avtalts bort? Anser Georg Andersson att vi inte över huvud taget skall lyssna på vad andra Östersjöländer har att säga i denna fråga?

Anf. 143 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Det finns ett uttalande i riksdagsbeslutet om de sakerna. Därom råder inga delade meningar. Men jag menar att det är väl ändå onödigt att hålla på och utreda alternativ som den svenska riksdagen och den danska regeringen en gång har avvisat och som man också har avvisat i avtalet. Det är att fördröja hela processen, om man kräver nya utredningar av detta, som av andra – trafikpolitiska och ekonomiska – skäl är avvisat, låt vara att tunnelalternativet kunde vara ur miljösynpunkt något bättre än broalternativet. Men det fanns ju andra skäl till att det avvisades.

Tidigare sade Görel Thurdin att hon inte kräver en utredning om tunnelalternativet. Jag tar fasta på det, och vi går vidare i det här arbetet – med så hög hastighet som möjligt, hoppas jag.

Anf. 144 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har ju haft kontakter med miljöminister Møller i Danmark, och vi har båda kommit fram till att högsta möjliga miljöambition skall gälla vad avser beslutet i den här frågan. Jag utgår från att om vi skall ha trovärdighet när vi fastställer ett beslut måste också underlaget visa att vi verkligen har valt ett så att säga för miljön trovärdigt alternativ.

Anf. 145 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Men alternativet är en gång för alla valt, och regeringen har inget mandat att nu hålla på och förhandla om något annat alternativ än det som riksdagen har beslutat om. Det skall utformas så att det blir ur miljösynpunkt så bra som möjligt. Kan man inte nå upp till vad som rimligen krävs för detta alternativ får man väl återkomma till riksdagen om saken. Men något mandat att utreda ett tunnelalternativ, som är avvisat av ekonomiska och trafikpolitiska skäl, kan jag inte se att det finns. Ett sådant utredande är ju bara ägnat att fördröja hela processen och släpa upp frågan på den beryktade långbänken.

Jag hoppas verkligen att regeringen är enig och står bakom vad kommunikationsministern vid upprepade tillfällen har sagt, och jag tar än en gång fasta på att Görel Thurdin sade att hon inte kräver att tunnelalternativet skall utredas.

Anf. 146 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag har inte ställt några krav på broföretaget, för det har varit fullständigt omöjligt att där kräva någonting annat än vad som fastställts i det avtal som föreligger.

Men jag konstaterar att enligt Georg Andersson – och jag utgår från att det gäller Socialdemokraterna över huvud taget – är egentligen miljökonsekvensbeskrivningen ganska onödig. Jag för min del tänker se till att vi följer naturresurslagen och dess intentioner att man skall välja det för miljön bästa alternativet.

Anf. 147 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Innebär det att Görel Thurdin ånyo aktualiserar tunnelalternativet? Talar jag inte med företrädare för en och samma regering när jag talar med Odell och när jag talar med Thurdin?

Anf. 148 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag tror att Georg Andersson inte ens är medveten om att ett nollalternativ också skall prövas och att det skall ske sammanvägningar och jämförelser mellan de två alternativen. Det är sagt.

Anf. 149 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Vi har tecknat avtal om att bygga en bro för järnvägs- och landsvägstrafik mellan Malmö och Köpenhamn. Jag hoppas att regeringen ser till att det avtalet genomförs, med allt beaktande av den lagstiftning som gäller och precis enligt vad riksdagen tidigare uttalat sig för.

Anf. 150 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag bara konstaterar att Georg Andersson vill inte följa svensk lagstiftning.

Anf. 151 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Det var ett mycket enfaldigt konstaterande. Jag har deltagit i kammardebatten efter att ha varit föredragande statsråd för den proposition som presenterades och där riktlinjerna för hanteringen av frågan fastlades, och jag hoppas att den nuvarande regeringen håller fast vid dessa.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:605 om Strängforsen

Anf. 152 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jarl Lander har frågat miljöminister Olof Johansson om Strängforsen i norra Klarälven redan är skyddad mot vattenkraftsutbyggnad.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Strängforsen, som ligger invid Kärrbackstrand, finns inom den sträcka i

Klarälven som skyddas enligt bestämmelserna i naturresurslagen. Ett kort svar på Jarl Landers fråga är därför ja.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 153 JARL LANDER (s):

Fru talman! Först ber jag att få tacka statsrådet för svaret på frågan.

Det kanske kan anses onödigt att framställa en sådan här fråga, eftersom jag har tolkat lagstiftningen på samma sätt som statsrådet. Jag var med 1987 när kammaren fattade det här beslutet. Då trodde jag inte att jag några år senare skulle behöva resa frågeställningen igen. Men tyvärr är det så, fru Thurdin, att vi i norra delen av Värmland fått uppleva hur statsrådets partikamrater och hur folkpartister i detta område har svängt i frågan och återigen, tillsammans med moderaterna i kommunstyrelsen, väckt frågan om att utreda möjligheterna att bygga ut Strängforsen. Det är detta som frågan gäller: Är det verkligen så att man efter fyra fem års tid ånyo skall kunna föra upp en sådan här frågeställning till behandling? Eller är min tolkning av vad statsrådet sagt riktig, så att det får anses vara en sådan signal till kraftverksivrare och andra älvutbyggare i norra Värmland, att vi kan anse att forsen i fortsättningen är räddad och att det inte blir någon utbyggnad?

Anf. 154 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Om man ser efter hur det var när naturresurslagen kom till finner man att Strängforsen från början inte omfattades av skyddet mot vattenkraftsutbyggnad. Sedan fattades ett kompletterande beslut, och i det ingår just skyddet av Strängforsen, och även en ganska lång sträcka av Klarälven finns med. Vid den tidpunkten ansåg också Torsby kommun, som det handlar om, att den här forsen borde skyddas.

I enlighet med vad som angavs i regeringsförklaringen kommer regeringen att värna om de älvar och älvsträckor som undantas från utbyggnad. För det första finns det över huvud taget inga ambitioner att ändra den redan befintliga lagstiftningen. För det andra innehåller regeringsförklaringen att regeringen avser att föreslå att fler värdefulla vattendrag skyddas enligt naturresurslagen. Vi har i departementet utifrån de skälen tagit fram ett material som kommer att gå ut på remiss i dagarna.

Anf. 155 JARL LANDER (s):

Fru talman! Då tolkar jag statsrådet så, att statsrådets partikamrater och övriga borgerliga ledamöter i kommunstyrelsen i min hemkommun, Torsby kommun, har fattat ett omöjligt beslut genom att bestämma sig för att ytterligare utreda frågan tillsammans med kraftbolaget i norra Värmland. Det svar jag fått i dag tolkar jag alltså på det sättet att jag kan tala om för kommunstyrelseledamöterna i min hemkommun, att det *är* ingen mening med ytterligare utredning, för statsrådet Thurdin har sagt att Strängforsen är skyddad för kraftverksutbyggnad.

Anf. 156 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Det är alldeles rätt att den befintliga lagstiftningen inte kommer att ändras, utan vad som sker är att ytterligare älvsträckor skyddas.

Anf. 157 JARL LANDER (s):

Fru talman! Jag kan då kanske bara få den bekräftelsen från statsrådet, att den borgerliga regeringen inte tänker göra samma snabba svängning rörande den här frågeställningen som partikamraterna har gjort hemma i Torsby kommun.

Anf. 158 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Fru talman! Jag tycker att jag har svarat klart och tydligt på frågan. När jag ser på vår svenska lagstiftning och på ärenden som miljö- och naturresursdepartementet behandlar, då är det viktigt för mig att rättssäkerheten gäller, och jag tar inte i beaktande konstellationer ute i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:569 om jämställdhetsaspekter vid tillsättningen av landshövdingeposter

Anf. 159 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Maj-Lis Löow har frågat mig hur jag vill kommentera att fyra landshövdingeposter tillsätts med enbart män.

Jag tycker naturligtvis inte att detta är bra.

Vid utnämning av landshövdingar finns inga fasta procedurregler. Praxis har dock hittills varit att regeringarna bett de större oppositionspartierna om förslag till lämpliga personer. Överläggningar har sedan skett mellan partierna.

Allmänt sett är det upp till alla partier att driva kravet på en jämn fördelning av kvinnor och män i beslutande positioner. Jag kan bara konstatera att vi inte har levt upp till den ambitionen vid den utnämning av fyra landshövdingar som skedde i förra veckan. Detta i kombination med tidigare utnämningar av landshövdingar ger ett resultat som är otillfredsställande ur jämställdhetssynpunkt.

Anf. 160 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Jag tackar jämställdhetsministern för svaret. Jag förstår att det inte var så lätt att svara på frågan, men det fanns egentligen bara ett svar på den. Vi är säkert överens om att det inte är bra som det är.

Jag måste ändå konstatera att det i denna riksdag visserligen blivit en försämrad kvinnorepresentation, därför att vi fick in två nya "gubbspartier" i riksdagen. Men i regeringen är det fortfarande en hyfsad kvinnorepresentation. Om regeringens kvinnor satte sig på bakhasorna, hade de väl kunnat driva fram en annan tingens ordning i den här frågan. Till syvende och sist är det ändå den som utser som har ansvaret, har överblicken och kan se hur helheten blir vid en utnämning, vare sig det handlar om utredningar, kommittéer, styrelser eller nämnder. I det här fallet handlade det om fyra landshövdingar.

Det finns visserligen inga fasta procedurregler här, precis som Birgit Friggebo säger. Icke desto mindre finns det ändå möjligheter att gå tillbaka till

dem som nominerat och säga: Detta kommer inte som helhet att bli bra, och därför måste vi försöka hitta en annan lösning.

Jag är alldeles säker på att om kvinnorna i regeringen står på sig, kan vi få en förbättring. Den här gången är det dessutom inte snett bara i förhållande till tidigare utnämningar, utan det fatala den här gången är att två av det fåtal kvinnliga landshövdingar som vi har också ersattes av män.

Anf. 161 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Maj-Lis Löow sade att det kanske inte var så lätt att svara. Jag tycker att det var ganska lätt att svara och göra den sammanfattning som jag gjorde, att situationen naturligtvis inte är tillfredsställande.

Maj-Lis Löow uppmanar mig att gå tillbaka till dem som nominerat. Faktum är att det faktiskt skedde. Statsministern hade kontaktat bl.a. Socialdemokratiska partiet och konfronterade Socialdemokraterna med det faktum att det var väldigt många män som nominerats, två från Socialdemokraterna. Men det ledde inte till något annat resultat än att det blev två män från Socialdemokraterna.

Nu vill jag inte rättfärdiga det beslut som har fattats med denna upplysning, men så är fallet.

Jag har tittat litet grand på statistiken bakåt i tiden. Jag har statistik sedan 1963. Sedan dess har det utsetts bara sju kvinnliga landshövdingar i Sverige över huvud taget. Det är intressant att se hur blocken har nominerat, eftersom partierna i överläggningarna styr det hela ganska mycket; det är inte bara regeringen som gör det. Fem borgerliga kvinnliga landshövdingar har utsetts och två socialdemokratiska kvinnliga landshövdingar. Hur har då regeringarna utsett landshövdingar – det har naturligtvis också betydelse? Socialdemokratiska regeringar har utsett fyra kvinnliga landshövdingar, de borgerliga tre. Då skall man alltså jämföra den tid som resp. partier har suttit i regeringsställning.

Utvecklingen under årens lopp visar att vi fick den första kvinnliga landshövdingen 1974. 1977 fick vi två, 1980 tre och 1986 fyra. Men bara två år efter, 1988, vände det igen, och vi fick tre kvinnliga landshövdingar. Nu har vi två. Det är alltså bara under en kort period 1986–1988 som vi hade fyra kvinnliga landshövdingar.

Den slutsats jag drar av detta, fru talman, är att inget parti och ingen regering kan slå sig för bröstet.

Anf. 162 MAJ-LIS LÖÖW (s):

Fru talman! Nej, det kan jag hålla med om. Det är självklart så att det under en mycket lång tid hade behövt utnämnas bara kvinnliga landshövdingar för att vi skulle ha fått en som både Birgit Friggebo och jag tycker bra fördelning mellan män och kvinnor på dessa poster. I det här fallet blir det påtagligt ojämnt, när fyra utnämns på en gång, alla manliga. Jag vet att vi hade en liknande situation i den socialdemokratiska regeringen. Detta är väl inte platsen för Birgit Friggebo och mig att utbyta interiörer från regeringsarbetet, men jag vill påpeka att vi då faktiskt satte oss på bakhasorna och sade att vi i så fall fick låta någon plats stå vakant tills vi kunde hitta en annan och bättre tingens ordning.

Jag tackar för svaret, och jag utgår från att vi inom våra resp. partier kommer att se till så att det i framtiden blir bättre på detta område.

Anf. 163 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Jag delar Maj-Lis Lööws uppfattning i denna fråga till hundra procent. Jag tror att vi kvinnor måste se till att det blir en annan tingens ordning. Detta får inte i fortsättningen skötas endast av partiledarna i slutrum.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:602 om gästarbetarsystem

Anf. 164 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Georg Andersson har frågat mig om regeringen kommer att hålla fast vid jämlikhetsprincipen i invandrapolitiken och således förhindra att svenska företag anställer gästarbetare.

Sverige har, som Georg Andersson väl känner till, en reglerad invandring. På grund härav skall en utlänning för att arbeta i Sverige ha arbetstillstånd, om inte utlänningen har permanent uppehållstillstånd eller är medborgare i de nordiska länderna.

Kriterierna för möjligheten att få arbetstillstånd är mycket omfattande. Arbetstillstånd beviljas av statens invandrarverk i samråd med arbetsmarknadsverket efter hörande av arbetsmarknadens parter.

Svaret på Georg Anderssons fråga är att vi inte har något system för gästarbetare i Sverige och att jag givetvis inte har för avsikt att föreslå regeringen att ett sådant system skall införas.

Anf. 165 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret. Jag tycker att det var ett bra svar. Jag noterar att Birgit Friggebo säger att hon inte har för avsikt att föreslå regeringen att ett system med gästarbetare skall införas. Jag utgår då ifrån att Birgit Friggebo också kommer att motsätta sig om någon annan skulle föreslå att gästarbetare skulle få anställas i svenska företag.

Min fråga är motiverad av att det har lämnats en promemoria i vilken man föreslår att diskriminerande villkor för första gången skulle kunna införas för utländska arbetare på den svenska arbetsmarknaden. Jag tänker på promemorian om ett nytt sjöfartsregister. De utländska sjömän som skulle anställas skulle inte omfattas av det sociala trygghetssystemet. Av promemorian framgår också att exempelvis ATP inte skall gälla för utländska sjömän som inte är bosatta i Sverige. Sjömän från u-länder skulle då anställas på svenskflaggade fartyg på svenskt territorium och bli vad vi allmänt kallar för gästarbetare, utan några som helst rättigheter. Jag hoppas att Birgit Friggebo står emot om man skulle driva kravet på att ett sådant system skall införas.

Anf. 166 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Kommunikationsministern besvarade i förra veckan frågor om den tjänstemannapromemoria som har utarbetats inom kommunika-

tionsdepartementet. Hans svar var att den frågan nu är ute på remiss och att regeringen inte har tagit ställning till de olika förslag som i denna promemoria förs fram som ett sätt att rädda svensk rederinäring, vilket naturligtvis också är viktigt för svenska medborgare som är sjömän.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 167 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag är medveten om detta. Jag var inte nöjd med att kommunikationsministern tog över svaret på den frågan, eftersom jag ställde frågan utifrån en mer generell utgångspunkt. Om man nu skulle börja vackla och säga att svenska företag som bedriver sjöfartsverksamhet kan få tillämpa gästarbetarsystem för att klara sin konkurrenssituation, blir nästa fråga: Hur går det då med landbaserade svenska företag som har svårt med den utländska konkurrensen? Det kan gälla företag inom teko, inom transportnäringen och inom andra branscher. Av den anledningen har den här frågan en principiell och generell karaktär.

Anf. 168 Kulturminister BIRGIT FRIGGEBO (fp):

Fru talman! Som jag har sagt i mitt svar är det inte aktuellt att införa något gästarbetarsystem för utlänningar som arbetar i Sverige.

Regeringen kommer senare att ta ställning till de olika förslag i promemorian som finns redovisade. Det finns därför ingen anledning för mig att ha synpunkter på de olika förslag som där läggs fram just i syfte att rädda rederinäringen och ge arbete åt svenska medborgare och svenska sjömän.

Anf. 169 GEORG ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag skall inte gå djupare in i den diskussionen, men resonemang är litet vilseledande när man talar om att rädda svensk sysselsättning genom tankar på att införa ett system där man slår ut svenska sjömän med lågavlönade utländska. Dessa omfattas dessutom inte av de sociala trygghetssystem, sociala arbetsrättsregler och de andra arbetsvillkor som gäller på den svenska arbetsmarknaden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 17.10 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

22 § Svar på fråga 1991/92:611 om bättre möjligheter för journalister att utöva sin verksamhet

Anf. 170 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Tage Pålsson har frågat justitieministern om hon avser att vidta åtgärder för att förbättra journalisternas möjligheter att bedriva sin verksamhet i tryckfrihetsförordningens anda utan hinder från myndigheternas sida. Fördelningen av arbetet inom regeringen är sådan att det är jag som skall svara på frågan.

Det övergripande syftet med tryckfrihetsförordningen är att främja spridningen av åsikter och information genom tryckt skrift. Den nya yttrandefrihetsgrundlag som gäller för andra medier som radio, TV, filmer och videogram har motsvarande uppgift på det övriga massmedieområdet. Båda grundlagarna innehåller en rad regler med detta syfte. Bl.a. finns det föreskrifter om journalisters och andras rätt att skaffa information. Också bestämmelser i t.ex. brottsbalken kan givetvis vara till skydd för journalisters verksamhet.

Det är ett allmänt intresse att inte bara lagens bokstav utan också dess anda genomsyrar myndigheternas kontakter med massmedierna. Bl.a. uttalanden av JO kan vara till ledning för hur tjänstemän bör uppträda gentemot massmedierna. Däremot är det svårare för t.ex. regeringen att annat än på ett mycket allmänt plan framhålla detta. För min del tror jag att det effektivaste motmedlet mot att myndigheternas personal inte uppträder som den bör göra i detta avseende är bevakningen och uppmärksamheten i massmedierna själva av händelser av olika slag som rör detta område. Jag ser det därför inte som påkallat att jag tar något sådant initiativ som Tage Pålsson efterlyser.

Anf. 171 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Men jag tycker inte att det är särskilt positivt. Jag tycker att det är tråkigt att man från regeringshåll inte anser det vara värt att ta litet kraftfullare initiativ i det här sammanhanget.

Nämnda enstaka händelse skall vi kanske inte hänga upp oss så mycket på. Händelsen i sig är olycklig och får kanske tillskrivas detta med den mänskliga faktorn. Men det finns, tyvärr, en tendens till att man från myndighetshåll vill undanhålla massmedierepresentanter information. Därom råder inget tvivel. Vad det beror på kan väl diskuteras.

Bl.a. har man en viss förmåga att åberopa datatekniken i sådana här sammanhang. Jag har själv varit vittne till att man just har gjort det svårare för bl.a. journalister att komma åt offentliga handlingar genom att åberopa att ärenden eller register finns på data, att det är svårt att få fram uppgifter osv.

Jag tror dock att det finns anledning att se litet allvarigare på den här frågan. Det går inte att bara se på detta som en enstaka händelse, utan det gäl-

ler, som sagt, att se till tendenserna. Kanske skall man inte bara lita på JO. Det behövs nog också ett auktoritativt uttalande från regeringshåll.

Vidare har Sverige en unik lagstiftning på detta område. Vi i Sverige är ju inte alls på samma linje som man är i andra länder. I många länder är en händelse av nämnda slag egentligen vardagsmat. Men vad händer vid en eventuell EG-anpassning när det gäller de här frågorna? Jag ser gärna ett besked från statsrådet på den punkten.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 172 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Journalisterna i vårt land har, som Tage Pålsson sade, rent allmänt en bra arbetssituation. Jag tänker då på öppenheten i samhället som grundlagsfästs genom offentlighetsprincipen, den vidsträckta rätten att införskaffa information, meddelarfriheten – dvs. att vem som helst kan lämna ut uppgifter till bl.a. journalister – och meddelarskyddet som garanterar uppgiftslämnaren anonymitet. Allt detta medverkar och samverkar till att en mycket gynnsam arbetssituation skapas för journalister.

Att det sker enstaka övertramp, vilket skett i det här nämnda fallet, får – och det sade ju också Tage Pålsson – snarast rubriceras som en olyckshändelse. Men naturligtvis är det beklagligt att sådant här sker. Myndighetspersonen, i det här fallet en polis, måste ju vinnlägga sig om att uppträda behärskat och korrekt gentemot både allmänhet och journalister.

Tage Pålsson talade om svårigheter som vissa personer har stött på när det gäller att få information. Man har alltså åberopat datatekniken. Min erfarenhet är nog att journalister i allmänhet behärskar dessa saker väldigt väl och att de inte har några svårigheter att klara sådan här informationssökning. Värre är det kanske för dem som är representanter för allmänheten.

Vad gäller en eventuell svensk anslutning till EG vill jag säga att svenska journalisters arbete inte kommer att påverkas särskilt mycket. I så fall blir det bara fråga om ett ganska begränsat område.

Anf. 173 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag frågade om EG-anpassningen därför att det verkligen finns oro också i just det sammanhanget. Det finns alltså viss anledning att befara att förhållandena kan bli sämre.

För att återgå till frågan om möjligheterna att komma åt offentliga handlingar vill jag säga följande. Det gäller alltså, som statsrådet säger, inte bara journalister – som i ganska stor omfattning har lärt sig att behärska datorer osv. – utan också alla andra medborgare i Sverige. Det skall vara möjligt att ta del av offentliga handlingar. Men det är inte så lätt. Här kommer problemet med resurserna med i bilden. Det gäller då både ekonomiska och personella resurser på myndigheten i fråga. I dagens läge har man inte råd att hålla personal för detta. Då kan det uppstå konflikter. Det finns exempel i det sammanhanget.

Anser statsrådet att det finns anledning att titta närmare på den här biten?

Anf. 174 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Statskontoret ger fortlöpande både muntlig och skriftlig information till myndigheterna i det här ämnet när det gäller offentligheten.

Även vi på justitiedepartementet har gått ut med broschyrer beträffande offentligheten. Det ankommer i första hand på myndigheternas chefer att se till att det här fungerar som det skall från offentlighetssynpunkt.

Anf. 175 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Kan jag tolka statsrådet så, att hon och övriga i regeringen anser att det här är en viktig fråga att bevaka och att det även i fortsättningen skall vara möjligt för yrkesmän, journalister och allmänhet att ta del av offentliga handlingar? Finns det alltså en *reell* möjlighet i det här sammanhanget? Därmed menar jag att man måste se till att just detta med att handlingar finns på data inte får vara ett hinder. Kan jag tolka statsministern så, att hon delar min uppfattning?

Anf. 176 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Självfallet anser vi i regeringen att det här är en viktig fråga. Själva insynen och öppenheten i samhället är ju av grundläggande betydelse för hela vårt samhällsskick.

Vi på justitiedepartementet följer utvecklingen mycket noga.

Anf. 177 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag vill göra ytterligare en kort kommentar. Jag tolkar statsrådet så, att hon i alla fall är inne på samma linje som jag. Statsrådet inser alltså att det här är något som vi måste hålla ögonen på.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1991/92:578 om de handikappade och arbetsmarknaden

Anf. 178 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Inger Hestvik har frågat mig om jag har någon strategi för att försäkra mig om att handikappgrupperna inte blir de stora förlorarna i den rådande situationen på arbetsmarknaden.

Som ett led i statsmakternas mål- och resultatstyrning av den statliga verksamheten har regeringen i 1992 års budgetproposition angett vilken inriktning arbetsmarknadspolitiken skall ha. Där sägs det att "utsatta grupper skall prioriteras" och att arbetshandikappade i ökad omfattning skall få del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

För innevarande budgetår gäller följande föreskrifter för arbetsmarknadsverket: "Det försvagade arbetsmarknadsläget får inte innebära ökad utslagning av de arbetshandikappade. Insatserna för att bistå denna grupp skall fortsätta liksom de särskilda insatserna för unga handikappade."

Arbetsmarknadsdepartementet och AMS har kvartalsvisa överläggningar om hur dessa och andra resultatkrav skall kunna uppnås. Vid dessa genomgångar behandlas de resultat som nåtts för arbetshandikappade sökande mycket utförligt. Jag har kunnat konstatera att antalet arbetsplaceringar av arbetshandikappade har minskat jämfört med motsvarande period ett år ti-

digare. Det är inte oväntat med det nuvarande svaga efterfrågeläget. Det får kompenseras med mer utbildning som kan stärka de sökandes ställning inför en kommande konjunkturuppgång. I stort sett har lika många arbetshandikappade fått arbete eller utbildning det senaste halvåret som föregående år.

När det gäller unga handikappade har arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut t.o.m. nått bättre resultat andra halvåret 1991 än året före.

Enligt min bedömning gör arbetsmarknadsverket ett bra arbete med arbetshandikappade sökande. Inte minst i nuvarande arbetsmarknadsläge är det viktigt att stödja grupper, som annars riskerar att helt slås ut från arbetsmarknaden.

Anf. 179 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

De handikappade arbetssökande är precis som andra arbetssökande. Men det blir särskilt svårt för de handikappade på den nu rådande arbetsmarknaden. De borde dock inte få det svårare än vanliga arbetssökande. Själva upplever de sin situation i alla fall på det sättet, och så har det nog alltid känts för dem. Redan då arbetslösheten omfattade mindre än 2 % kände de handikappade att de inte kunde konkurrera på arbetsmarknaden.

Statsrådet säger i svaret att det var bättre under andra halvåret 1991 än det var under halvåret dessförinnan. I Kopparbergs län var det mer än 1 000 arbetssökande i februari i år. Förra året var motsvarande antal bara 600. Det stämmer alltså inte riktigt. Likadant var det med de arbetssökande. 366 arbetssökande var arbetslösa. Det innebär alltså en fördubbling jämfört med året innan. Om man bryter ut siffrorna och tar län för län blir det kanske litet annorlunda.

Jag tänker på en särskilt utsatt grupp handikappade, nämligen de förståndshandikappade. Dessa utgör den absolut svagaste gruppen. Det är en grupp som vi gemenligen har mycket liten kunskap om. Också den här gruppen måste omfattas av det vi menar med uttrycket allas rätt till arbete.

Jag undrar hur den målsättning som framgår av svaret, och jag förmodar att det är regeringens och departementets målsättning, förmedlas vidare till den personal som har att handlägga de handikappades ansökningar.

De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna är alltså mycket viktiga för alla arbetssökande. När det gäller de förståndshandikappade är det förmodligen lika viktigt att handläggande tjänstemän har en riktig människosyn och kunskaper om de handikappades möjligheter och begränsningar.

Det gäller att utnyttja den kunskap som finns t.ex. i landstingens sociala nämnder för att utbilda tjänstemännen på arbetsförmedlingarna och utveckla deras kunskaper. Man kan t.ex. utse en speciell tjänsteman på arbetsförmedlingen för att handha svåra fall med arbetssökande som är särskilt oroade i dag.

Anf. 180 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag försäkrar att vid de kvartalsvisa genomgångar som vi har med AMS just frågan om de handikappade är en huvudfråga. De diskussionerna tyder på att man verkligen försöker ta det här på stort allvar, även om

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

det i en stor verksamhet kan ske ett och annat misstag – både genom uttalanden och på annat sätt.

Jag har lagt märke till att riksdagen har samma syn som jag och regeringen på uppgifterna för framtida Samhall, som gör allt större insatser för de förståndshandikappade.

Vidare har det lagts till ca 700 milj.kr. just beträffande lönebidragsdelen. Vi trodde att man med flexibla lönebidrag skulle få ut fler i arbete för samma summa pengar. Men just i nuvarande besvärliga arbetsmarknadsläge är det väldigt svårt att uppnå det målet. När företag går dåligt kräver de ju högre belopp i ersättning.

Anf. 181 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Det är mycket positivt att regeringen har förståelse för de handikappade. Men jag tror att de förståndshandikappade är en absolut särgrupp när det gäller de handikappade. Vidare tror jag att dessa på grund av handikappets art har svårare att förstå och acceptera att arbetslösheten inom den gruppen är högre än för andra arbetslösa.

Mot den bakgrunden är det viktigt att arbetsförmedlarna visar både en positiv och en fördomsfri inställning. Det behövs för att en eventuell arbetsgivare skall bemöta de handikappade både positivt och fördomsfritt.

Vilka insatser görs för att de etiska värderingar som arbetsmarknadspolitiken bygger på skall fortleva inom arbetsmarknadsverket – ända ner till enskilda handläggare – och för att dessa kan föras vidare till arbetsgivarna?

Den oro som jag här har gett uttryck för har delvis grund i ett tidigare yttrande från en länsarbetsdirektör som gjort gällande att arbetsförmedlingarna måste begränsa servicegraden för vissa handikappgrupper. Detta uttalande har oroat handikappgrupperna väldigt mycket.

Min följdfråga blir: Har man legitimerat en nyprioritering inom arbetsmarknadspolitiken, eller handlar det bara om förflugna ord?

Anf. 182 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! I valrörelsen besökte jag en snickerifabrik som hade ungefär 20 anställda. Jag tror att så många som fem stycken av dessa var förståndshandikappade. De gjorde en alldeles utomordentlig insats på denna fabrik, och de stortrivdes med sitt arbete.

Därför delar jag Inger Hestviks uppfattning, dvs. att det är oerhört viktigt att de förståndshandikappade i vårt land kommer i arbete. Det är bra för dem. Men det är också bra för hela samhället.

Sedan vill jag påminna om att regeringen nu på allvar kommer att bearbeta handikapputredningens förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 183 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Anita Johansson har frågat mig om jag är beredd att föreslå att länsstyrelsen eller länsarbetsnämnden i Stockholms län, som ett led i kampen mot arbetslösheten, skall få disponera 1 miljard kronor. Myndigheterna skall i sin tur låna ut dessa medel till offentliga investeringar.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har i framställning inför kompletteringspropositionen föreslagit att ett räntestöd införs, med syfte att stimulera investeringar. AMS förslag uppvisar vissa likheter med länsstyrelsens i Stockholm förslag. Dessa förslag till sysselsättningstimulerande åtgärder ingår, liksom andra idéer och förslag inom området, som underlag i regeringens beredningsarbete inför kompletteringspropositionen.

Anf. 184 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret på min fråga.

Bakgrunden till frågan är, och det är helt naturligt, den stora oro som jag känner med anledning av arbetslösheten i Stockholms län. Arbetslösheten här växer ju mycket snabbt – ja, faktiskt snabbast i hela landet. Förra veckan sökte drygt 45 000 personer arbete. Och det värsta av allt, herr minister, är att det rör sig om 11 200 ungdomar under 24 år. Här i länet har vi verkligen slagit våra kloka huvuden ihop.

Många kommuner och andra offentliga verksamheter behöver investera i nyttiga byggnader och anläggningar. Det vet vi alla. Men deras ekonomi är ofta svag, och bidragen vid beredskapsarbete är långtifrån tillräckliga.

I Stockholms län betalas ca 15 milj.kr. ut varje dag i arbetslöshetsersättning. Vi vill att dessa passiva pengar skall bli aktiva. Det är därför vi i vårt län har föreslagit att vi, som ett led i kampen mot arbetslösheten och som en försöksverksamhet, skall få disponera en miljard, som kan lånas ut till investeringar som ger sysselsättning. Det tycker jag är ett mycket intressant förslag, som vi gemensamt har arbetat fram i Stockholmsregionen.

Jag är glad över det som sägs, att AMS har föreslagit det i sin anslagsframställning. Men var står egentligen arbetsmarknadsministern i denna fråga? Det sägs inte ett dyft om det i svaret.

Anf. 185 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Riksdagen har påbörjat en utskottsbehandling av regeringens förslag för ungdomar under 25 år. Det förslaget kommer att klara ut mycket för dessa 11 200 ungdomar.

Jag förutsätter att Anita Johansson inte begär att jag skall ha någon typ av offentlig budgetberedning i dessa frågor innan regeringen har tagit ställning.

Anf. 186 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att arbetsmarknadsministern skulle bry sig litet mera när det gäller arbetslösheten i vår region. Förra veckan varslades 3 500. Vi vet att 90 % av varslen faller ut. Därför är jag litet missnöjd med svaret. Jag tycker att vi kunde få en viljeyttring från statsrådet i denna fråga.

Här har vi gjort en kraftsamling, med Ulf Adelsohn och andra i spetsen, för att lösa arbetslöshetsproblemen. Det är ett utmärkt förslag att vi skulle få låna en miljard, som faktiskt skulle ge ytterligare 5 000 personer arbete i vår region. Jag tror att det skulle vara bra för både Börje Hörnlund och Centerpartiet i denna region, om Börje Hörnlund kunde visa litet sympati för det förslag vi har lagt fram.

Anf. 187 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tar arbetslösheten på mycket stort allvar, oavsett var i riket den uppträder, oavsett om den drabbar unga, medelålders eller personer som tillhör den äldre arbetskraften och oavsett om den drabbar män eller kvinnor.

Anita Johansson är nog medveten om att det som har hänt under spekulations- och inflationsåret 80-talet tillsammans med den internationella lågkonjunkturen gör att dessa frågor i dag är mycket svåra. Jag kan ge beskedet att regeringen kommer att hålla arbetslösheten väsentligt lägre än de tal som har förekommit i debatten på senare tid.

Anf. 188 ANITA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att min regering höll en låg arbetslöshet. Carl Bildt sade här i kammaren i ett frågesvar till Ingvar Carlsson i dag att regeringen är beredd att pröva alla förslag.

Avslutningsvis tänker jag lämna över detta förslag till Börje Hörnlund, så att han kan studera det hemma på kammaren.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:593 om arbetslösheten bland handikappade

Anf. 189 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Bo Nilsson har frågat mig vilka speciella åtgärder jag är beredd att sätta in för att minska arbetslösheten bland de handikappade.

I AMS bedömning av arbetsmarknadsutsikterna år 1992 och första halvåret 1993 befarar man att arbetshandikappade kommer att få svårare att finna arbete och att den latent arbetslösheten kommer att stiga. De arbetslöshetstal som anges i handikapputredningens delbetänkande (1990:19) gäller ju i huvudsak personer som inte var sökande vid arbetsförmedlingarna, trots att arbetsmarknadsläget 1989–1990 var väsentligt mycket bättre.

Arbetsförmedlingarna har hittills klarat att ordna arbete eller utbildning åt i stort sett lika många arbetshandikappade som året dessförinnan. Där emot har man inte kunnat öka dessa placeringar. Eftersom de arbetssökande samtidigt blivit fler, har vi nu ca 7 000 fler arbetshandikappade, som kvarstår som sökande räknat vid månadens slut.

För att möta och motverka en kraftig försämring av arbetsmarknaden har de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna förstärkts. Utbildningsplatserna har utökats. AMS har fått medel till ytterligare 2 500 lönebidragsplatser detta

budgetår. Jag räknar också med att ungdomspraktiken kommer att ge många handikappade ungdomar en chans till nyttig praktik som stärker deras möjligheter på arbetsmarknaden. Ungdomspraktiken utformas med hänsyn till att handikappade ungdomar kan behöva längre tids praktik.

Hela det arbetsmarknadspolitiska åtgärdssystemet skall användas för att stödja och förbättra arbetshandikappades ställning på arbetsmarknaden. Regeringen har särskilt framhållit att arbetshandikappade sökande måste få del i den ökning av åtgärdsvolymen som sker. I den verksamhetsplanering som AMS nu gör ges insatserna för arbetshandikappade sökande en hög prioritet. Som Bo Nilsson känner till bereds också i socialdepartementet ett förslag från handikapputredningen om kommunal sysselsättning för svårt handikappade personer.

Anf. 190 BO NILSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka ministern för svaret. Jg måste säga att det inte innehöll många nyheter, med hänsyn till hur arbetslösheten stiger bland de handikappade. Det finns siffror som tyder på att 50 % av de handikappade är arbetslösa. Bland dem som har svårast funktionshinder är arbetslösheten 70 %, enligt handikapputredningen.

De åtgärder som ministern här redovisar är klart otillräckliga. "Arbete åt alla" gäller väl även för dem som är handikappade och funktionshindrade, Börje Hörnlund?

Jag har i dag talat med representanter för DHR och HCK. I DHR:s tidning sägs bl.a. så här: "Granskad, vägd, bedömd. – Arbetssökande förnedras, arbetsförmedlare bakbinds och ideella organisationers möjligheter att föra sin talan vingklipps. Anslagen är otillräckliga och övergången allmänt krånglig. Ja, så kan kritiken mot de nya 'åtgärderna för arbetshandikappade' sammanfattas." Detta är en hård kritik, delvis berättigad – eller hur?

Vi har resonerat om åtgärder. Ett önskemål från handikapporganisationerna är att taket för lönebidrag tas bort. Det finns alla skäl att pröva den möjligheten.

Arbetsmarknadsministern tog i svaret upp att ett förslag från handikapputredningen bereds i socialdepartementet. Jag hoppas att det kommer ett förslag som innebär att de 100 000 svårast handikappade får en sysselsättningsgaranti framöver. Det skulle vara en stor framgång för de handikappade.

Just nu bereds en proposition om Samhall. Handikapputredningen hade ett förslag, där det sades att man skulle ge Samhall möjlighet att skapa ett antal jobb varje år. Det tog inte arbetsmarknadsministern med i sin proposition. Jag undrar varför.

Anf. 191 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tror att Bo Nilsson vet att olika verksamheter har att jobba inom sina ramar. Det som nu sker är att Samhall inom ungefär samma ekonomiska ram stegvis skall kunna bli effektivare, vilket innebär att man kan ge fler handikappade arbete. Jag vill påminna Bo Nilsson om att det på denna punkt inte föreligger något motförslag från Socialdemokraterna, som i detta läge har accepterat min proposition.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Bo Nilsson läser upp kritik som har framförts. De regler som kritiseras är de regler som gäller sedan tidigare, eftersom jag än så länge inte har lagt fram förslag om nya regler. Vi har kanske anledning att litet till mans följa det som inte ser riktigt bra ut.

Anf. 192 BO NILSSON (s):

Herr talman! När det gäller detta med Samhall vill jag säga att jag tycker att det är arbetsmarknadsministerns uppgift att lägga fram propositioner med utredningar som bakgrund. Börje Hörnlund kunde säga här att vi skall återkomma till detta. Jag tror att det är nödvändigt, om vi skall klara denna besvärliga fråga.

Enligt vad jag har erfarit har inte arbetsmarknadsministern några speciella kontakter med handikapprörelsen. Jag tänkte att jag skulle kunna vara en förmedlande länk, så att vi kan förbättra kontakterna och framför allt skapa jobb till de handikappade.

Anf. 193 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det var bara fjorton dagar sedan jag tog emot en uppvaktning från ett handikappförbund. De som kom var mäktat förvånade över att jag bara med någon veckas varsel tog emot. Jag har alltid ställt upp när jag har kunnat. Har jag någon gång inte kunnat, har min statssekreterare ställt upp. Jag är mycket mån om att hålla god kontakt. Men om vi kan hjälpas åt litet, Bo Nilsson, skall vi gärna göra det.

Anf. 194 BO NILSSON (s):

Herr talman! Det låter mycket bra.

Jag har väckt motioner till årets riksdag om två saker. Det gäller dels att man skulle utvärdera det nya, flexibla lönebidraget, dels att man skulle göra en ordentlig statistik över den verkliga arbetslösheten bland de handikappade. I dag omfattar statistiken bara dem som står till arbetsmarknadens förfogande. Jag har haft kontakt med AMS och vet att det är så, och att man där t.o.m. kanske önskar att statistiken skulle kunna förbättras. Jag undrar om arbetsmarknadsministern har någon synpunkt på detta.

Anf. 195 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är litet synd att tvingas utvärdera de flexibla lönebidragen i en extrem lågkonjunktur. Då har man svårt att se om de kan ge det som var tänkt. Som Bo Nilsson påminner sig visar försöksverksamheten i ett par län mycket goda resultat. Därför har utskottet och riksdagen utvidgat den till att gälla hela området. Jag skulle önska att systemet fick en chans att betittas i en bättre konjunktur. Självfallet måste man alltid ha en beredskap och se om det fungerar.

Jag kan gärna ta med mig det som sägs om verklig statistik och vid de regelbundna träffarna med AMS förhöra mig om hur man där upplever att det är.

Anf. 196 BO NILSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för det sistnämnda. Ministern kunde ändå åstadkomma något medgivande.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:594 om åtgärder för att hindra en ökad arbetslöshet

Anf. 197 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Ingela Thalén har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att förhindra att arbetslösheten stiger till 6 %

De av regeringen föreslagna praktikplatserna för ungdomar är i sig en tillräcklig åtgärd för att förhindra att arbetslösheten kommer upp i en nivå av 6 %. Jag utgår här från att prognoserna är riktiga, vilket de nästan aldrig är.

Min ambition sträcker sig dock högre. Inom regeringskansliet bereds för närvarande ett antal förslag inför kompletteringspropositionen som skall föreläggas riksdagen i slutet av april. Vilka dessa förslag är vill jag i detta beredningsskede inte närmare kommentera.

Anf. 198 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Vi skall se till att det blir en klart lägre öppen arbetslöshet än vad prognosen förutspår, sade statsrådet i en kommentar till AMS-prognosen förra fredagen. Men då krävs det snabba besked av statsrådet!

Den socialdemokratiska regeringen tog fram 20 miljarder, så att Sverige skulle kunna investera för framtiden. Riksdagen har tidigare beslutat, efter ett socialdemokratiskt förslag, att satsa 5 miljarder på äldreboende och annan äldreomsorg. Socialdemokraterna föreslog redan i vintras insatser för 4 miljarder mer än regeringen: ett tredje gymnasieår i höst, särskilda insatser redan i sommar för att förhindra att ungdomar blir utan sysselsättning under sommaren, 300 miljoner till skolornas upprustning, 780 miljoner till ombyggnad och underhåll av kommunala lokaler och 1,2 miljarder extra till vägunderhåll – och en rad ytterligare konkreta insatser, just för att minska den öppna arbetslösheten.

Olika statsråd säger i intervjuer och på möten att regeringen vill göra extraordinära insatser för att hålla arbetslösheten under 6 %, bl.a. genom vägunderhåll och kommunalt underhåll för 9 miljarder kronor, ett tredje gymnasieår och 3 miljarder för att tidigarelägga byggande av äldreboenden och eget rum inom sjukvården. Detta är utomordentligt bra.

Det måste betyda, herr statsråd, att regeringspartierna nu är beredda att bifalla de socialdemokratiska förslagen om t.ex. ett tredje gymnasieår nu i höst och 1,2 miljarder extra till vägunderhåll. I så fall vill jag upplysa Börje Hörnlund om att det är bråttom. Flera av de viktiga förslag vi har lagt fram har redan avslagits av de borgerliga ledamöterna i utskotten. Om det skall ske en omsvängning, måste den ske snabbt, om de som är arbetslösa skall ha någon glädje av dessa förslag i år.

Är Börje Hörnlund nu beredd att ge riksdagen samma information som tidigare har lämnats till radio och TV och på möten ute i landet?

Anf. 199 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har inte gett någon annan information till TV än att, om prognosen på t.ex. 7 % arbetslöshet i slutet av nästa budgetår är riktig, regeringen kommer att vidta åtgärder som innebär att den sänks. Jag har där-
emot inte personligen redovisat de funderingar som finns inom regeringen. Ett par saker har varit uppe i debatten; det är jag medveten om. Vad TV har fått tag i är icke en redovisning utan något annat.

Anf. 200 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det är ju nu i sommar och i höst, Börje Hörnlund, som arbetslösheten riskerar att gå upp emot ca 6 %. Vi socialdemokrater har sagt att vi är beredda att satsa ytterligare 4 miljarder kronor. En del satsningar gäller ungdomar.

Om det här skall få genomslag, är det då inte rimligt att regeringspartierna stödjer t.ex. det socialdemokratiska förslaget om ett tredje gymnasieår redan i höst, och att ni i så fall bifaller våra motioner nu? Vi både spar tid och skapar klarhet för dem som skall planera.

Jag skulle gärna vilja höra Börje Hörnlunds kommentarer till detta.

Anf. 201 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag har studerat en hel del socialdemokratiska förslag. En del är jag verkligen inte imponerad av, medan andra ligger ungefär i linje med vad vi har tänkt oss. Helheten får vi emellertid diskutera vid ett senare debattillfälle. Såsom tidigare minister vet Ingela Thalén att man inte har budgetberedning i dessa båda talarstolar.

Anf. 202 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Om nu inte Börje Hörnlund är särskilt imponerad av en del av de socialdemokratiska förslagen, kan jag turnera med att säga att jag inte är särskilt imponerad av regeringens handläggning av sysselsättningsfrågorna heller.

Är det nu så, att tidigare budgetberedningar sköttes på ett speciellt sätt, kanske det möjligen berodde på att det fanns tid till att hantera ärendena mellan ordinarie budgetförslag och kompletterande budgetförslag. Nu har vi emellertid en extraordinär situation med en galopperande arbetslöshet. Och det finns i riksdagen konkreta förslag från Socialdemokraterna som går att bifalla redan nu om och när de ligger i linje med det som regeringen har tänkt sig, t.ex. ett tredje gymnasieår och 1,2 miljarder kronor extra till väg-
underhåll.

Varför inte bifalla dessa förslag? Vad har Börje Hörnlund att säga om dessa konkreta förslag som nu är framlagda?

Anf. 203 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Vad jag har att säga är att vi genom att sammanställa finansieringsfrågorna och förslagen till åtgärder kan komma med ett mer genom-
arbetat totalförslag.

Anf. 204 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Eftersom Börje Hörnlund inte vill kommentera de förslag som redan finns, får jag väl ändå hoppas på att de förslag som Börje Hörnlund och regeringen kommer med ligger i linje med det som vi socialdemokrater har föreslagit. Förslagen är konkreta och går att genomföra.

Det finns en fara i det sätt på vilket Börje Hörnlund hanterar detta, nämligen: Tiden rinner i väg. Börje Hörnlund vet också att det sitter ett antal aktörer ute i landet och väntar på besked. Om dessa aktörer finge besked redan nu av Börje Hörnlund, skulle de kunna påbörja sin planering, vilket i sin tur skulle bidra till att hålla nere arbetslöshetsökningen. Tänk på ungdomarna, som Börje Hörnlund gärna talar så varmt om i andra sammanhang.

Anf. 205 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Arbetsmarknadsverket, både på länsplanet och centralt, har i stor utsträckning varit delaktigt i att arbeta fram vårt ungdomsförslag. De är ordentligt beredda. Så sent som i går kväll stöddes förslaget i ett TV-inslag. Det här är alltså inget större problem. Alla åtgärder som förbereds och som beslutas i denna riksdag skall träda i kraft den 1 juli. När det gäller tiden är jag inte orolig, och jag tycker inte att kritiken på något sätt är berättigad.

Anf. 206 INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Jag skulle ha varit orolig om jag hade varit arbetsmarknadsminister i dag och om jag hade haft den inställning som Börje Hörnlund har till det här med tidsaspekten.

Det finns konkreta förslag från Socialdemokraterna, och förslagen är färdiga att sägas ja till. Är det så, att regeringen ändå har tänkt sig att komma med sådana förslag, förstår jag inte alls varför man inte skulle kunna bifalla dem redan i det här läget. När det gäller kommentarerna i vad gäller ungdomsinsatserna som meddelades i går, kan jag bara konstatera att det finns vissa nyansskillnader i de kommentarer som har lämnats i arbetsmarknadsutskottet och de kommentarer som har lämnats inför TV-kamerorna. Detta faktum kan vi i och för sig lämna därhän. I sak har jag tidigare framfört kritik mot ungdomspraktikförslaget, men jag har också framfört beröm för det sätt på vilket regeringen ser på helheten.

Så som diskussionerna nu pågår i riksdagens utskott, vill jag hävda att det inte är så alldeles självklart att förslaget hamnar precis där regeringen har tänkt sig. Jag tycker emellertid fortfarande att det är mycket märkligt att inte Börje Hörnlund kan ge klarare besked om det som han ändå uppenbarligen har tänkt sig att komma med.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på frågorna 1991/92:595 och 596 om kompetensutveckling inom tillverkningsindustrin m.m.

Anf. 207 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Berit Andnor och Lahja Exner har frågat mig om jag accepterar Socialdemokraternas förslag att satsa 780 milj.kr. på tidigareläggning

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

av kommunala investeringar resp. 425 milj.kr. på kompetensutveckling inom tillverkningsindustrin.

Herr talman! Dessa frågeställningar härrör från Socialdemokraternas motion om kamp mot arbetslöshet. Motionen behandlas för närvarande i riksdagens arbetsmarknadsutskott och riksdagen kommer senare i vår att få ta ställning till förslagen. Jag vill inte föregripa riksdagens ställningstagande.

Anf. 208 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Jag kan inte påstå att jag känner mig speciellt nöjd med det – det måste jag ändå säga. Jag hade faktiskt förväntat mig att statsrådet skulle vara beredd att föra en diskussion utifrån den mycket allvarliga sysselsättningssituation som vi nu befinner oss i. Allt går väldigt snabbt, och de prognoser som vi har pekar ju på att vi kommer att få en arbetslöshet på nivåer som inte tidigare varit kända för oss.

Genom att lämna ett sådant svar som statsrådet har gjort, visar statsrådet att han inte vill diskutera dessa frågor med oss här i dag, vilket jag finner märkligt. Med tanke på det läge som vi befinner oss i, borde man vara beredd att diskutera alla de idéer och alla de förslag som kommer fram.

Förslaget som jag har pekat på i min fråga är konkret. Det finns hos riksdagen, som har möjlighet att ta ställning till det. Det är ett förslag som skulle innebära att vi för en mycket hanterlig summa på 708 milj.kr. skulle kunna få till stånd investeringar i kommuner och landsting på en nivå om 3 miljarder kronor. Det skulle kunna ge direkta sysselsättningsinsatser ganska snabbt, men också andra positiva effekter. Och det är just sådana här insatser som vi socialdemokrater tycker är så viktiga. Dels ger de snabba sysselsättningspolitiska effekter, dels positiva effekter för samhällets utveckling över huvud taget. Jag tycker därför att det är märkligt att Börje Hörnlund inte är beredd att diskutera det här förslaget med oss här i dag.

Anf. 209 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Det är knappast möjligt att tacka för svaret, därför att jag och mina kamrater – flera sitter här i kammaren – vet ju att jag sitter i arbetsmarknadsutskottet och att vi från det Socialdemokratiska partiet behandlar det här förslaget. Jag hade faktiskt väntat mig att vi skulle kunna få en ordentlig sakdebatt här i dag med tanke på att statsministern och Ingvar Carlsson tidigare under dagen debatterade arbetslösheten och de allvarliga problem som vi har.

Vid det tillfället uppehöll sig statsministern mycket vid vikten av att ha konkurrenskraftiga företag. Som bekant är det många faktorer som påverkar företagens konkurrenskraft, t.ex. att företagen måste ha modern teknik, aktiv produktutveckling och aktiv marknadsföring. Men det är ju ändå så, Börje Hörnlund, att företagens viktigaste tillgång måste vara personalens kunskap.

Vi vet också att det finns stora brister och att vi kommer att ställas inför helt nya mycket högre krav inom det här området. Vi menar att det i nuvarande konjunkturläge är nödvändigt att på bred front stimulera till kompetensutveckling ute på arbetsplatserna. Det är nu det bör vara högkonjunktur för utbildning. Därför har vi föreslagit att en tvåårig försöksverksamhet på

bred basis skall genomföras inom tillverkningsindustrin för att öka personallens kompetens. Den borde riktas direkt mot de små och medelstora företagen, där ju behoven är störst. Jag väntar mig att Börje Hörnlund ändå skall ha någon åsikt om det.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 210 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Efter 15 år i riksdagen har jag stor respekt för riksdagen. När jag har lämnat mina förslag är det upp till kamraterna i utskott och kammarare att diskutera dem liksom motförslag.

När det gäller kompetensutveckling och produktivitet sker väldigt mycket i de svenska företagen och också i kommunerna och landstingen i dag. Det här är ett problem, för man höjer produktiviteten väldigt snabbt, men på bekostnad av färre anställda. Tänk om detta hade skett under högkonjunkturen i stället, då hade vi sluppit den överhettning som har ställt vårt land i den nuvarande situationen. Men att vi har hamnat i det här läget går ju inte att skylla på en enda part, framför allt inte på en regering som då inte tillträtt.

Anf. 211 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Nej, det är inte fråga om det, utan det handlar om att hantera en situation som vi är mitt uppe i. Det handlar om att regeringen har ansvaret för att ta de initiativ och fatta de beslut som krävs. Där har regeringen ett ansvar.

Med tanke på den debatt som vi har haft tidigare i dag kan jag konstatera att det finns en tendens att skylla allting på den förra socialdemokratiska regeringen. Men nu har vi faktiskt en borgerlig regering sedan den 1 oktober 1991. Den regeringen har genom sin ekonomiska politik och sin politik i övrigt sett till att vi har fått en arbetslöshet, som når nivåer som vi aldrig tidigare haft i det här landet. Då måste regeringen och statsrådet ta sitt ansvar.

Vi har kommit med en rad olika idéer och konkreta förslag som skulle ge goda effekter för sysselsättningen, effekter som också skulle vara positiva ur andra synvinklar, t.ex. förslaget att stimulera kommuner och landsting att tidigare lägga sina investeringar.

Börje Hörnlund med sin bakgrund känner väl till situationen i kommuner och landsting – vi har ju träffats i andra sammanhang.

Anf. 212 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Tiden rinner i väg, precis som Ingela Thalén sade. Jag kan ändå påminna Börje Hörnlund om att den socialdemokratiska regeringen under 80-talet, medan vi hade högkonjunktur i industrin, lade fram förslag här i riksdagen just för att öka kompetensen hos den svenska arbetskraften, bl.a. förslaget om förnyelsefonderna som skulle användas just till att vidareutbilda de redan anställda. Men för att vi skall komma bort från de vackra orden krävs att företagen och även de offentliga arbetsplatserna ger kompetens- och arbetsorganisationsfrågorna en helt annan dignitet än de har i dag. Företagen måste ta ett mycket större ansvar för utvecklingen av den arbetskraft som de har fått sig anförtrodd. Men där behöver framför allt de små och medelstora företagen en draghjälp, och där har vi från Socialdemokraterna anvisat vägar.

Anf. 213 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Riksdagen kommer att få ett väl genomarbetat förslag den 24 april. Där har vi avvägt finansiering och åtgärder. Förslaget är nu under beredning.

Jag vill dock kommentera inlägget om att det är efter oktober som det har vidtagits saker och ting som har lett till arbetslöshet. Jag tycker inte det är någon vidare riktig debatt. Det finns kurvor över hur utvecklingen har varit i näringslivet inom EG och OECD. De visar att den 1990 och 1991 fortsatte att ligga på en hög nivå i dessa länder, medan Sverige alldeles på egen hand gick precis rakt ner och visar på en minskning med hela 14 procentenheter från den nivå Sverige tidigare låg på. Då regerade inte vi.

Anf. 214 BERIT ANDNOR (s):

Herr talman! Jag har full förståelse för att Börje Hörnlund inte tycker att detta är en riktig debatt. Det vore konstigt annars. Men faktum är att regeringen genom sin ekonomiska politik och sin politik i övrigt har bidragit till att arbetslösheten har ökat på ett sätt som den inte skulle ha behövt göra. Man har vidtagit åtgärder, bl.a. stoppat byggandet och genomfört besparingar inom kommuner och landsting, som kommer att leda till att arbetslösheten kommer att öka. Genom indragningar över huvud taget från hushållen får det effekter. Det är någonting som den här borgerliga regeringen har sett till att genomföra. Det är ingenting som kan hänföras till den förra socialdemokratiska regeringen, utan det har den borgerliga regeringen ansvaret för. Därför är det också den borgerliga regeringens ansvar att ta vara på de goda idéer som finns för att komma till rätta med den mycket höga arbetslöshet som vi har och göra de insatser som krävs.

Nu har Börje Hörnlund sagt flera gånger att han tar arbetslösheten på det största allvar. Men vi har sett väldigt litet handling från statsrådets sida.

Anf. 215 LAHJA EXNER (s):

Herr talman! Jag skulle inte vilja påstå att Börje Hörnlund med sin bakgrund är glad åt den arbetslöshet som växer och som till stora delar beror på den politik som den nuvarande regeringen för. Tyvärr har man ett kollektivt ansvar i regeringen.

Med tanke på beredningsarbetet inför den 24 april skulle jag vilja rekommendera både Börje Hörnlund och hela regeringen att läsa debattskriften från produktivitsdelegationen och arbetslivsfonden "Efter Taylor". Där finns mycket tankvärt att läsa just om kompetensutvecklingen och de krav som kommer att ställas på arbetskraften i framtiden. Låt inte tiden rinna ur händerna!

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 216 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Mona Sahlin har frågat finansministern om hon avser att öka statens totala utgifter för att bekämpa den öppna arbetslösheten. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Regeringen har i 1992 års budgetproposition föreslagit att mycket stora resurser anvisas för att bekämpa den öppna arbetslösheten. Den nuvarande regeringen har också genom tilläggsbudget I och finansfullmakten gjort stora satsningar utöver vad den tidigare regeringen har föreslagit för innevarande budgetår. Genom den stora satsningen redan i budgetpropositionen har regeringen dessutom givit arbetsmarknadsstyrelsen väsentligt bättre planeringsförutsättningar än tidigare.

Det räcker dock inte med att enbart satsa nya resurser på arbetsmarknadspolitiken. En regering, som även tar budgetunderskottet på allvar, måste dessutom se till att medlen används effektivt och räcker till så många arbetslösa som möjligt. Förslaget om praktikplatser för ungdomar är ett bra exempel på kostnadseffektivt tänkande.

Regeringen förbereder dessutom för närvarande kompletterande förslag som kommer att föreläggas riksdagen i senare delen av april månad.

Anf. 217 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag får väl tacka för svaret. Med all respekt för att det säkert är roligare att debattera med arbetsmarknadsministern än med finansministern, måste jag ändå säga att jag är besviken över att det inte är Anne Wibble som står här i talarstolen. Jag trodde att regeringen i alla fall låtsades att ha en hel och sammanhållen politik för att klara jobben och att finansministern har ansvaret för den samlade bedömningen av statens totala utgifter för arbetslöshetsbekämpningen. Det var i alla fall detta och ingenting annat som min fråga handlade om. Det var dock inte detta som svaret handlade om. Det känns litet som årets understatement att arbetsmarknadsministern i svaret säger:

”Det räcker dock inte med att enbart satsa nya resurser på arbetsmarknadspolitiken.” Nej, just det. Det var detta och ingenting annat som min fråga handlade om.

Det handlar också om investeringar, högskolan, gymnasieskolan, upprustning, kommunernas ekonomi, näringspolitiken och statens ansvar som ägare. Det var detta och ingenting annat jag ville höra finansministerns syn på. Jag får väl försöka fortsätta att fråga för att få svaret från finansministern.

Anf. 218 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Mona Sahlin får leva med sin besvikelse ett tag till. Det får väl duga med mig för kvällen.

Anne Wibble förhandlar liksom jag med flera andra departement för att få ett samlat förslag till kompletteringsproposition. Den skall som sagt redovisas snart. Då ser vi fram emot nya debatter.

Anf. 219 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag måste ändå få kommentera det Börje Hörnlund sade. Det handlar inte om huruvida det är roligare eller inte, utan det handlar om det jag ställde min fråga om, nämligen regeringens syn på de totala utgifterna för arbetslöshetsbekämpningen. Inte bara prognoserna drar i väg, utan också utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen drar i väg, samtidigt som vi i riksdagen sitter och är frustrerade. Vi vet att det finns förslag att kunna ta itu med. Då väntar man på en samlad bedömning av detta från regeringen. Man blir litet trött på att alltid få höra att ärendet bereds. Ibland passar det att gå ut med saker, och ibland passar det att nappa på vissa saker. Jag var ute efter en samlad bedömning. Kan arbetsmarknadsministern ge den till mig, nöjer jag mig väl med det. Men det står ingenting om det i svaret.

Anf. 220 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag skall ge den samlade bedömningen, att hög öppen arbetslöshet alltid är dålig hushållning med medlen. Dessutom är det illa för dem som råkar ut för en långvarig öppen arbetslöshet. Därför finns det all anledning att samlat inom regeringen mellan olika departement försöka komma fram till ett väl genomarbetat förslag under april.

Anf. 221 MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Jag förstår att det inte blir mer till svar än att man ser fram emot detta. Jag hoppas också att det då framgår att man har en samlad total politik för att bekämpa arbetslösheten, att man inte drar frågorna i långbänk på det sätt som hittills har skett.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:614 om nya arbeten till friställda kvinnor

Anf. 222 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Margareta Viklund har frågat mig vilka planer jag har för att även få fram arbetsplatser för friställda kvinnor inom bl.a. den offentliga sektorn.

Det senaste halvåret har arbetslösheten ökat oroväckande snabbt. Den har framför allt drabbat ungdomar i åldern 20–24 år och hittills mestadels män. AMS statistik för februari visar att 124 000 män och 73 000 kvinnor var arbetslösa i slutet av månaden. Jag är väl medveten om att kvinnor inom offentlig sektor kan komma att drabbas i högre grad än hittills. Enligt AMS prognoser kommer strukturförändringarna inom kommuner och landsting att få genomslag på arbetsmarknaden under åren 1993 och 1994. Jag följer utvecklingen mycket noga, och jag vet också att beredskapen på AMS är god för att anpassa de arbetsmarknadspolitiska insatserna utifrån olika sökan-
degrupperns behov.

Regeringen har redan lagt fram en proposition om arbetsmarknadspolitiska åtgärder för ungdomar under 25 år (prop. 1991/92:124). Den s.k. ungdomspraktiken syftar till att ge både unga kvinnor och män viktig yrkesprak-

tik inom hela arbetsmarknaden. För övrigt är det AMS och länsarbetsnämndernas uppgift att på ett rättvist och jämlikt sätt erbjuda både kvinnor och män lämplig utbildning eller tillfällig sysselsättning, om det inte går att få fram ett arbete på den öppna arbetsmarknaden.

Ytterligare satsningar inom arbetsmarknadspolitikens område kommer regeringen att redovisa i kompletteringspropositionen under april.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 223 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet för svaret. Anledningen till att jag har ställt frågan till arbetsmarknadsministern är att kvinnors arbetslöshet nästan inte alls berörs när den oroande stigande arbetslösheten diskuteras. Det finns inte ens en bra förlöjande statistik över kvinnors arbetslöshetsutveckling. Jag vill ändå lämna några exempel på kvinnors situation.

I slutet av år 1991 var enligt SCB antalet kvinnor som var deltidsarbetslösa mer än dubbelt så stort som antalet män, dvs. sådana som ville ha heltidstjänst men inte kunde få det. Som statsrådet nämnde är kvinnorna i stor majoritet inom den offentliga sektorn, dit kvinnor under många år har varit välkomna. Enbart i februari i år hade totalt 5 833 nya arbetssökande från hälso- och sjukvården inkl. socialt arbete anmält sig till arbetsförmedlingen. Av dessa 5 833 var 4 916 kvinnor. Av de arbetssökande kunde 4 689 personer ta arbete direkt om det hade funnits något.

I februari var den öppna arbetslösheten enligt AMS 4,4 % av arbetskraften. 197 000 människor ville ha arbete men kunde inte få det. 73 000 var kvinnor.

Varför berörs kvinnors arbetslöshet när insatser mot arbetslösheten över huvud taget diskuteras? Nu har man beslutat att satsa på ungdomars och mäns arbetslöshet – det är ju bra – genom att tidigarelägga olika aktiviteter inom den s.k. infrastrukturen. Men vad tänker statsrådet göra för de arbetslösa kvinnorna? Vad finns det för planer? Kvinnan har ju tagit sin plats i arbetslivet för att finnas där. Hon har rätt till arbetsbefrämjande åtgärder i samma utsträckning som männen, även om hon kanske inte alltid bygger vägar.

Anf. 224 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! En enig riksdag har haft den uppfattningen att vi måste ge arbetsmarknadsverket stor frihet att välja de åtgärder som är de bästa för olika sökandegrupper. Därför skall riksdagen inom kort behandla ett förslag om närmare 20 miljarder kronor till arbetsmarknadsverket. Sedan är det upp till arbetsmarknadsverkets styrelse att fördela dessa pengar på olika län efter de svårigheter som de upplever, och självfallet skall den behandla män och kvinnor rättvist. Om den offentliga sektorn börjar friställa, innebär det här att arbetsmarknadsverket måste ha en speciell beredskap.

Anf. 225 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Finns den planen? Finns den beredskapen redan? Jag tycker att det är väldigt positivt att arbetsmarknadsdepartementet och kommunikationsdepartementet nu samarbetar när det gäller infrastruktursatsningar. Finns det också planer på att samarbeta mellan andra departement för att

hjälpa t.ex. kvinnorna i den situation som de eventuellt kommer att hamna i? Situationen är besvärlig redan i dag. Jag tänker t.ex. på socialdepartementet.

Anf. 226 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag använder i det närmaste halva min tid som statsråd till att samarbeta med andra departement som är speciellt viktiga för att jag skall kunna få så väl genomarbetade förslag som möjligt och en helhet i mina åtgärder, både när det gäller att bekämpa arbetslösheten och när det gäller att utveckla hela landet. Där är socialdepartementet, näringsdepartementet, kommunikationsdepartementet och utbildningsdepartementet alla mycket viktiga.

Anf. 227 MARGARETA VIKLUND (kds):

Herr talman! Jag får tacka för dessa försäkringar. Jag väntar dock fortfarande på en plan för hur man skall kunna tackla problemet. Kanske kommer den?

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på frågorna 1991/92:577 och 579 om infrastrukturella satsningar i Skåne m.m.

Anf. 228 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Per Stenmarck har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öppna en fullgod transportled mot Centraleuropa via Ystad.

Ingbritt Irhammar har frågat mig om regeringen har några planer på infrastrukturella satsningar i Skåne i allmänhet och på järnvägssträckan Malmö-Ystad-Simrishamn i synnerhet.

Jag har valt att svara på dessa frågor i ett sammanhang.

Som jag redovisade i riksdagen förra veckan har Skåne genom beslut av såväl den tidigare regeringen som den nuvarande regeringen erhållit medel för satsningar på vägar och järnvägar. Bl.a. har 900 milj.kr. anslagits till en tunnel under Hallandsåsen och 80 milj.kr. till snabbtågsanpassning av södra stambanan. Inom vägområdet har totalt 353 milj.kr. anvisats till bl.a. väg E 4 Hyllinge-Åstorp, väg 12 vid Veberöd och väg 21 förbi Hässleholm.

Totalt har Skåne därmed fått drygt 1 300 milj.kr. När byggandet av Öresundsbron startar får regionen dessutom ett stort och långvarigt projekt som kommer att generera ökad sysselsättning i regionen.

Järnvägslinjen Malmö-Ystad-Simrishamn är en länsjärnväg. Det är alltså länsstyrelserna i Malmöhus och Kristianstads län som beslutar om investeringar på denna bana. Länsstyrelsen i Malmöhus län har avsatt 65 milj.kr. under åren 1996 och 1997 för elektrifiering av delen Malmö-Ystad. Länsstyrelsen i Kristianstads län har avsatt 5 milj.kr. för investeringar på banan under år 1993. Enligt uppgift är banans nuvarande kapacitet tillräcklig för de godstransporter som sker på banan.

Anf. 229 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Först vill jag tacka för svaret.

Jag har tagit del av förra veckans debatt och detta svar, där kommunikationsministern hänvisar även till tidigare regeringars satsningar, vilket kanske kan vara bra. Men det var inte någon stor del av de senaste satsningarna, paketet på 4 miljarder, som gick till Skåne, om man inte dit räknar tunneln genom Hallandsåsen. Därför blev besvikelsen oerhört stor i Skåne. Samtidigt har jag förståelse för detta beslut, eftersom det var den tidigare riksdagens direktiv till regeringen.

Nu vill jag emellertid blicka framåt och peka på mindre projekt som kan behövas just av arbetsmarknadsskäl i Skåne, eftersom vi känner oss förfördelade efter den senaste tidens paket då så litet gick till oss i Skåne.

Inför den kommande kompletteringspropositionen vill jag framhålla att kommunikationsministern inom regeringen arbetar för att även Skåne får del av mindre projekt.

Järnvägssträckan Simrishamn–Ystad–Malmö må vara en länsjärnväg, men jag undrar om regeringen med statsbidrag inte skulle kunna stödja länsstyrelsernas arbete på detta område, eller har länsstyrelserna så fullständigt fel i sin uppfattning när de så sent som i mars lade fram en skrivelse för regeringen om att få stöd för denna sträcka? Är det fel av regeringen att stödja även en länsjärnväg?

Anf. 230 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Låt mig först tacka kommunikationsministern för svaret.

1990-talet skall bli infrastrukturens årtionde. Detta är en klart uttalad ambition från regeringen och en anledning till den satsning som nu görs. Detta är viktigt, eftersom det skapar möjlighet till en dynamisk utveckling inför framtiden.

Sverige har nu en regering som i förhållande till bruttonationalprodukten höjer anslagen till vägar och järnvägar. Och det var mycket länge sedan som det senast skedde. Detta kommer på sikt att få mycket stor betydelse för vårt land.

Det är emellertid också viktigt var dessa satsningar görs. För att anknyta till den fråga som jag här har ställt kan jag inte undvika följande fundering: Vad är egentligen den verkliga orsaken till att man inte satsar något alls på järnvägssträckan Malmö–Ystad, där en relativt begränsad satsning skulle kunna få en direkt tillväxtfrämjande effekt?

Den som i dag vill transportera gods till Centraleuropa kan göra detta bl.a. via järnvägsfärja från Ystad till Polen. För vidare transport finns det en numera elektrifierad järnvägssträcka till den tjeckoslovakiska gränsen.

I Sverige är järnvägen elektrifierad ned till Malmö, däremot inte på järnvägslinjen Malmö–Ystad. Denna sträcka utgör därmed ett nålsöga, som de flesta inte kommer förbi. Därmed borde det vara en självklarhet med en upprustning av denna bandel.

Nu är det samtidigt på det sättet att satsningarna på infrastrukturen skall fortsätta. Jag vill därför fråga om kommunikationsministern i dag är beredd att ge något besked om huruvida järnvägslinjen Malmö–Ystad, och så små-

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

ningom i dess förlängning till Simrishamn, kommer att tillhöra de projekt som bör prioriteras vid nästa satsning från regeringens sida.

Anf. 231 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag kan nämna några ord om denna järnvägssträcka som in-tresset delvis fokuseras kring. Den har en hel del godstrafik, och denna trafik med gods har legat på en ganska stabil nivå. Den har faktiskt inte förändrats särskilt mycket efter omdaningarna i Östeuropa. Banverkets bedömning är att trafiken kommer att öka först på sikt i samband med en ekonomisk utveckling i Öst- och Centraleuropa. Banverket bedömer även att den nuvarande standarden på Ystadsbanan är tillräcklig för den trafik som bedrivs på banan. Den är egentligen inte i någon mening ett nålsöga, för att använda detta uttryck.

Dessutom finns en elektrifiering av banan med i den s.k. LTA-planen, alltså de medel som staten ställer till länstrafikens förfogande, och elektrifieringen skall ske 1996 och 1997. En elektrifiering torde i första hand gynna persontrafiken på banan, eftersom man då kan trafikera banan med eldrivna motorvagnssätt. Jag åkte själv i somras på denna bana, och det går alldeles utmärkt, och det finns ingen restriktion. Men man kan inte förvänta sig någon väldig ökning av passagerarunderlaget, om dessa vagnar skulle framdrivas med elektricitet i stället för med dieselolja. Men det finns naturligtvis andra miljömässiga effekter på detta.

Jag skall besvara Ingbritt Irhammars fråga genom att säga att det i och för sig är möjligt för staten att gå in och göra olika insatser av detta slag. Men det är en länsjärnväg, och det delas ut medel speciellt för detta. Om man i regionen prioriterar detta så högt är det möjligt att med LTA-medel tidigare-lägga elektrifieringen av denna bana.

Anf. 232 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det var ju väl att kommunikationsministern klagade att det är möjligt för staten att gå in med stöd till länsjärnvägar och att det även är möjligt för länsstyrelserna att göra en tidigareläggning. Problemet är ju även ekonomin i länsstyrelserna och på länsnivå. Med ett stöd från staten skulle det vara möjligt med en tidigareläggning.

Jag är medveten om att elektrifieringen i första hand kanske inte skulle öka antalet persontransporter, men den skulle ju förbättra miljön, precis som kommunikationsministern sade, vilket är ytterst angeläget i Skåne.

Det som också diskuteras när det gäller denna sträcka är att den skulle kunna gå förbi Sturup. På det sättet skulle man kunna utveckla hela trafikkomplexet och även få en ökning av antalet persontransporter. Därför är det angeläget, förutom av sysselsättningsskäl och miljöskäl.

Anf. 233 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Det går alldeles utmärkt att åka på denna järnvägssträcka, och det vore bra om fler gjorde det. Standarden på den skulle utan tvekl höjas om den blev elektrifierad. Och jag är nog beredd att säga emot kommunikationsministern på den punkten, eftersom jag är övertygad om att vi

därmed skulle få en högre standard även när det gäller möjligheterna för godstrafiken.

Det går naturligtvis alltid att hänvisa till att satsningar har gjorts tidigare, och det har säkert skett vid åtskilliga tillfällen, och att satsningar skall ske också i framtiden. Men frågan gäller vad regeringen vill satsa på nu. Och det är denna prioritering som jag anser att det finns anledning att på något sätt ifrågasätta.

Jag kan inte undvika att konstatera att det är fullständigt obegripligt att man kan satsa 4 miljarder kronor på 38 olika väg- och järnvägsprojekt och undanta elektrifieringen av järnvägssträckan Malmö–Ystad, som omedelbart, tror jag, skulle få direkt positiva effekter.

Anf. 234 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Om vi skall tränga in litet grand i denna problematik kring infrastruktursatsningar i Skåne, är Skåne en av de regioner som har ett mycket gott vägnät jämfört med många andra delar av landet. Det är samtidigt strategiskt ett oerhört viktigt område för Sveriges fönster eller länk ut mot exportmarknaderna.

Skåne kommer inom en nära framtid att bli föremål för mycket stora satsningar på infrastrukturen. Men först måste det fattas ett antal strategiskt viktiga beslut, bl.a var riksbangård syd skall ligga. Det är inte möjligt att börja bygga spår på måfå av sysselsättningsskäl innan man har fattat den typen av beslut.

Avslutningsvis skulle jag därför till Ingbritt Irhammar och Per Stenmarck vilja säga att den region som de representerar kommer – inte minst i samband med att Öresundsförbindelsen och alla de anslutningar, citytunnlar och annat, som diskuteras, blir verklighet – att bli en av de mest infrastrukturtäta regionerna i det här landet.

Anf. 235 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det finns gott om vägar och järnvägar i Skåne, till stor del av det skälet att en åttondel av landets befolkning finns där och att det är nära till kontinenten. Därför försöker många människor från andra länder att ta sig igenom Skåne på olika sätt.

Jag har talat om järnvägssträckan Malmö–Ystad–Simrishamn, men för att inte fastna vid enbart den, och eftersom kommunikationsministern säger att den kanske hör ihop med Öresundsbron osv., vill jag peka på att det finns projekt för 1 miljard kronor i Skåne som är färdiga att starta omgående. För att någon del till Skåne skall tas med i kompletteringspropositionen, hänvisar jag även till dessa projekt. Det viktiga är nämligen inte bara de delar som vi nu har talat om, utan det viktiga är att Skåne nu får del av infrastrukturella satsningar i en nära framtid, eftersom arbetslösheten är mycket påfrestande och besvärlig även för vår landsända.

Anf. 236 PER STENMARCK (m):

Herr talman! Jag tycker att kommunikationsministerns sista svar var utomordentligt glädjande. Skåne är strategiskt en viktig region. Men den sträcka som jag har tagit upp i min fråga är också en av våra s.k. missing

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

links. Om södra Skåne skall kunna ansvara för en fungerande, effektiv och rationell ut- och inskeppning av varor, krävs faktiskt också de nödvändiga förutsättningarna för att kunna klara detta.

Mot denna bakgrund ser jag det bara som en tidsfråga innan denna järnvägssträcka blir elektrifierad. I annat fall kommer godset att ta andra vägar i framtiden, sannolikt då på väg i stället för på järnväg. Därmed blir också transportsträckan ofta en annan. Och jag vill understryka, och detta vet naturligtvis kommunikationsministern, att transportsträckan för svensk industri redan i dag är alldeles för lång. Det är därför, som jag ser det, inte av regionalpolitiska skäl som denna järnvägssträcka måste elektrifieras, utan därför att det för Sveriges vidkommande är en vettig framtidsinvestering.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på frågorna 1991/92:586 och 612 om ombyggnaden av riksväg 41

Anf. 237 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Lars Björkman och Berndt Ekholm har frågat mig om jag kan ge besked om när byggandet av riksväg 41 vid Kinna kan påbörjas, resp. när regeringen är beredd att ta ställning till arbetsplanen för riksväg 41. Jag väljer att besvara frågorna i ett sammanhang.

Den förra regeringen beslöt i september 1991 att tidigarelägga ett antal vägbyggnadsobjekt i landet, bland dem ombyggnaden av riksväg 41 vid Kinna i Marks kommun. I beslutet angavs bl.a. att förutsättningen för byggstart av i beslutet angivna objekt var att arbetsplaner för objekten finns fastställda och att tillstånd i övrigt har meddelats enligt gällande lagstiftning.

Arbetsplanen för riksväg 41 vid Kinna har överklagats till regeringen. I överklagandena har de klagande motsatt sig vägens lokalisering, bl.a. med hänsyn till de ingrepp som vägen gör i det ravinsystem som finns utmed Viskans dalgång, dit vägen i huvudsak är lokaliserad. Synpunkter har också lämnats på den miljökonsekvensbeskrivning som finns upprättad.

Regeringen bereder för närvarande ärendet. Med hänsyn till den enskildes och det allmännas intresse av att obefogade intrång av olika slag inte uppkommer, är det av vikt att prövningen görs ingående och omsorgsfullt. Detta medför emellertid att prövningen blir tidskrävande.

Eftersom ärendet ännu inte är avgjort, kan jag inte ge Lars Björkman besked om när vägbygget kan påbörjas, men däremot kan jag ge Berndt Ekholm det beskedet att regeringen handlägger ärendet så snabbt som det är möjligt och att beslut kommer att fattas när beredningen i regeringskansliet är avslutad.

Anf. 238 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka kommunikationsministern för svaret. Vi är naturligtvis tacksamma för den satsning på infrastrukturen som görs. Samtidigt är det svårt att inte känna en viss besvikelse över att detta fördröjs genom överklaganden och på annat sätt. Jag vill också deklarera att jag själv-

fallet har respekt för att både enskilda och myndigheter skall kunna utnyttja möjligheterna att bevaka samhällets handlande, och jag är medveten om att sådana här tidsutdräkter är svåra att förutse.

Likväl måste vi också konstatera, som jag gjort i min fråga, att förutom att vägen är efterlängtd av trafikanterna – sträckan är livligt trafikerad, och man kunde förvänta sig att vägen skulle vara i annorlunda skick – är det av sysselsättningskäl angeläget att vi snabbt får i gång detta bygge.

Sysselsättningsläget på entreprenadsidan är i denna bygd likaväl som inom många andra områden i landet oerhört svagt. Många entreprenörer står formligen och väntar på att denna typ av objekt skall kunna startas. Ett objekt av detta slag skulle kunna ge byggnadsarbetare i området möjligheter till en vettig sysselsättning, bl.a. därför att det har många inslag av broar och överbyggnader.

Jag har som sagt respekt för att frågan fördröjs genom överklagandena, men jag tycker ändå att man kan förvänta sig att regeringen kraftfullt och systematiskt tar itu med denna typ av frågor och inventerar möjligheterna att snabbt komma fram till lösningar för ge ytterligare trovärdighet åt den satsning som vi alla är överens om är riktig.

Anf. 239 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret, herr kommunikationsminister. Det är inte underligt om man är otålig i detta ärendet. Denna vägfråga har diskuterats i minst 30 år, och den har utretts intensivt under halva denna period, men det tycks vara omöjligt att komma fram till ett beslut. Regeringen har haft den uppe i två omgångar sedan 1987, men nu är vi inne i ett tidsmässigt kritiskt och viktigt läge. Det är därför särskilt angeläget att man kan komma till skott. Det är frustrerande att se att viktiga arbetstillfällen kan gå om intet.

Vägen är som sagt välutredd. Om detta talar dokument som Lokaliseringsplan 77, Utredningsplan 78, Områdesplan 79, Angelägenhetsbedömning 83 samt Översiktsplan 87 och Översiktsplan 90. Därutöver finns vägverkets formella arbetsplaner.

I dessa utredningar anförts mycket starka skäl för utbyggnad, som jag inte tror att kommunikationsministern ifrågasätter. Jag kommer själv från Marks kommun, och jag har haft förmånen att vara med i detta planeringsarbete. Jag kan intyga att det har lagts ned oerhört mycket arbete på detta. Alla möjliga aspekter har utretts på både det ena och det andra hållet. Det gäller inte minst miljöaspekterna. Jag vill påstå att få vägar är så välutredda.

I svaret säger kommunikationsministern att det är av vikt att prövningen görs ingående och omsorgsfullt. Hitintills har det enligt min mening varit en minst sagt ingående prövning. Få vägprojekt kan mäta sig med detta. Även i det formella skeendet, som jag antar att kommunikationsministern här åsyftar, har det skett en mycket ingående prövning. Det känns då litet frustrerande att det skall vara så svårt att komma fram till beslut.

Även jag har respekt för rättvisans gång. Självfallet skall människor ha rätt att överklaga. Men samtidigt är det fel att ärenden kan bli liggande på kommunikationsdepartementet, som har blivit förhållandet i detta fall. Jag

Svar på frågor

vill därför fråga kommunikationsministern om det finns möjligheter att nu verkligen sätta fart på detta projekt.

Anf. 240 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Frågan är naturligtvis berättigad, men jag vill ändå på några punkter klargöra varför detta projekt nu återigen har försenats.

Vi var beredda att driva igenom detta projekt för någon månad sedan. Det som nu har hänt och som gör att denna fråga har kommit tillbaka till miljödepartementet är att det den 1 augusti 1991 har införts en regel i väglagen om att en miljökonsekvensbeskrivning måste godkännas av länsstyrelsen. Ett sådant godkännande fanns inte i ärendet, varför det var nödvändigt att göra en komplettering. Det här godkännandet har nu också kommunicerats till de klagande i ärendet. Detta men också det faktum att ärendet är mycket komplicerat har medfört att beredningen har dragit ut på tiden.

Jag hoppas dock, herr talman, att detta ärende skall avgöras inom en mycket snar framtid. Jag har anledning att tro att så skall ske. Vad det handlar om är att den enskildes rättssäkerhet ställs mot samhällets krav på att få fram denna typ av angelägna vägar. Jag förmodar att också Berndt Ekholm i denna kammare har medverkat till att naturresurslagen och andra motsvarande lagar har förstärkts. Detta lagstiftningsarbete gör att denna typ av ärenden tar längre tid än innan bl.a. denna regel kom in i väglagen den 1 augusti förra året.

Anf. 241 LARS BJÖRKMAN (m):

Herr talman! Ingen betvivlar kommunikationsministerns vilja att verkligen genomföra detta projekt. Jag tar fasta på löftet att på ett kraftfullt och handfast sätt angripa dessa frågor i det aktuella fallet, så att vi kan få ett förverkligande som många av oss i bygderna förväntar oss av denna sträcka av riksväg 41. Därmed tackar jag för de satsningar och de styrkedemonstrationer som jag tror att det kan bli fråga om från departementets sida för att man nu skall leva upp till dessa löften.

Anf. 242 BERNDT EKHOLM (s):

Herr talman! Också jag tycker att kommunikationsministerns ambition i detta ärende är god. Självfallet skall den enskildes rättssäkerhet inte sättas åsido. Men när kommunikationsministern hänvisar till hanteringen av miljökonsekvensbeskrivningen vill jag peka på att det faktiskt förflöt ett halvår innan handlingen i fråga hämtades in. I stället för att man omedelbart efter den 1 augusti hämtade in den från vägverket, som förmodligen hade ärendet, hämtades den in i mitten på februari. På det sättet har man förlorat ett halvår. Det ligger ändå på regeringens ansvar.

Om detta projekt drar ut på tiden är det enligt uppgifter risk för ytterligare tidsutdräkt på grund av bl.a. SJ:s planeringsläge. Det vore mycket olyckligt.

Kommunikationsministern avslutar sitt svar med att framhålla att regeringens handlägger ärendet så snabbt som möjligt och att beslut kommer att fattas när beredningen i regeringskansliet är avslutad. Min självklara fråga blir då: När är beredningen avslutad?

Anf. 243 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag har under de få månader som jag har varit kommunikationsminister lärt mig att inte ge något exakt svar på den typen av frågor. Därför kommer jag inte heller nu att göra det.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på frågorna 1991/92:590 och 591 om Arlandabanan

Anf. 244 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Eva Johansson har frågat mig på vilka fakta jag grundar mitt uttalande om att Arlandabanan kommer att vara klar ett år tidigare än beräknat.

Ines Uusmann har frågat mig om jag kan garantera att Arlandabanan inte ytterligare fördröjs.

Jag har valt att besvara dessa frågor i ett sammanhang.

Låt mig börja med att konstatera att byggandet av Arlandabanan redan har påbörjats på delen mellan Stockholm och Rosersberg. 750 milj.kr. finns avsatta för utbyggnaden av fyrspåret på delen Stockholm C–Rosersberg. Därmed finns medel reserverade för en utbyggnad av Arlandabanan fram till början av 1994.

Genom den tidigareläggning av investeringarna som regeringen beslutat om vad avser Arlandabanan ges möjlighet för regeringen att finna en slutlig lösning för hela projektet utan att färdigställandet av projektet försenas. Tidigareläggningen gör det enligt min bedömning möjligt att färdigställa Arlandabaneprojektet under 1996.

Anf. 245 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar Mats Odell för svaret. Jag ställde i november en fråga om Arlandabanan. Då ville jag veta om den nya regeringen ställde lika höga miljökrav, bl.a. beträffande utbyggnaden av Arlandabanan, som den socialdemokratiska regeringen gjorde. Det intygade Mats Odell, och det var bra.

Nu kommer det en rad ganska motstridiga besked om utbyggnadstakten. Jag måste säga, Mats Odell, att jag är långtifrån säker på att det besked som vi nu har fått är det sista i denna fråga. Det finns en rad farhågor för att utbyggnadstakten dras ner av några slags ideologiska skäl. Hela frågan om finansieringen har fastnat där. Regeringen vill till varje pris dra in privata intressenter, trots att det hittills bara har betytt förseningar och ovisshet och såvitt jag vet ännu inga pengar.

Jag tror att kommunikationsministern får akta sig så att han inte går till historien med en mängd efterlämnade "Odellare", alltså projekt som det har talats om i många år men som det inte blivit något av därför att man inte handlat i tid.

Det har funnits möjligheter att snabba på detta projekt. Det hade ur många synpunkter kunnat vara ett bra projekt. Det skulle ha gett sysselsätt-

ning, nödvändig i denna liksom i andra regioner. Det skulle ha gett oss ett tidigare värn om miljön och också bättre trafiksäkerhet.

Jag vill nu fråga Mats Odell om han är beredd att låta de ideologiska aspekterna i detta fall stå tillbaka för intresset av att nu sätta fart på utbyggnaden av Arlandabanan. Jag vet att den har startat, men jag åker varje dag förbi den med tåget och vet att det är en mycket blygsam start.

Anf. 246 INES UUSMANN (s):

Herr talman! Också jag vill tacka för svaret. Jag vet dock inte riktigt vad det är för svar som jag skall tacka för. När jag läser det och lyssnar på kommunikationsministern finner jag att jag knappast har fått något svar.

Bakgrunden till min fråga är en artikel i Dagens Industri som den högste politiske tjänstemannen i kommunikationsdepartementet står för. Han säger där att regeringen måste dra ner på miljardprojektet Arlandabanan. Man har kontaktat flera banker i Europa för att få hjälp med att få in utländskt riskkapital till banan osv. Då blir man litet fundersam – vad är det nu som är på gång igen?

Berndt Ekholm sade tidigare här i kväll att det finns anledning att komma tillbaka till vissa frågor gång på gång. Också detta är en sådan fråga som man uppenbarligen måste kräva besked om. Det blir naturligtvis inte bättre av att vi får olika besked varje gång.

Kommunikationsministern framhåller i svaret att man skall komma fram till en slutlig lösning för hela projektet. Vad är då en slutlig lösning?

Regeringens på det här området högste tjänsteman, statssekreteraren i kommunikationsdepartementet, säger att planerna för byggandet av Arlandabanan är för storvulna och att man hoppas få in utländska investerare. Jakten på dessa privata investerare går mycket trögt, eftersom många av dem är tveksamma. Den gamla regeringen har konstaterat att detta projekt inte är attraktivt för de privata investerarna, såvida de inte har både hängslen och svängrem. Det kunde också Nicolin konstatera. Jag undrar vad det är som nu gör att man kan finna en slutlig lösning.

Anf. 247 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Låt mig först till Eva Johansson säga att jag själv den 15 november förra året var med och tog det första spadtaget till den byggnation som nu är i gång. Arbetena med att bygga denna bana ut till Arlanda från Stockholms central är alltså i gång.

Eva Johansson frågar också vad det är för ideologiska skäl som gör att vi letar efter andra finansiärer. Jo, det är att vi skall kunna använda skattemedel så effektivt som möjligt. Vi skall försöka hitta en lösning, där andra intressenter bidrar till finansieringen av exempelvis det här projektet. Detta var inte heller en främmande tanke för den förra regeringen, som faktiskt tog in anbud från tre konsortier, varav två var helt privata.

Bakgrunden, Eva Johansson, är att vi vill se till att de pengar vi får fram via skattsedeln, via våra gemensamma ansträngningar, skall användas så effektivt som möjligt. Vi skall se till att de räcker till så många infrastruktur-satsningar som möjligt över hela landet, även på sådana ställen där vi inte kan räkna med att det finns ett privat riskkapital.

Att man tvekar kan naturligtvis bero på den lågkonjunktur som för närvarande råder. Det gäller att visa ett hållbart koncept.

Herr talman! Min ambition är att vi så snabbt som möjligt skall komma fram till den slutliga lösningen på finansieringen av driften av banan. Men det känns ändå skönt att arbetena pågår för fullt med utbyggnaden av fyrspåret till Rosersberg.

Anf. 248 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det är gott och väl att Mats Odell tog det första spadtaget. Det är också bra att det arbete som Mats Odell så framgångsrikt inledde har fortsatt av de åtta tio personer som arbetar där nu. Jag menar att det här arbetet borde snabbas upp.

Mats Odell säger att skattepengarna skall användas så effektivt som möjligt. Det är därför privata intressenter söks. Det försökte även den förra regeringen, och det har även den nuvarande regeringen försökt med i ett antal månader, där Mats Odell har ansvar för dessa frågor. Än har regeringen inte lyckats.

Skall utbyggnaden av Arlandabanan göras avhängig av att någon eller några privata intressenter dyker upp och är beredda att satsa pengar i projektet? Har Mats Odell någon tidsgräns för när det får vara nog med sökandet?

Anf. 249 INES UUSMANN (s):

Herr talman! Kommunikationsministern säger att skattepengarna skall användas så effektivt som möjligt. Ja, det är en åsikt som vi naturligtvis delar. Men när det gäller de medel som behövdes för en Arlandabana kunde den gamla regeringen konstatera att de försök som kunde göras med privata intressenter, kapitalister, inte var genomförbara på grund av att statliga garantier ändå behövdes. Det var bättre med ett bolag bestående av luftfartsverket och banverket, som kunde ta ansvaret och göra upphandlingen.

Nu skall olika privatkapitalister sökas för att klara projektet. Men vi vet hur det ser ut i Europa. Där finns ett intresse att satsa på öst-väst-förbindelserna. De privata kapitalisterna är inte ens intresserade av bron över Femer Bält längre. Vilka skall då finnas för Arlandabanan?

Anf. 250 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Eva Johansson frågar om Arlandabanan skall vara avhängig av att man hittar privat kapital. Svaret på den frågan är nej. Arlandabanan skall byggas även om varje krona skall tas via skattsedeln, vilket tycks vara något som Eva Johansson och Ines Uusmann föredrar.

Ines Uusmann frågar vilka privata finansiärer det gäller. Det är en av de frågor vi för närvarande arbetar med.

Anf. 251 EVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Mats Odell lämnade ett viktigt besked, dvs. att Arlandabanan skall byggas även om det inte dyker upp några privata finansiärer. Frågan är hur länge sökandet efter de privata finansiärerna skall pågå innan regeringen är beredd att gå in och fatta beslutet.

Vi har en situation nu med många arbetslösa människor. Det här projektet

skulle kunna vara en hjälp att klara ut arbetsmarknadssituationen. Vore det inte förnuftigt att sätta i gång bygget nu och bidra till att förbättra arbetsmarknadssituationen, när alla de försök som hittills har gjorts för att få fram privata intressenter har misslyckats och det kanske helt enkelt inte finns några?

Frågan har inte handterats på så sätt att allt är helt klart. Det finns en hel del saker som är oklara fortfarande, t.ex. bansträckningen mellan Rosersberg och Odensala. När tänker regeringen presentera de praktiska förutsättningarna för att hela projektet skall ros i land?

Anf. 252 INES UUSMANN (s):

Herr talman! Om vi skall kunna lita på beskedet att Arlandabanan skall byggas även om den skall betalas med skattemedel, förstår jag inte varför det inte går att använda – om det inte är av ideologiska skäl – de utredningar och de erfarenheter som redan finns i kommunikationsdepartementet, vilket också bekräftades av Nicolins utredning.

På grund av förhållandet av de tunga besluten är risken stor att det blir en överhettningssituation. I nästa högkonjunktur och då det är ont om arbetskraft igen kan vi hamna i en situation med det mest intensiva byggandet. Det vore verkligen att slösa med skattepengar. Jag hoppas att det går att få garantier för att det går att börja nu.

Överläggningen var härmed avslutad.

33 § Svar på fråga 1991/92:600 om extra vägunderhåll för att hindra ökad arbetslöshet

Anf. 253 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jarl Lander har frågat mig om jag avser att acceptera Socialdemokraternas förslag om att satsa 1 250 milj.kr. extra på vägunderhåll för att förhindra att den öppna arbetslösheten stiger till 6 %.

Bakgrunden är prognoser från AMS som anger att arbetslösheten kommer att uppgå till 6 % i sommar om inte några åtgärder vidtas och att arbetsmarknadsministern har uttalat att regeringen inte kommer att acceptera detta.

Regeringen följer kontinuerligt utvecklingen på arbetsmarknaden och noterar med oro de ökande arbetslöshetssiffrorna. Inom regeringskansliet pågår ett beredningsarbete inför årets kompletteringsproposition, och det är regeringens avsikt att i denna ange hur regeringen ser på sysselsättningsläget och vilken inriktning av politiken som föranleds härav.

Jag kan därför inte nu redovisa regeringens inställning till det förslag som lagts av Socialdemokraterna angående extra pengar till vägunderhållet.

Anf. 254 JARL LANDER (s):

Herr talman! Jag får ändå börja med att tacka statsrådet för svaret på min fråga. Men jag kan naturligtvis inte tolka det som något mer än ja-så.

Statsrådet säger ju att det inte är möjligt för regeringen att nu kommentera socialdemokratiska förslag.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Jag tycker ändå att det är nödvändigt att ta upp förslaget med kommunikationsministern. I frågestund efter frågestund och interpellationsdebatt efter interpellationsdebatt tas frågan om infrastruktursatsningar upp. Men ingenting sägs om det underhåll som behövs på det vägnät som finns i dag. Men vi är väl ändå överens om, herr kommunikationsminister, att det vägkapital som finns ute i landet inte skall slösas bort. Det är en stor risk för det om vi hela tiden riktar in oss på infrastrukturella satsningar och storvulna projekt. Det är inget ont i dem. Men som kommunikationsministern själv har sagt kostar sådana satsningar många kronor.

Svar på frågor

Nu ligger på riksdagens bord ett socialdemokratiskt förslag som kostar 1 250 milj.kr. Förslaget bygger på att det tidigare funnits 250 arbetsområden inom vägverket här i landet. Varje sådant vägområde skulle få sig tilldelat 5 milj.kr. Det är inte fråga om några stora objekt, utan det är objekt där "gubbarna" i arbetsområdena direkt skulle kunna få sysselsättning. På det sättet skulle direkt sysselsättning skapas, värd 1 250 milj.kr. Det förslaget, herr kommunikationsminister, hade varit värt en kommentar.

Anf. 255 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag håller med Jarl Lander om att vägunderhållet är mycket eftersatt i Sverige. Vi måste öka resurserna. Mot detta står det finansiella läge som jag förmodar att Jarl Lander också är medveten om att staten befinner sig i.

Jag vill dock påminna om att regeringen i budgetpropositionen har föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att mellanskillnaden beträffande de lägre priser på entreprenadkontrakt som vägverket och banverket nu erfar skall få användas för underhåll av vägnätet. Vi vet inte exakt hur stor den är. Men erfarenhetsmässigt handlar det hittills om 10-30 % under den kalkylerade kostnaden i enskilda kontrakt.

Här finns, Jarl Lander, en hel del pengar för vägverket och banverket att använda för det underhåll som vi är eniga om är alldeles för eftersatt.

Anf. 256 JARL LANDER (s):

Herr talman! Det kan vara gott och väl att man får använda pengar som blir över från de infrastrukturella nysatsningarna till underhåll. Men, herr kommunikationsminister, de pengarna kan väl inte användas för underhållet förrän man vet att det finns ett överskott från de projekt som är slutförda. De projekten har inte kommit i gång än.

Vi efterlyser insatser nu! Det är nu som arbetslösheten är på väg upp mot 6 %. AMS säger 7 % för 1993. Därför måste det fram extra pengar till vägunderhållet.

Eftersom kommunikationsministern inte vill kommentera Socialdemokraternas ställningstagande, vill jag skicka med kommunikationsministern de rader vi har skrivit i motioner. Det finns säkert andra sätt att få loss medel.

Jag vill påminna om hur bärighetsprojektet slutfördes, dvs. överenskomsten om den tunga trafiken. Det finns säkert andra sätt, och det är det vi

har föreslagit i motioner. Är det inte värt att prova nya medel för att få loss pengar?

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1991/92:563 om utvärdering av försöket med utdelning av sprutor till narkomaner

Anf. 257 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Rolf L Nilson har frågat mig vad jag tänker göra för att garantera en rättvis utvärdering av sprutbytesprojektet i Lund.

Socialstyrelsen har uppdragit åt Socialhögskolan i Stockholm att under ledning av professor Sten Rönnerberg genomföra en studie och en utvärdering av verksamheten med rena sprutor i Lund och Malmö.

Socialstyrelsen har själv poängterat att en studie av sprututbytesverksamheten måste ledas av en utomstående forskare. Ett av flera skäl till att professor Rönnerberg valts att leda undersökningen är att han inte i något sammanhang har tagit ställning i frågan om utdelning av sprutor till narkotikamissbrukare.

Jag ser mot bakgrund härav ingen anledning att vidta några åtgärder.

Anf. 258 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag kan förstå att socialministern har större frågor att engagera sig i och kanske inte tycker att det är så märkvärdigt med en utvärdering av ett behandlingsprogram.

Programmet om byte av sprutor för narkomaner i Lund är speciellt och kräver särskild uppmärksamhet. Jag tror inte att det finns något program för att behandla en dödlig infektionssjukdom som har usatts för så kritisk, orättvis och hårdhänt granskning som sprutbytesprojektet.

Det här handlar om ett område som är känsligt och berör narkotikabekämpningen. Det råder ett stort känslomässigt engagemang i kampen mot narkotika. Ideologiska gränser och uppfattningar om behandlingsmetoder är starkt markerade. Många aktiva insatser har gjorts för att försöka stoppa projektet.

Utvärderingen av projektet har vilat i flera år och sedan hamnat i händerna på en tjänsteman vid socialstyrelsen som har utmärkt sig som en mycket hårdhänt kritiker av projektet. Han har velat lägga ner projektet.

Det är ingen som ifrågasätter professor Sten Rönnerberg, vare sig hans vetenskapliga kompetens eller hans oväld, men kanske är hans omdöme inte det bästa när han bland sina doktorander, som skall göra den praktiska utvärderingen, väljer en förespråkare för Riksförbundet för ett narkotikafritt samhälle som också aktivt har bekämpat projektet. Det är klart att detta bland de inblandade väcker oro och frågor om de skall bli rättvist behandlade.

Anf. 259 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Den tjänsteman på socialstyrelsen som Rolf L Nilson syftar på deltar inte i projektet. Däremot har han varit med och drivit fram det. Denna utvärdering är ju egentligen en beställning från riksdagen.

Det är riktigt att en av de fyra doktorander som Sten Rönneberg kommer att anlita är Ulrik Hermansson, som är aktiv inom RNS och som såvitt jag vet har yttrat sig kritiskt om projektet. Men ingen av de övriga personer som deltar i arbetsgruppen har några sådana synpunkter. Jag känner personligen Ulrik Hermansson som en utomordentligt kompetent och bra person, och jag är alldeles övertygad om att han i sin utvärdering av projektet som forskare kommer att inta en opartisk hållning, även om han haft synpunkter på projektet. Vi kan nog vara ganska säkra på att vi kan lita på det omdöme han till sist kommer fram till.

Jag vill också nämna att det parti jag företräder liksom jag personligen har haft en positiv inställning till sprututbytesprogrammet. Jag har besökt Kerstin Tunving och hennes medarbetare nere i Lund och fått ett mycket gott intryck av programmet. Jag hoppas naturligtvis att den vetenskapliga utvärdering som nu skall ske kommer att bekräfta det intryck jag har fått i sammanhanget.

Anf. 260 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Bengt Westerberg är precis som jag medveten om att det ofta är mycket svårt att hålla en objektiv linje, även när man skall uppträda som forskare och speciellt i frågor där man är starkt engagerad. Det kan enligt min mening vara befogat att följa den här utvärderingen, inte ingripa i den, men göra en markering av att det är värdefullt att det här projektet får en rättvis, objektiv bedömning. De inblandade nere i Lund har sagt att de självfallet skall medverka på alla sätt och se till att det blir en korrekt bedömning av projektet.

Tyvärr kan inte jag som Bengt Westerberg säga att mitt parti har förordat det här projektet. Själv har jag gjort det, men tyvärr var jag ensam om den uppfattningen. Det har visat sig vara framgångsrikt, och det är värt en hederlig behandling.

Anf. 261 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det är självklart att vi skall följa projektet och se vad som kommer fram. Jag konstaterar att en av dem som är inblandade i projektet, tillförordnade chefsöverläkaren Stig Kronberg, i ett brev till professor Rönneberg har sagt att han välkomnar Rönneberg som granskare av projektet. Jag tror att detta kan ligga till grund för att granskningen blir saklig och riktig.

Anf. 262 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Jag vill tacka Bengt Westerberg för svaret, och jag tar fasta på den här i mitt tycke positiva markeringen. Jag nöjer mig med det tills vidare.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 263 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Sinikka Bohlin har frågat mig om jag kan garantera att den föreslagna bostadsfinansieringen inte äventyrar förverkligandet av ÄDEL-reformens intentioner vad gäller äldreboendet.

Utredningen om statens stöd för bostadsfinansiering överlämnade den 18 mars delbetänkandet Avreglerad bostadsmarknad (SOU 1992:24) till statsrådet Lundgren.

Omfattning och inriktning av samhällets finansiella stöd till bostadsbyggande måste bedömas i relation till statens utgifter för andra viktiga samhällssektorer och inom ramen för den ekonomiska politik som regeringen lagt fast. Regeringen har ännu inte tagit ställning till utredningens förslag om hur den framtida bostadsfinansieringen bör utformas, och Sinikka Bohlins fråga är därför för tidigt väckt.

ÄDEL-reformen trädde i kraft vid årsskiftet och innebär en omfattande förändring när det gäller ansvaret för vård och omsorg om äldre och handikappade. En av reformens hörnstenar är att äldre och handikappade skall erbjudas ett varierat utbud av väl anpassade boendeformer där ett tryggt och självständigt liv kan tillgodoses. Enligt riksdagens beslut skall totalt 2 miljarder kronor anslås under kommande femårsperiod för att stimulera utbyggnaden av gruppboende och 1 miljard kronor för att få till stånd fler egna rum inom långtidssjukvården. Detta beräknas motsvara ca 25 000 platser i gruppboende och 20 000 egna rum eller nyproducerade äldrebostäder.

Jag anser det mycket angeläget att äldreboendet snabbt byggs ut och att boendekvaliteten inom långtidssjukvården förbättras. Nuvarande arbetslöshet och pressade priser inom byggsektorn bör kunna ge goda förutsättningar och öka takten i utbyggnaden av äldreboendet. Jag har för avsikt att ta initiativ som syftar till att stimulansbidragen skall få disponeras i den takt byggprojekten kommer till stånd och även att bidragen skall betalas ut till kommuner, landsting eller enskilda direkt när bostäderna tagits i bruk och inte som nu först året därpå. Det är min förhoppning att kommunerna skall utnyttja denna möjlighet att tidigarelägga investeringar som under alla förhållanden måste komma till stånd.

Anf. 264 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag vill tacka socialministern för svaret. Det glädjer mig att socialministern har insett att äldres och handikappades boende är en viktig socialpolitisk fråga. Det är inte enbart en resursfråga, utan det är en prioriteringsfråga. Att just nu stimulera kommuner att tidigarelägga utbyggnaden av olika typer av äldreboende och boende för handikappade är ett bra förslag. Behovet är stort, och det är rätt tid att bygga nu när arbetslösheten är hög och priserna pressas ner. Så långt håller jag med socialministern.

Min fråga har också en annan dimension. Socialministern säger att frågan är för tidigt väckt, men oron i kommunerna och bland olika byggherrar är väldigt stor. Man tvekar inför att starta nya projekt inom äldreboendet. Oron för den framtida bostadsfinansieringen och boendekostnaderna är

stor. Det finns t.o.m. i dag kommuner som har lediga gruppboendestäder på grund av att människor anser att de inte har råd att bo i nyproducerade lägenheter.

Danell har nu lagt fram sitt förslag, som enligt olika beräkningar innebär kraftiga hyreshöjningar. Kan socialministern garantera att våra äldre och handikappade i framtiden kommer att ha råd att bo i nyproducerade gruppboendestäder? Eller med andra ord: Finns det en social dimension i regeringens bostadspolitik?

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 265 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig först konstatera att det inte behöver finnas någon oro vad gäller det byggande som skulle kunna starta i år, eftersom de gamla bostadsfinansieringsreglerna gäller också i år. Danell har i sin utredning uppmärksammat det förhållandet att speciella förutsättningar gäller för bostadshus för äldre och att det i bostadsfinansieringssystemet finns anledning att ta hänsyn till detta. Han föreslår också i utredningen att man skall ha andra regler för detta byggande än för annat byggande. Det är möjligt att hans förslag inte är tillräckliga. Den frågan har vi inte provat än.

Låt mig på Sinikka Bohlin's direkta fråga svara att det är alldeles självklart att vi måste garantera att handikappade, äldre och psykiskt sjuka kan flytta in i de gruppboendestäder som vi bygger – annars är ju denna utbyggnad ganska meningslös, eftersom det knappast finns andra hyresgäster, utan det är just för dessa kategorier vi bygger.

Anf. 266 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag håller med socialministern om att reglerna i år är desamma. Jag har i dag haft kontakt med några kommuner och frågat vilka nybyggen man kan starta i år, och det som man är orolig för är gruppboendet. Detta stärker den oro man har för att inte klara av att uppfylla intentionerna i ÄDEL-reformen.

Det är väldigt lätt att tala om bostaden som en vara, som en marknadsfråga, men byggande är inte enbart en fråga för byggherrar, utan det är också en fråga för de boende, och bostäderna skall också betalas av de boende. Bostaden har också en mycket viktig social funktion, speciellt för de grupper vi talar om i debatten här i dag.

Det är i dag inte enbart bostadsfinansieringen som oroar, utan det gör även två andra stora frågor, som också ligger inom socialministerns ansvarsområde, nämligen KBT och avgiftssystemet för sjukhem.

Jag vill ställa ytterligare en fråga till socialministern: Har de mest utsatta och resurssvaga möjlighet att få en bra bostad i regeringens och speciellt Folkpartiets Sverige? Folkpartiet talade ju i valrörelsen mycket om dessa frågor.

Anf. 267 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Det är ett av målen för regeringens och också för mitt partis politik att vi skall kunna skapa bättre boendeförhållanden för äldre. Det är ett mycket eftersatt område i Sverige. Precis som Sinikka Bohlin sade är detta inte i första hand en resursfråga utan en prioriteringsfråga. Vi har i

Sverige en mycket hög bostadsstandard, som vi har klarat av genom utbyggnaden av bostäder under efterkrigstiden. Det råder emellertid inget tvivel om att det särskilda boendet för äldre under den här tiden har försummats. Av den anledningen saknas det i dag många gruppboendestäder, många dementa kan inte få ett värdigt boende, många gamla tvingas bo i flerbäddsrumsinstitutioner, osv. Syftet med dessa bidrag och med de åtgärder vi nu vidtar – ja, med hela ÄDEL-reformen, skulle jag vilja säga – är just att komma till rätta med de här problemen.

Vad gäller kommunala bostadstillägg återkommer regeringen så småningom med förslag inför nästa år. Det finns också en avgiftsutredning som är tillsatt till följd av ÄDEL-reformen och som nu är i slutskedet av sitt arbete. Vi räknar med att återkomma till riksdagen med förslag också på den punkten.

Anf. 268 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Det är kanske just helhetsbilden man saknar inom bostadssektorn, speciellt på äldreboendets område. Regeringen har ju delat upp frågorna på olika departement.

Det som litet grand oroar mig är hur detta har beskrivits i Danells förslag – kanske har bostadspolitiken fått en ny inriktning. Det tidigare målet en bra bostad till alla kommer nu inte som första punkt, utan som tredje. Det ekonomisk-politiska perspektivet och målet en fungerande bostadsmarknad sätts alltså före det som borde vara det övergripande bostadspolitiska målet. Anser socialministern att målet en bra bostad till alla fortfarande är det övergripande målet för svensk bostadspolitik, eller är det marknaden som är det högsta målet?

Anf. 269 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Marknaden kan aldrig vara ett mål utan bara ett medel att tillfredsställa konsumenternas efterfrågan. Jag tycker självfallet att en bra bostad till alla är ett bra bostadspolitiskt mål, och jag beklagar att man, trots att man under mycket lång tid har haft det målet, har försummat utbyggnaden av bra boendebadalternativ för äldre. Den bristen på den svenska bostadsmarknaden försöker vi nu med olika åtgärder reparera, bl.a. genom det förslag som jag redogjorde för i mitt svar till Sinikka Bohlin.

Anf. 270 SINIKKA BOHLIN (s):

Herr talman! Jag är glad över att socialministern säger att målet fortfarande finns – annars har man i riksdagen bytt ut målet mot medel och också ifrågasatt vad riksdagen egentligen skall göra.

Jag har en sista fråga. Man föreslår nu en mycket omfattande förändring av bostadspolitiken utan att egentligen ha gjort någon betydande analys av konsekvenserna, t.ex. hur de resurssvaga grupperna kommer att klara av boendekostnader i olika typer av serviceboende. Tänker socialministern medverka till att en sådan analys görs innan beslutet fattas av riksdagen?

Anf. 271 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Nu vidgar Sinikka Bohlin frågan till att gälla bostadsbyggnad – det över huvud taget. Som Sinikka Bohlin känner till är detta inte en fråga

som ligger under mitt ansvarsområde. Däremot har jag hand om bostadsbidragen och äldreboendet. Bostadsbidragen syftar till att det skall finnas möjlighet även för inkomstsvaga grupper att få tag i en bra bostad. Jag utgår ifrån att bostadsbidragen kommer att byggas ut i takt med att de generella subventionerna minskar. Som jag nu har sagt flera gånger är det dessutom vår ambition att skapa bra boendalternativ för de äldre. Sådana finns tyvärr inte i dagens samhälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

36 § Svar på fråga 1991/92:581 om rätten till barnomsorg

Anf. 272 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Berith Eriksson har frågat mig när regeringen kommer att ta initiativ till en lagstiftning för barnomsorg åt alla.

Utgångspunkten för Berith Erikssons fråga är de problem som uppstår i samband med arbetslöshet. Att i en sådan situation förlora sin daghemsp plats och till följd härav inte anses stå till arbetsmarknadens förfogande leder i många fall till att ersättningen från arbetslöshetsförsäkringen dras in. Detta är enligt min mening orimligt. Den bästa lösningen är naturligtvis att barnomsorgen är så utbyggd att tillgången motsvarar efterfrågan.

Genom kommunalekonomiska kommitténs förslag om ett generellt statsbidrag till kommunerna har frågan om en lagstiftning om barnomsorgen åter aktualiserats. Det nya kommunbidragets konstruktion gör nämligen att kommunernas ekonomiska incitament för att bedriva barnomsorg försvagas. Samtidigt är det av hänsyn till såväl jämställdheten som samhällsekonomi angeläget att fullfölja utbyggnaden av barnomsorgen. Jag anser därför att tiden nu är inne för en lagreglering av detta område. Det är nödvändigt också för att säkerställa ekonomiskt stöd till alternativ barnomsorg.

Anf. 273 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret. Eftersom jag under många år har arbetat inom barnomsorgen på olika nivåer, även med forskning och utveckling och politiskt som vänsterpartist, är jag glad och nöjd med svaret. I båda dessa roller har jag arbetat mot det här målet. Målet uppfylls i elfte timmen. Som socialministern säkert känner till gör man i en stad i mitt hemlän, i Uppsala, kraftiga nedskärningar inom barnomsorgen just nu.

Barn växer upp på föräldrars villkor. I en familj där arbetslöshetsspöket har slagit till hopar sig bekymren, och man kan förutsäga att familjen inte mår så bra. Daghemmet skall i den situationen inte underskattas som ett komplement till hemmet.

Jag har i dag fått ta del av Rädsla barnens undersökning av hur barn i Sverige har det. Det verkar helt enkelt som om vuxna har förlorat förmågan att se saker ur barnens perspektiv.

Rätten till barnomsorg sett ur barnens perspektiv är också ett fullgott skäl för lagstiftning. Daghem kan vara ett mycket viktigt komplement i ett förebyggande arbete när det gäller alla de barn som mår illa i samhället i dag.

Anf. 274 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Låt mig först understryka det Berith Eriksson säger om att det finns stora brister när det gäller att se samhällsproblem ur barnens perspektiv. Det är påvisat i denna rapport, men också i en del andra rapporter som vi har sett. Regeringen ger nu pengar till socialstyrelsen – det finns också förslag i den nu aktuella budgeten om detta – för att öka kunskapen bland socialtjänstpersonalen om barnens perspektiv och hur barn ser på olika problem. Jag tror att det är mycket viktigt.

Låt mig också säga, precis som jag säger i mitt svar, att jag instämmer i Berith Erikssons kritik mot de förhållanden som råder på sina håll. Det gör jag inte bara därför att föräldrarna förlorar på att daghemsplassen försvinner och får svårare att söka arbete, utan också för barnens skull. De har ju ofta sina kamrater på daghemmet. Att förlora daghemsplassen innebär också att förlora kamraterna. Det är naturligtvis otillständigt att vi skall behandla små barn på det sättet.

Anf. 275 BERITH ERIKSSON (v):

Herr talman! Likaväl som det behövs sjukdomsinsikt behövs det i det här fallet probleminsikt, precis som socialministern säger. Barnomsorgspersonalen vet många gånger mycket väl att barn far illa och ser det, men de har ingenstans att ta vägen med sin vetskap. Det man håller på med nu i t.ex. Uppsala är att radera just kunskap som har byggts upp under många år. Det gäller det tillvägagångssätt som kommunen har att säga upp alla och sedan flytta om personal. Det är också en mycket stor kapitalförstöring.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1991/92:582 om gruppboendestäder för utvecklingsstörda

Anf. 276 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Lisbeth Staaf-Igelström har frågat mig om jag är beredd att satsa ytterligare statsbidrag för nybyggnation av gruppboendestäder för utvecklingsstörda.

Boende i gruppboendestad är en särskild omsorg enligt lagen (1985:568) om särskilda omsorger om psykiskt utvecklingsstörda m.fl. Denna form av särskild omsorg har sedan lagens ikraftträdande varit under stark utveckling. I genomsnitt har mer än 600 nya bostadslägenheter i gruppboendestad inrättats per år. Bara under år 1991 har drygt 1 000 bostadslägenheter tillkommit.

Trots denna utbyggnad kvarstår ett betydande behov av gruppboendestäder. Enligt handikapputredningens beräkningar skulle ytterligare mer än 7 000 utvecklingsstörda personer behöva sådant boende.

Som jag tidigare meddelat kommer jag att inom ramen för det anvisade statsbidraget vidta åtgärder för att påskynda utbyggnaden av gruppboendestäder för bl.a. utvecklingsstörda.

Anf. 277 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Jag får tacka socialministern för svaret på min fråga, men jag är inte riktigt nöjd med det. Anledningen till att jag har ställt den här frågan är den situation som råder för de utvecklingsstörda i mitt landsting hemma i Värmland.

I nuläget har vi 26 länsrättsdomar när det gäller de utvecklingsstörda. Det innebär att de är tilldömda en rätt till boende i en gruppbostad. Dessa gruppbostäder finns inte i dag.

Vidare har vi många utvecklingsstörda som bor hemma hos sina åldriga föräldrar. De är också i stort behov av en gruppbostad. Sedan har vi också den utflyttning som pågår från de stora institutionerna. Det finns alltså ett stort behov av gruppbostäder i mitt landsting hemma i Värmland. Det gäller säkerligen också i andra landsting i Sverige.

Landstingen har inte de ekonomiska möjligheterna att bygga dessa gruppbostäder. Jag vill upprepa frågan om inte socialministern är beredd att satsa ytterligare statsbidrag för att förbättra för dessa utsatta grupper.

Anf. 278 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker nog att jag har svarat på frågan. Staten har anvisat 2 miljarder kronor för utbyggnad av gruppbostäder. Anslaget var från början avsett att disponeras under fem år. Jag kommer nu att vidta sådana åtgärder att pengarna kan användas snabbare. Det innebär att kommunerna kan påskynda den utbyggnad som sker och utnyttja den lågkonjunktursituationen som nu råder, då man kan bygga billigare. De får sammanlagt ett bidrag på ungefär 500 000 kr. per gruppbostad. Det motsvarar grovt räknat halva investeringskostnaden, kanske t.o.m. något mer i det lågkonjunkturläge som vi nu har med pressade priser.

Nu frågar Lisbeth Staaf-Igelström om jag vill tillskjuta mer pengar. Den frågan får vi väl diskutera när de pengar som finns är slut. Det återstår fortfarande att disponera 1,7 miljarder kronor för det här ändamålet. Kommunerna kan alltså komma och begära bidrag så fort de har byggt bostäderna. Vi kommer också att se till att pengarna utbetalas så fort gruppboستaden är byggd och inte året efter enligt gällande reglering. Det som Lisbeth Staaf-Igelström är ute efter anser jag att jag i sak redan har tillgodosett med de initiativ jag har tagit.

Anf. 279 LISBETH STAAF-IGELSTRÖM (s):

Herr talman! Det låter positivt att det om det behövs ytterligare medel för att utveckla och bygga fler gruppbostäder finns möjligheter att få dessa pengar. Det är ju rätt tid att bygga nu, som socialministern också har sagt.

Hemma i Värmland har vi en byggarbetslöshet på 21 %, och den ökar stadig. Därför är det så enormt viktigt att byggandet av gruppbostäder kommer i gång.

Jag får tacka för svaret. Jag tycker att det är positivt. Vi kommer att återkomma om det behövs ytterligare ekonomiska medel.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 280 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Hadar Cars har frågat mig vilka åtgärder regeringen överväger med anledning av de radioaktiva utsläppen förra veckan från det ryska kärnkraftverket Sosnovyj Bor. Göthe Knutson har frågat mig om jag vill skyndsamt påkalla uppmärksamheten hos den s.k. G-24-EG-gruppen och samtidigt följa upp det informationsarbete som statsministern inledde i USA.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

De radioaktiva utsläppen från Sosnovyj Bor den 24 mars bekräftade tyvärr de bedömningar som redan tidigare gjorts av reaktorsäkerhetsexperter i Sverige och andra västländer när det gäller kärnkraftsanläggningar i det forna Sovjetunionen liksom i Centraleuropa och övriga Östeuropa. Denna gång blev effekterna begränsade. Enligt vad jag har erfärut har statens strålskyddsinstitut genom mätdata som inhämtats genom olika kanaler fått bekräftat att utsläppen till omgivningen inte varit av sådan omfattning att de får några konsekvenser vare sig i kraftverkets närhet eller i t.ex. Sverige. Någon ökning av strålnivån i Sverige har heller inte uppmätts. Skärpt uppmärksamhet riktas dock naturligtvis den närmaste tiden mot såväl data från strålskyddsinstitutets mätstationer som information från finska mätningar och andra mätningar utomlands.

När det gäller konsekvenser för kraftverkets personal och för kraftverket som sådant, har strålskyddsinstitutet och statens kärnkraftinspektion begärt närmare information från ryska myndigheter. Ytterligare analyser behöver nu göras vid verket. Vidare har strålskyddsinstitutet och kärnkraftinspektionen fortlöpande kontakter och informationsutbyte med motsvarande finska myndigheter.

För svensk del blev det således denna gång inte något radioaktivt nedfall. Händelsen ger ändå anledning att kontrollera våra beredskapsförberedelser. Jag vill då erinra om att vi efter olyckan i Tjernobyl har vidgat och förstärkt vår kärnkraftsberedskap i flera avseenden. Antalet mätstationer har ökat. Numera finns i varje län en räddningstjänstorganisation förberedd som kan sammankallas med kort varsel vid olycka i ett svenskt eller ett utländskt kärnkraftverk. I riksdagens försvarsutskott behandlas för närvarande förslag om bl.a. fortsatta satsningar på strålskyddsinstitutets beredskapsverksamhet (prop. 1991/92:99).

Kännedomen om bristerna i säkerheten i reaktor-anläggningar av den nu aktuella typen är numera allmänt spridd i västvärlden. Särskilt efter de politiska förändringarna i öst har också tillgången till information blivit påtagligt förbättrad. Därmed har förutsättningar skapats för internationellt samarbete på olika nivåer för att vidta säkerhetshöjande åtgärder. En rad initiativ har tagits på senare år både bilateralt och multilateralt.

Ett omfattande samarbete pågår i syfte att bistå våra grannländer i öst med att förbättra kärnsäkerhet och strålskydd. Jag redovisade detta här i riksdagen för ungefär en månad sedan och arbetet har givetvis gått vidare sedan dess. I dagarna kommer kostnadsberäknade projektförslag att överlämnas

från kärnkraftinspektionen. Jag räknar med att det skall vara möjligt att inom en ram av några tiotals miljoner kronor per reaktor kunna vidta åtgärder som påtagligt förbättrar förhållandena, även om en efter västerländska mått godtagbar säkerhet fortfarande inte nås. För en sådan krävs investeringar i en helt annan storleksordning.

Det av Göthe Knutson nämnda arbetet inom G-24-EG-gruppen är ett exempel på det multilaterala samarbetet. Enligt vad jag erfarit går arbetet fortfarande ganska trögt, beroende på att det tar tid för de nya statsbildningarna i öst att bygga upp de institutioner som behövs för att kunna genomföra samarbetet. Händelsen i Sosnovyj Bor har dock rimligen nu satt ytterligare tryck på ett snabbt agerande inom G-24. Sverige deltar aktivt där, parallellt med att våra bilaterala projekt speciellt med Litauen går vidare. Självfallet tar jag och andra medlemmar av regeringen alla tillfällen i akt att trycka på såväl i G-24 som vid olika bilaterala kontakter.

Man måste vara på det klara med att en radikal och bestående sänkning av riskerna kräver investeringar av en helt annan storleksordning än vad som diskuteras i det akuta läget nu. För mer långsiktiga satsningar – som även kommer att behöva omfatta investeringar i alternativ kraftproduktion m.m. – måste reguljär finansiering ordnas genom det internationella bankväsendet. Förberedelser för detta har vidtagits, bl.a. av europeiska utvecklingsbanken.

Jag anser mot denna bakgrund att allt som rimligen kan göras på kort sikt är i gång. Förberedelser vidtas nu för att få fram underlag för de mer genomgripande insatser som är nödvändiga på sikt.

Då Hadar Cars, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Gudrun Norberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 281 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på den fråga som Hadar Cars har ställt angående incidenten vid kärnkraftverket utanför S:t Petersburg och vilka åtgärder regeringen ämnar vidta med anledning av det inträffade.

I Sverige har man länge vetat och förstått att kärnkraftverken i f.d. Sovjetunionen och staterna däromkring utgör en risk för grannländerna och däribland Sverige. Det finns faktiskt fog för att kalla dessa kärnkraftverk för tidsinställda bomber.

Samtidigt vet vi att öststaterna är helt beroende av att hålla i gång kraftverken för sin elförsörjning, trots att säkerheten är undermålig. Jag är naturligtvis medveten om att hjälpbehoven är enorma bland de länder och folk som har utarmats på grund av kommunismens och planekonomins förödande system. Men frågan är om inte åtgärder för att undvika haverier i kärnkraftverken är bland de mest angelägna.

Jag tror inte att Sverige ensamt kan åstadkomma mer än en liten del av den hjälp som behövs. Det krävs samlade krafter från övriga industriländer för att väsentligt öka säkerheten i alla de aktuella kärnkraftverken i öst, precis som statsrådet har sagt. Men för ett näraliggande land som Sverige måste

det vara av största intresse att få till stånd gemensamma aktioner. Man kan inte bara låta tiden gå. Nu måste vi försöka att handla snabbt. Vilka kontakter har statsrådet med IAEA i Wien? Finns det planer på att söka hjälp via det organet?

Anf. 282 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är ett långt och utförligt svar. Jag fäste mig framför allt vid vad statsrådet säger mot slutet i sitt svar beträffande G 24-EG-gruppen: "Enligt vad jag erfarit går arbetet fortfarande ganska trögt".

Det är alldeles klart att de nya stater som är med i detta har enorma svårigheter att kravla sig ur den dy av statsbyråkrati som det kommunistiska systemet inneburit och innebär. Men nu måste vi i västvärlden, och inte minst Sverige, verkligen åstadkomma underverk när det gäller den mycket farliga situation som föreligger i de bristfälliga f.d. sovjetiska kärnkraftverken. Det är Sverige och Finland som sannolikt i första hand skulle drabbas om det blir en verkligt omfattande olycka av Tjernobylytp. Den kan vara av mindre omfattning och ändå åstadkomma enorma problem och skadeverkningar i Sverige.

Vi har i Sverige en optimalt säker kärnkraft. Trots det har den föranlett riksdagsbeslut om att vi skall begränsa oss när det gäller antalet kärnkraftverk och inte bygga fler. Men öster om oss, bara några tiotal mil, finns det fullkomliga krutdurkar. Min fråga är ungefär samma som Gudrun Norbergs. Vad gör regeringen och statsrådet mer konkret dag för dag för att påkalla uppmärksamhet och skynda på processen?

Anf. 283 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tror att det finns en betydande enighet oss emellan om de faror som kärnkraftverken i f.d. Sovjetunionen representerar oavsett vilka etiketter vi vill sätta på dem.

Människor är alltid ofullkomliga. Den mänskliga faktorn är närvarande där likaväl som här, och det innebär att olyckor aldrig är uteslutna. Men när systemet dessutom motverkar människors ansvarstagande blir effekten mångdubbelt värre.

Det är riktigt att vi inte har någon anledning att låta tiden gå – det gör vi inte heller. Sedan vi hade vår debatt i februari har jag haft många kontakter på det här området – den senaste när vi i den här veckan i samband med undertecknandet av nya miljöavtal med Estland, Lettland och Litauen har gått igenom en del av de prioriteringar som vi måste ha också i de nya och självständiga staterna. Det finns där en naturlig öppenhet från deras sida för svenska insatser. Det gäller såväl i fråga om läckande kärnavfallsförvar som när det gäller Ignalina i Litauen.

När det gäller frågan om G-24 och kontakterna med andra länder vill jag särskilt nämna en kontakt som jag har och kommer att ha under den här veckan med Tysklands miljöminister. Avsikten är att tillsammans med honom och även Finlands representant diskutera de möjligheter som dessa tre länder – Sverige, Tyskland och Finland – har att gemensamt driva fram beslut i G-24-gruppen. Ett sådant besök från Klaus Töpfer kommer på fredag.

Anf. 284 GUDRUN NORBERG (fp):

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Herr talman! Jag tror säkert att det råder största enighet om farorna även för svenskt vidkommande. Att den mänskliga faktorn naturligtvis spelar in och att olyckor inte är uteslutna kan jag hålla med om, men självfallet måste vi göra allt för att minska riskerna, och det kan man naturligtvis göra genom insatser för att öka säkerheten.

De kontakter och det samarbete som förekommer med Tyskland och Finland och som statsrådet här pekade på gläder mig. Det är uppenbart att hjälpinsatser inte kan göras slumpmässigt här och där, utan man måste göra en ordentlig inventering av behoven och av var olycksriskerna är störst, och det måste göras upp ett program på basis av det.

Som jag ser det är atomenergiorganet IAEA den bästa sakkunskapen på det området – jag hörde inte att statsrådet nämnde någonting om ett samarbete där.

Men Sverige är inte oförmöget att göra egna insatser.

Anf. 285 GÖTE KNUTSON (m):

Herr talman! Tack, miljöministern, för kompletteringar av svaret.

Jag gläder mig åt det aviserade sammanträffandet med Tysklands miljöminister. Det skall bli intressant att få veta vilka konkreta samarbetsavsikter ni har inom G 24-gruppen.

Därmed kommer jag till min fråga, vilka åtgärder som har vidtagits för att följa upp statsminister Carl Bildts inledda informationsarbete i USA. Vill statsrådet tala om vad som pågår därvidlag och vilka kontakter statsrådet har för avsikt att ta?

Ytterligare en delfråga: Svensk kärnkraftsindustri har ett stort kunnande på området. Den har hört av sig till regeringskansliet. Percy Barnevik har uttalat sin oro och förklarat att där finns en stor benägenhet att rycka in och hjälpa till.

Anf. 286 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Låt mig följa upp en fråga som Gudrun Norberg ställde i sitt första inlägg.

Hjälp via IAEA handlar det inte om i första hand, utan det handlar om att IAEA:s kontrollverksamhet skall fungera. IAEA är ett viktigt organ när det gäller att lämna information till de svenska myndigheterna enligt de internationella avtal som vi har. På det sättet har vi en löpande kontakt med IAEA:s kontrollorganisation, likaväl som vi naturligtvis har mängder av officiell information från Finland och en del andra stater.

Vi har dessutom från myndigheternas sida begärt besked om vad som egentligen har hänt i Sosnovyj Bor, enhet 3. Rätt många skrivelser har gått från kärnkraftsinspektionen till den ryska övervakningskommittén på det här området och dess ordförande. Det finns mängder av information.

Jag tycker att det är viktigt att man diskuterar informationen. Jag skall gärna återkomma till det.

Anf. 287 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Tack, statsrådet! Det är bra – vi vill gärna driva på i frågan. Jag skulle vilja komma till vilka insatser Sverige kan göra.

Jag såg i ett pressklipp att statsrådet inte ansåg att svensk export av kärnkraftsteknologi är en aktuell fråga. Därför vill jag gärna ställa frågan till Olof Johansson: Är det tidningsreferatet riktigt – är det statsrådets inställning att svensk kärnkraftsteknologi inte skall få användas för att uppnå en betydligt ökad kärnkraftssäkerhet i de här länderna och därmed även för Sverige?

Anf. 288 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Även jag hade tänkt ta upp just det citatet från en tidning. Jag utgår från att det inte kan vara korrekt. Det måste rimligen vara så att detta stora svenska kunnande skall tillvaratas i det enormt viktiga arbete som nu inte ens har begynt i åtminstone 20 av de ca 60 kärnkraftsreaktorer som är aktuella i Östeuropa och f.d. Sovjetunionen.

Självfallet måste detta svenska kunnande vara till hjälp. Visserligen är det en annan teknik i de gamla kärnkraftverken i f.d. Sovjet, men ändå!

Nu skall jag inte ta upp frågan om nybyggnation av sådana. Summorna vet vi – det kan kosta upp till en miljard att reparera vart och ett av dessa verk. Men vi måste ändå rimligen ställa vårt kunnande till förfogande. Det var därför jag tog upp frågan om de uttalanden som har gjorts av bl.a. ASEA Brown Boveri.

Anf. 289 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Låt mig kommentera citatet. Jag vet inte varifrån det är hämtat – jag känner i varje fall inte igen det.

Vad det handlar om är att det inte är aktuellt med leveranser av kärnkraftverk, inte heller av stora, tunga komponenter. De kräver sin kommersiella finansiering, och det är det det handlar om. Det hoppas jag har framgått av mina övriga uttalanden. Jag hoppas att det inte behöver råda några missförstånd på den punkten.

Det skulle för övrigt förvåna mig om den här regeringen skulle fatta beslut om att leverera kärnkraftverk till icke stabila länder. Det strider nämligen mot kärntekniklagens anda och bokstav. Det görs som bekant en prövning av ländernas stabilitet – har man inte kunnat klara de kärnkraftverk som finns där i dag, har man naturligtvis inte heller förtroendet från omvärlden att klara dem som kan finnas i framtiden, innan man har fått ordning på den situation som nu råder.

Anf. 290 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag sade inte att vi skulle exportera kärnkraftverk. Däremot kan man kanske exportera viss teknologi som kan hjälpa till att höja säkerheten på de befintliga kärnkraftverken där borta, och det är det jag är ute efter. Där tycker jag att det vore bra att statsrådet inte låste sig i några gamla principer. Släng dem och låt oss arbeta tillsammans och enligt för att försöka höja säkerheten! Har vi kunnande och teknologi som skulle behövas där och som vi kan hjälpa till med skall vi vara öppna för att göra det så fort som möjligt, tycker jag.

Anf. 291 GÖTHE KNUTSON (m):

Herr talman! Jag påminner om min kompletterande fråga till statsrådet, om man har hunnit med att göra någon uppföljning av det initiativ som stats-

minister Carl Bildt tog i USA och den information han lämnade och vilka planer man därvidlag har.

Låt mig sedan försöka sammanfatta läget: I Sverige bygger vi icke ut vår kärnkraft – det finns restriktioner för detta; det skall inte byggas fler kärnkraftverk – trots att våra kärnkraftverk är optimalt säkra. Men – och nu upp-
repar jag mig – bara några tiotal mil öster om våra gränser finns kärnkraft-
verk som är ytterligt farliga på grund av brister. Jag håller med statsrådet om
att det är det system och de personer som finns där som inte har kunnat för-
valta denna teknik på rätt sätt – det är denna brist på ansvar som är orsaken.

Vi kan inte räkna med att de stänger av sina kärnkraftverk – då saknar de
inte bara bröd utan också värme. Vad är statsrådet beredd att göra för att de
skall få den elektriska ström, den kraft, den energi de behöver?

Anf. 292 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Låt mig svara växelvis.

Våra diskussioner med t.ex. de baltiska republikerna under gårdagen
handlade mycket om hur vi skall kunna bistå dem för att bygga upp alterna-
tiva energisystem. Det ingår i det miljöavtal som vi har slutit. Det handlar
naturligtvis om att överföra både kunskap och teknik. De kontakterna är
som sagt inledda och har sin avtalsenliga form.

När det gäller frågan om information har tyngdpunkten inte lagts på den
utåtriktade informationen, men jag kan försäkra att det förekommer diplo-
matiska kontakter både med USA och med Ryssland när det gäller att få
ordning på och mobilisera mer av de experter och tekniker som i dag tack
och lov inte behövs för framställning av t.ex. nukleära vapen för att hantera
och följa upp de diskussioner som statsministern förde i USA.

Överläggningen var härmed avslutad.

39 § Svar på fråga 1991/92:583 om returpappersmarknaden

Anf. 293 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Rolf L Nilson har frågat mig vad regeringen kommer att göra
för att returpappersmarknaden skall fungera tillfredsställande i både ekolo-
giskt och ekonomiskt hänseende.

Sverige har en internationellt sett hög grad av återvinning av såväl tid-
ningspapper från hushållen som annat papper för produktion av nytt papper.
Den totala mängden insamlade tidningar från hushållen har minskat under
år 1991, främst beroende på tunnare tidningar på grund av färre annonser.
Trots detta har återvinningsgraden enligt preliminära uppgifter ökat från 60
till 62 % för dessa tidningar under året.

Returpappersbruken har genom utbyggnader betydligt förbättrat kapaci-
teten för att ta emot returpapper. Ytterligare utbyggnad planeras hos SCA i
Obbola. Detta bör ge bättre förutsättningar för avsättningen av norrländskt
returpapper genom kortare transporter av insamlat papper.

Vad gäller konkurrensbegränsande inslag på returpappersområdet har två
sådana ärenden behandlats av näringsfrihetsombudsmannen under år 1991.

I inget av fallen har NO funnit att bedrivet samarbete medför skadlig verkan i konkurrenslagens (1982:729) mening.

Anf. 294 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Att man tar upp en fråga i riksdagen beror givetvis på att det är en angelägen fråga, men det avgörande för tidpunkten när man tar upp en fråga kan ofta vara något så banalt som att man har hört ett radioprogram, att man har läst en tidningsartikel eller att någon har stött på en om att det inte står rätt till på ett angeläget område.

Så är det i det här fallet, och det gör att jag blir litet förbryllad när jag läser miljöministerns svar och nästan undrar om det inte saknas en sida i svaret. Här ger miljöministern en bild av returpappershanteringen som ett område där allting i princip är frid och fröjd.

Det skulle då innebära att representanter för de stora avfallsbolagen i storstadsområdena – Stockholm, Göteborg och Malmö – pratar i nattmössan när de talar om att det är stora problem på området; de har mycket svårt att få lönsamhet på sin insamling och menar att det beror på bristande konkurrens på marknaden. Det finns två inköpsbolag, som de anser vara ett onödigt mellanled. De menar också att de här bolagen inte konkurrerar sinsemellan, och det håller priserna nere.

Det är i och för sig ett inlägg i en affärstransaktion, där man vill ha så bra pris på en vara som möjligt. Men man påpekar ändå brister i verksamheten, man gör framställningar om att få elda upp det insamlade papperet i stället för att låta det gå tillbaka till produktionen av tidningspapper eller annat papper.

Det är alltså en bild som inte all stämmer överens med det goda sakernas tillstånd som miljöministern presenterar här. Står det verkligen så väl till på området att inga åtgärder är befogade?

Anf. 295 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Nej, det ligger inte i svaret att allting skulle vara välbeställt. Exakt de problem som Rolf L Nilson tar upp förekommer naturligtvis. Det har skett en klar prisnedgång under senare tid, vilket i sig skapar problem.

Enligt den information jag har hunnit inhämta betalar pappersbruken nu 400 kr. per ton för fritt lastat återvunnet tidningspapper. Priset har sjunkit ifrån 500 kr. per ton hösten 1990. Kommunerna får i genomsnitt 150–225 kr. per ton vid leverans till inköpsbolagen. Den kommunala insamlingskostnaden ligger i genomsnitt på 300 kr. per ton. Kommunerna måste alltså täcka mellanskillnaden via avfallstaxan, dvs. hushållen får betala.

Det här är naturligtvis inget bra tillstånd. Men det är en bild som i och för sig också har ett positivt inslag, nämligen att det finns väldigt mycket returpapper utomlands som är billigt. Eftersom vi exporterar utomlands är det väl vår skyldighet att ta tillbaka en del av detta. Det pressar marknadspriserna.

Systemet är inte helt i balans ur den här synpunkten. Jag antar att vi är överens om att syftet inte är att hushållen bakvägen skall betala för att de gör en insats.

När det gäller oligopolsituationen utgår jag bara ifrån de granskningar som näringsfrihetsombudsmannen har gjort. Det är ganska naturligt. Jag

kan inte själv skapa mig en bild av den här situationen utan jag måste stöda mig på de fall som har prövats. Det gäller de fall jag hänvisar till både på kund- och leverantörssidan. Det är dessa fall jag har tagit del av. Näringsfrihetsombudsmannens slutsats har varit sådan som jag har nämnt.

Prot. 1991/92:88

31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 296 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Det var skönt att höra att miljöministern erkänner att det finns problem på det här området.

När det gäller den utländska konkurrensen säger uppgifterna från avfallsbolagen att det rör sig om orättvisa jämförelser. Det är inte samma kvalitet på det papper som man levererar från de svenska avfallsbolagen och det papper som man importerar.

Det problematiska är om konsumenterna, hushållen, skulle upptäcka att man eldar upp det som samlas in och att det inte går tillbaka i form av nya produkter. De kan då tappa intresset och motivationen att samla in mera papper.

Det finns i dag möjligheter att skapa en stabil och ännu större marknad, t.ex. genom att ålägga pappers- och tidningspappersproducenter att blanda in en viss fraktion av returpapper i det nyproducerade papperet. Det är den s.k. Kalifornienmodellen. Är det något som övervägs?

Anf. 297 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag skall återigen ta upp litet statistik, även om jag är bekymrad för att jag nämner för mycket siffror här. Man får nog ändå säga att vi i Sverige har haft en hygglig utveckling av returpappersanvändningen. Sammanfattningsvis kan man säga att prognoserna pekar i samma riktning. En av prognoserna säger att vi kommer att öka användningen av returpapper, även med dagens system, upp till 1,45 miljoner ton till år 1995.

Marknaden vidgas hela tiden. Det har i Sverige av det skälet inte varit nödvändigt att överväga inblandningstvång. Däremot finns sådan tankar på en del andra håll. Vi är naturligtvis beredda att följa erfarenheterna ifrån sådana experiment.

Anf. 298 ROLF L NILSON (v):

Herr talman! Det har gjorts starka markeringar från regeringen – även om de inte i första hand har kommit från miljöministern – att man skall se upp med konkurrensbegränsande åtgärder. Jag förutsätter att det gäller alla branscher.

Jag förstår att miljöministern inte kan göra bedömningar på fri hand av om det föreligger konkurrensbegränsningar eller ej utan måste hålla sig till fall som är avgjorda. Jag förväntar mig ändå att man mycket skärpt och uppmärksam följer och försöker motverka alla tendenser till konkurrensbegränsningar och försöker få marknaden för dessa produkter, för det insamlade papperet, att fungera så sunt som möjligt.

Anf. 299 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Detta är en självklar uppgift, som även gäller miljödepartementet. Det kan jag försäkra.

Överläggningen var härmed avslutad.

40 § Svar på fråga 1991/92:601 om miljöinvesteringar m.m. för att hindra ökad arbetslöshet:

Anf. 300 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Margareta Winberg har frågat mig vilka initiativ jag är beredd att ta för att påskynda miljöinvesteringar, naturvårdsprojekt m.m. för att förhindra att den öppna arbetslösheten når 6 %.

Margareta Winberg tar i sin fråga upp insatser med avseenden på gamla miljöskador, skydd och konservering av kulturminnen, samt vård och skötsel av naturreservat.

För åtgärdande av gamla miljöskador har naturvårdsverket resurser motsvarande ca 20 milj.kr. för projektverksamhet. Dessa projekt kräver dock till största delen specialistkompetens då det ofta handlar om att utveckla ny teknik för att åtgärda problemen. Att påskynda dessa projekt är svårt då det rör sig om omfattande insatser av komplicerad teknisk natur.

För insatser avseende kulturmiljöer och kulturlokaler anslog riksdagen sammanlagt 75 milj.kr. efter regeringens förslag om tilläggsbudget I för budgetåret 1991/92 (prop. 1991/92:25, KrU 9, rskr. 86).

Av naturvårdens egna resurser går ca 75 milj.kr. årligen till den löpande vården av naturvårdsobjekt.

Arbetsmarknadsstyrelsen fördelar resurser för arbetsmarknadsinsatser till lokal och regional nivå där medlens fördelning på olika insatsområden bestäms efter regionala och lokala behov. För åtgärder inom naturvårdsobjekt görs insatser i dag i de flesta län med hjälp av arbetsmarknadsresurser. Det samma gäller även inom kulturmiljövårdens område. Hur stor del av dessa resurser som används inom naturvårdsområdet eller inom kulturmiljöområdet bestäms av länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna. I det sammanhanget finns ingen brist på projekt.

Möjligheten att bekämpa arbetslösheten måste tas till vara inom varje samhällssektor.

Regeringen kommer i kompletteringspropositionen närmare att redovisa de åtgärder som initieras inom olika politikområden för att motverka arbetslösheten.

Anf. 301 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Tack för svaret, miljöministern.

Thorbjörn Fälldin sade i en intervju 1985 att frågorna om miljö och livskvalitet kvävdes i lågkonjunktur och strukturstress i den desperata kampen för att rädda jobben. Vi försöker nu rädda jobben. Jag vill bara upprepa vad som har sagts under den här eftermiddagen, då väldigt många frågor har handlat om arbetslösheten.

I oktober i fjol räknade regeringen med en arbetslöshet på 3,5 % för år 1993. I januari räknade man upp siffran till 4,5 %. Långtidsutredningen räknar med 4,8 %, dvs. ytterligare 60 000. AMS säger att arbetslösheten i sommar kan nå 6 % och nästa sommar 7 %.

Det är i det här perspektivet som jag tycker att man skall se Fälldins uttalanden. Nu träder olika ministrar fram och säger olika saker för att inge trovärdighet när det gäller förmågan att lösa arbetslösheten.

Ledaren för Centerpartiet tillika miljöminister, som därtill av sig själv och andra stundtals betecknas som grön partiledare, har nu chansen att tala för en annan ordning än den som Fälldin kritiserade så.

Jag tycker att vi skall diskutera om inte ett offensivt miljöarbete kan bidra till att skapa jobb. Skulle det inte vara bra om industrin nu tog chansen till miljöförbättringar, så att man skulle vara bättre rustad när lågkonjunkturen går över i en högkonjunktur. Visserligen tycks det inte bli någon avfallsproposition, men kommunerna skulle kunna investera i nya avlopp, t.ex. i sopsortering, om man gjorde det möjligt att tidigarelägga investeringar. Skall vi inte lära av de misstag som Fälldin talade om och satsa för både jobbens och miljöns skull?

Anf. 302 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har hört en serie frågor och svar under eftermiddagens lopp. Jag tycker att det är oerhört angeläget att vi slutar med den instängda sektorpolitiken och verkligen satsar på att få fram arbetstillfällen oavsett sektor. Jag har svarat på hur strukturen ser ut inom miljöområdet.

Låt mig påminna Margareta Winberg om att miljödepartementet för drygt en månad sedan fattade beslut om miljötillstånd, som sedan skall följas upp av koncessionsnämnden enligt gällande lag, om det största industriprojektet i Nordeuropa för närvarande. Det gäller utbyggnaden av Mönsteråsfabriken. Det har vi inte gjort därför att vi på något sätt har nonchalerat miljöintressena utan vi har tillämpat mycket skärpta miljökrav.

Det här ärendet har legat ett par år i miljödepartementet. Vi avgjorde det efter drygt fyra månader. Ärendet låg på statsrådet Görel Thurdins bord. Jag hoppas att det här kommer att forceras på ett sådant sätt att det är möjligt att göra upphandling och se till att få fram de finansieringsmedel som krävs för att projektet skall bli verklighet. Detta skall göras, precis som Margareta Winberg säger, för att man skall se till att gå mot strömmen, dvs. under en lågkonjunktur skall man satsa ännu hårdare. Det gäller då inte minst att mobilisera industrins kapital. Jag tycker att Mönsteråsfabriken och dessa planer är ett utomordentligt bra exempel på detta. Det är inte alltid lika välbeställt på en del andra håll inom industrin – tyvärr.

Anf. 303 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag tycker att regeringen har tagit ett bra initiativ, och då skall ni också ha erkännande för det, särskilt i dessa tider. Jag såg på Rapport i TV där några ungdomar som hade suttit på läktaren och lyssnat på debatten om arbetslösheten sade att politikerna nu måste kompromissa för att det skall bli nya jobb. Därför tycker jag att man skall erkänna när regeringen gör något bra.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Svar på frågor

Men det finns andra områden. Jag vet att länen själva bestämmer över t.ex. naturvården och skötsel av områden med de pengar som man har i länsarbetsnämnderna.

Jag tycker att svaret är litet glidande i den här delen. Jag vet också att miljöministern inte kan gå in och styra, men det vore en bra fingervisning om miljöministern kunde göra en lätt antydning om att de pengar som finns ute i länen med fördel skulle kunna användas för naturvårdsinsatser och skötsel av naturvården.

Anf. 304 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är lätt att svara på den frågan. Jag har redogjort för det formella systemet och för hur det verkar. Det ankommer alltså inte direkt på departementen att besluta om de här frågorna. Det har jag klargjort. Men självfallet har vi – regeringen i sin helhet och vi som sköter om miljöfrågorna – ett intresse av att man också utnyttjar möjligheterna att ta tag i sådana naturvårdsprojekt som är viktiga och därmed kan ge människor meningsfull sysselsättning. Det är för mig en självklarhet. Jag har tilltron till de instanser som sköter det här att de inser detta.

Anf. 305 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det här gäller också en principiell debatt om hur man skall hantera en lågkonjunktur. Skall man t.ex. använda sig av investeringsmodellen för att när högkonjunkturen kommer kunna vara beredd?

När det gäller kompletteringspropositionen vill jag fråga om man kan räkna med att sådana här tankar finns med. Går det att få ett svar på den frågan?

Anf. 306 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det är naturligt att vi tittar på alla sektorer. Den här delen är inte bortglömd. Jag kan försäkra detta.

Anf. 307 MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det handlar t.ex. om att skapa beredskapsarbeten. Vi har tidigare använt det i stor utsträckning när det gäller skötsel av naturvård. När det gäller industrin har vi använt oss av investeringsfonderna som släpptes fria för miljöändamål. Nu är de fria helt och hållet och man har inte den möjligheten. Jag tycker att beredskapsjobb för skötsel av naturvård har fungerat mycket bra, och jag hoppas att ni inte glömmer bort det.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1991/92:561 om Europeiska utvecklingsbanken

Anf. 308 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Lars Sundin har frågat mig hur jag avser att agera vid Europeiska utvecklingsbankens årsmöte för att säkerställa att banken fungerar väl och att det svenska biståndet snabbt når sina adressater.

Europeiska utvecklingsbanken (EBRD) inledde sin verksamhet i april 1991. Dess huvudsakliga syfte är att underlätta övergången till marknads ekonomi i Central- och Östeuropa. Under den korta tid som banken har arbetat, har en bred verksamhet satts i gång. Parallellt härmed har banken snabbt anpassat sig till de politiska omvälvningar som inträffat under senare tid. De tre baltiska länderna är redan medlemmar i banken. Inom kort kommer också nästan samtliga republiker i OSS att inträda.

Den kritik som har framförts mot banken är enligt min mening klart överdriven. Jag anser att EBRD:s ledning på ett framgångsrikt sätt hanterat de problem som alltid finns när en helt ny institution skall inrättas. I detta sammanhang måste man också beakta att ett antal av bankens medlemsländer tidigare stått helt utanför det internationella finansiella samarbetet, vilket leder till särskilda svårigheter. Dessa länder har av naturliga skäl ingen erfarenhet av hur finansinstitutioner av denna typ arbetar.

Lars Sundin pekar på önskvärdheten av att utbetalningar sker snabbt. Jag tolkar det så att han därmed avser att projekt skall komma i gång. Den uppfattningen delar jag. Man måste dock utgå från förutsättningarna för verksamheten. EBRD är inte en biståndsinstitution. Inte heller ägnar sig banken åt allmänt betalningsbalansstöd, som ju ofta kan utbetalas snabbt. EBRD:s uppgift är att finansiera projekt genom utlåning och riskkapitalsatsningar. Finansieringen, som ges på marknadsvillkor, skall i första hand inriktas på den privata sektorn. Verksamheten skall bedrivas i enlighet med bankmässiga principer.

Den viktigaste förklaringen till att utbetalningstakten hittills har varit måttlig är att det råder brist på goda och genomarbetade projekt. De projektidéer som presenteras för banken är ofta otillräckligt förberedda. I det nordiska investeringsprogrammet för Baltikum har vi försökt dra lärdom av detta genom att göra en särskild satsning på tekniskt bistånd till projektförberedelser. Sådant stöd kommer att kanaliseras via olika organ, bl.a. EBRD.

Sammanfattningsvis menar jag att banken även fortsättningsvis skall granska projekten noggrant och satsa på dem som är ekonomiskt och finansiellt sunda. På denna punkt finns det ingen skillnad mellan bankens ordinarie verksamhet och dess medverkan i det baltiska investeringsprogrammet. Det får inte bli ett mål i sig att hålla en hög utbetalningstakt. Det är viktigt att få fram vettiga och bra projekt som EBRD kan finansiera, eftersom det är projekten och deras resultat som underlättar den ekonomiska utvecklingen i länderna i fråga, t.ex. de baltiska staterna. Detta kommer jag också att framhålla vid det förestående årsmötet.

Anf. 309 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på frågan. Anledningen till min fråga var pressuppgifter om att denna bank skulle ha betydande startproblem. Det lät allvarligt, eftersom regeringen nu valt att använda banken som en kanal för att bistå balterna vid övergången från den gamla planekonomin till den nya marknadsekonomin.

Nu säger finansministern att kritiken har varit överdriven och att bankens

ledning framgångsrikt har löst problemen. Jag hoppas verkligen att den bedömningen är riktig, eftersom det är viktigt för balterna själva.

När nu regeringen har valt banken som en kanal i det baltiska investeringsprogrammet är det naturligtvis av stort intresse för balterna men också för oss att denna del av bankens verksamhet inte försummas. Hur bevakar regeringen att den baltiska aspekten inte försummas i bankens arbete och kommer i skuggan av större kanske storpolitiskt mer intressanta satsningar i t.ex. f.d. Sovjetunionen?

Anf. 310 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag kan nämna att regeringen naturligtvis kontinuerligt bevakar hur verksamheten fungerar i EBRD. Det sker primärt via den representant vi har i bankens exekutivstyrelse. Det sker regelbundna styrelsemöten, och vi kan då framföra våra synpunkter på bankens politik och på enskilda projekt. Det är också ganska vanligt att vi gör det.

Jag kan också nämna att EBRD:s chef Jacques Attali kommer till Stockholm i slutet av denna vecka. Vi kommer då att ha överläggningar om EBRD:s verksamhet inkl. dess medverkan i det baltiska investeringsprogrammet.

Det är min uppfattning att EBRD som kanal för delar av det baltiska investeringsprogrammet har stora förutsättningar att bli framgångsrikt, inte minst därför att det baltiska investeringsprogrammet är upplagt som ett öppet program. Vi kan förhoppningsvis få ytterligare medverkan från andra än de nordiska länderna. Då kommer den finansieringsmöjlighet som vi skapar genom detta nordiska investeringsprojekt i Baltikum att bli större än vad de nordiska länderna själva kan svara för. Jag ser EBRD:s medverkan som något mycket bra just med hänsyn till de baltiska ländernas behov av viktiga och angelägna projekt.

Anf. 311 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Nu säger finansministern i sitt svar att det råder brist på goda och genomarbetade projekt och att det är därför som utbetalningstakten från banken till sådan projekt har varit måttlig. Vad betyder ordet "måttlig" i sådana här sammanhang? Hur många goda och genomarbetade projekt i Baltikum har kommit i gång genom bankens finansiering, och vad har det kostat?

Anf. 312 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Banken började sin verksamhet förra året, dvs. 1991. Då hade man samlade åtaganden för ca 3,7 miljarder kronor. Det var fråga om såväl lån som riskkapital på ungefär 500 miljoner ecu.

Hittills under 1992 har det handlat om åtaganden för ca 140 miljoner ecu, dvs. 1 miljard svenska kronor. Om man tittar på vad banken själv uppskattar att de totala investeringarna kommer att uppgå till under 1992 kan man konstatera att de väntas uppgå till ca 1 miljard ecu. Det är alltså fråga om bankens egen uppskattning, eftersom år 1992 ännu inte har gått till ända. Detta motsvarar ungefär 7,4 miljarder kronor.

Det är möjligen inte några jättebelopp om man sätter det i relation till de

behov som finns. Men det är ändå en ganska omfattande låneverksamhet som har kommit i gång. Jag tycker att det vittnar väl om bankens förmåga att delta i finansieringen av sådana här projekt.

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

Svar på frågor

Anf. 313 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Finansministern är så nöjd och belåten med bankens verksamhet i detta avseende att det nog blir ett mycket stillsamt utbyte av synpunkter när Jacques Attali i slutet av veckan kommer hit till Stockholm. Allt är ganska väl beställt på den här fronten. Eller kommer finansministern att försöka "agera blåslampa" i detta avseende?

Anf. 314 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Även om allting är hyfsat bra ställt i banken anser jag att det från utgångspunkten att man bör stimulera fram ytterligare hjälp till de baltiska republikerna alltid är angeläget att "agera blåslampa", som Lars Sundin uttryckte det. Jag har en känsla av att chefen för EBRD också tar till sig blåslampetaktiken. Jag tror inte att han är den som sitter stillsamt och väntar på att saker skall ske, utan han är i högsta grad en dynamisk person. Också det tycker jag vittnar om att de projekt som vi kan få finansierade i de baltiska länderna via EBRD kommer att bli mycket omfattande och till stor hjälp för de baltiska länderna.

Anf. 315 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Kommer finansministern i detta avseende att vara denna blåslampa också senare i år vid årsmötet i Budapest?

Anf. 316 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Vid årsmötet i Budapest kommer de mer formella delarna av EBRD:s medverkan i det baltiska investeringsprogrammet förhoppningsvis att undertecknas. Det ser jag som startsignalen för en mycket intensiv verksamhet. Det är alldeles självklart att EBRD:s årsmöte i Budapest kommer att utnyttjas av den svenska regeringen för att se till att riktiga projekt blir av.

Överläggningen var härmed avslutad.

42 § Svar på fråga 1991/92:613 om statens indragningar från kommunerna

Anf. 317 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Inge Carlsson har frågat mig om regeringen kommer att förändra sin politik angående kommunerna mot bakgrund av det besvärliga läget på arbetsmarknaden.

Långtidsutredningen visar att vi i Sverige har stora chanser till en god ekonomisk utveckling i framtiden. En sådan utveckling kräver dock att de offentliga utgifterna hålls tillbaka. Ett av långtidsutredningens scenarier visar

att en ökning av den offentliga konsumtionen riskerar att relativt snabbt leda till ökad arbetslöshet. En sådan utveckling måste undvikas.

Även kommuner och landsting måste anpassa sig till den ekonomiska verklighet vi lever i. I ett läge där den samlade produktionen i samhället inte växer utan tvärtom krymper, kan den offentliga konsumtionen inte fortsätta att växa.

En skattefinansierad expansion av kommunernas verksamhet skulle underminera det svenska näringslivets konkurrenskraft och därmed riskera att leda till ökad arbetslöshet på andra håll i ekonomin.

En ofinansierad ökning av den kommunala konsumtionen skulle riskera förtroendet för den svenska låginflationspolitiken. Den kan därmed leda till räntehöjningar som slår hårt mot de kommuner som har dålig ekonomi och är högt belånade. En politik som leder till höjda räntor vore direkt skadlig för kommuners och landstings ekonomi, och skulle leda till ökade uppsägningar.

Kommunernas och den offentliga sektorns ekonomi i övrigt är beroende av tillväxt i samhällsekonomin och låga räntor. En politik för detta har som en viktig del sunda statsfinanser. Regeringen är därför inte beredd att ompröva indragningen från kommunsektorn.

Anf. 318 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min fråga.

Under de senaste åren har riksdagens beslut inneburit ett minskat stöd till landets kommuner. Kommunerna har vidtagit effektiva rationaliseringar utan några omfattande uppsägningar av befintlig personal. Nu är emellertid situationen mycket besvärande för många kommuner. Varsel och uppsägningar sprids nu från kommun till kommun. Oron är stor inte bara bland kommunpolitiker. Det är främst kvinnor som upplever det hot som regeringens långsiktiga strategi innebär mot daghem, skola, äldreomsorg och den välfärd med arbete åt alla som stora delar av svenska folket har tagit för given.

För oss socialdemokrater är kommunens verksamhet en central del av den välfärdspolitik som skall ge alla människor tillgång till en väl fungerande vård, omsorg och utbildning. Vi är därför kritiska mot den borgerliga regeringens uppfattning att den kommunala sektorn inte alls kan tillåtas expandera under 1992/93. Det skulle gå ut över vård och omsorg och dessutom bidra till att fördjupa lågkonjunkturen och öka arbetslösheten. Till detta kommer de hotande förslagen från den borgerliga regeringen om en indragning på 7,5 miljarder kronor från den kommunala sektorn för det kommande budgetåret.

Jag måste tolka svaret som att regeringen inte är beredd att ompröva denna enorma indragning. Bedömer finansministern att det kommer att ske någon mer sådan stor indragning? Jag vill också fråga finansministern vilken bedömning hon gör när det gäller det finansiella överskottet i landets kommuner.

Anf. 319 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! På en punkt delar jag Inge Carlssons uppfattning, nämligen den att verksamheten i kommuner och landsting är oerhört viktig för en-

skilda människors välfärd. Den verksamhet som sker i kommuner och landsting är oerhört angelägen eftersom det handlar om mycket viktiga tjänster i fråga om vård, omsorg och utbildning.

Det är just för att kunna garantera människor i Sverige fortsatt tillgång till en bra välfärd – en god tillgång till vård, omsorg och utbildning – som den ekonomiska politiken måste inriktas på att ge ekonomin växtkraft så att hela ekonomin växer. Vad vi nu ser är nämligen att när ekonomin står stilla skapar det problem för just de människor som har störst behov av samhällets hjälp i olika avseenden.

Regeringen har aviserat förslag som kommer att förbättra för kommunerna i kolossalt många avseenden. Det gäller att t.ex. använda de pengar man har på ett sätt som svarar mot medborgarnas behov i de olika kommunerna och landstingen. Bl.a. kommer dessa förslag att innebära mycket bättre möjligheter både för medborgarna att själva välja former för vård, omsorg och utbildning och för de kommunal- och landstingsanställda att själva påverka sin arbetssituation.

Jag tror att det finns mycket stora välfärdsvinster för medborgare som är anställda i kommuner och landsting och för medborgare som behöver och vill ha bra vård-, omsorgs- och utbildningstjänster. De kommer att dra nytta av den process med förnyelse som kommer att initieras av de förslag regeringen har aviserat till den reviderade finansplanen.

Anf. 320 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Finansministern gav inte något svar på min fråga om vilken bedömning finansministern gör när det gäller det finansiella överskottet.

Jag kommer från en kommun, Finspångs kommun, där det inte finns något finansiellt överskott. Finspångs kommun har nu varslat 283 personer. Dessa har råkat illa ut därför att befolkningen under de senaste 13 åren har minskat med 2 000 personer. Det innebär ett skattebortfall om 32 milj.kr. per år. Vår gemensamma skatteuppgörelse innebär att Finspångs kommun gick miste om 16 milj.kr. Den var alltså inte kostnadsneutral i det här fallet.

Många andra bekymmer har också bidragit till att vi inte har något finansiellt överskott.

Finansministern pekar på långtidsutredningen och säger att man nu kan se att 90-talet kan bli väldigt bra. Men min fråga blir då: För vem blir det bra?

Anf. 321 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag är ledsen att jag glömde att svara på Inge Carlssons fråga om det finansiella överskottet. Tyvärr kan jag inte förmedla någon riktigt aktuell bedömning, eftersom det fortfarande pågår ett beräkningsarbete. Men en redovisning kommer i den reviderade finansplanen och i den kommunalekonomiska propositionen.

Jag är väl medveten om att enskilda kommuner har gjort andra kalkyler vad gäller skattereformens effekter än vad som då gjordes från mera centralt håll. Detta är en källa, skulle jag vilja säga, till viss oro i en del kommuner. Jag tror därför att just de förändringar som ligger i den kommunalekonomiska kommitténs förslag – man gör rent hus med de olika pengaströmmar som går fram och tillbaka, och i stället blir det en ström av pengar från staten

till kommunerna – i framtiden kommer att vara starkt underlättande för den kommunala planeringen. Man kommer att veta vilka pengar som finns och kunna använda dem på bästa sätt.

Anf. 322 INGE CARLSSON (s):

Herr talman! Avslutningsvis har jag en fråga till finansministern. Det kan ju hända att Kommunförbundet och regeringen tillsammans kommer fram till att det finansiella överskottet inte är så stort att det går att dra in de 7,5 miljarderna. Men finns det, även om regeringen kommer med ett förslag om att 7,5 miljarder skall dras in för 1993, några idéer om att detta på något sätt kan göras selektivt, så att de kommuner som i dag har det mycket besvärligt ekonomiskt kan komma lättare undan?

Om det alltså blir en indragning om 7,5 miljarder kronor innebär varje miljard en försämring med 1,8 miljoner. Det betyder en försämring för Finspåns kommun med 13–14 milj.kr. Mot den bakgrunden tycker jag att det här skulle göras mera selektivt, om det nu finns sådana möjligheter.

Anf. 323 Finansminister ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag måste erkänna att jag nog inte hade tänkt mig att finansdepartementet och regeringen skulle gå in på varje enskild kommuns och varje landstings ekonomiska situation för att sedan avgöra hur mycket pengar som skulle dras in från den aktuella kommunen eller det aktuella landstinget. Det tycker jag faktiskt vore en något otillbörlig inblandning från centralmaktens sida i fråga om de enskilda kommunernas situation.

Däremot har vi för avsikt att avväga storleken av indragningen från primärkommuner resp. landstingskommuner med hänsyn både till möjligheten till förnyelse i samband med borttagandet av statliga regler och till min övertygelse att själva sjukvårdsbehoven behöver prioriteras något i detta sammanhang – men alltså inte med hänsyn tagen till varje enskild kommun, för det tycker jag vore fel.

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1991/92:120 och 121 till jordbruksutskottet

Motion
1991/92:Sk24 till skatteutskottet

Anmälades och bordlades

Propositionerna

- 1991/92:86 Ändring i reglerna för lagervärdering
- 1991/92:92 Utskiftning av löntagarfondernas tillgångar m.m.
- 1991/92:95 Valfrihet och fristående skolor
- 1991/92:117 Avdragsrätt för avgifter till arbetsgivarorganisationer
- 1991/92:118 Förenklad statistikreglering
- 1991/92:123 Slopande av intresserepresentation i vissa statliga myndigheters styrelser
- 1991/92:125 Förslag om tilläggsbudget II till statsbudgeten för budgetåret 1991/92
- 1991/92:129 Socialavgifter på vissa förmåner när förutsättningar för jämkning av förmånsvärdet föreligger, m.m.
- 1991/92:133 En elmarknad med konkurrens
- 1991/92:134 Riktlinjer för överföringen av verksamheten vid domänverket till aktiebolagsform
- 1991/92:135 Produktansvar för skador orsakade av elektrisk ström
- 1991/92:138 Ändringar i utlänningslagen (1989:529), m.m.
- 1991/92:139 Statlig lönegaranti vid konkurs
- 1991/92:151 Vissa ändringar i förmånssystemet för läkemedel m.m.
- 1991/92:152 Hälso- och sjukvårdens ansvar vid dödsfall, m.m.
- 1991/92:157 Vissa gymnasie- och vuxenutbildningsfrågor m.m.
- 1991/92:163 Anslag till en ny myndighet på telekommunikationsområdet för budgetåret 1992/93, m.m.

Skatteutskottets betänkanden

- 1991/92:SkU18 De kyrkliga kommunernas uttag av skatt
- 1991/92:SkU20 Skattepolitiken
- 1991/92:SkU21 Arvs- och gåvoskatt
- 1991/92:SkU22 Indirekta skatter

Trafikutskottets betänkande

- 1991/92:TU24 Sjöfart m.m. (förnyad behandling)

45 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 31 mars

1991/92:165 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Bo Könberg om bidrag till Noaks Ark m.m.:

Noaks Ark/Röda korset gör sedan flera år tillbaka en ovärderlig insats i kampen mot HIV/aids i form av preventiv verksamhet, stöd och hjälp till HIV-smittade och hospice-verksamhet för aidssjuka.

Verksamheten bedrivs med medel från stat, kommun och landsting men också till stor del genom ekonomiskt stöd från frivilligorganisationer, främst Röda korset, och genom donationer från privatpersoner.

Det står helt klart att Noaks Arks verksamhet har oerhört stor betydelse i kampen mot HIV och aids. Det är också klart att den offentliga sektorn i form av landsting och stat inte skulle kunna ersätta vare sig det förebyggande arbetet eller arbetet med stöd och hjälp åt smittade och sjuka.

Under årens lopp har Noaks Ark samlat på sig mycket stor erfarenhet och kunskap i arbetet. Det gäller såväl den anställda personalen som alla de volontärer som 1990 t.ex. lade ner över 24 000 arbetstimmar i kampen mot HIV – utan ersättning!

Antalet nysmittade med HIV har de senaste åren sjunkit. Men vi såg 1991 ett trendbrott. Helt plötsligt ökade antalet nysmittade igen – speciellt inom den heterosexuella gruppen. Av de 329 HIV-positiva som nyanmälades 1991 var 104 homosexuella, 30 sprutnarkomaner och 180 heterosexuella. I dag finns över 3 000 HIV-smittade personer i Sverige, och varje dag anmäls en ny smittad!

Mot denna bakgrund är det allvarligt att staten inte inser att man bara skjuter problemen framför sig, när man drar ner på bidraget till Noaks Ark. I och för sig är det den gamla regeringen som är skyldig till att organisationen i dag har mindre medel att röra sig med än 1989. Men detta får inte tas till intäkt för att fortsätta på den felaktiga vägen.

Fr.o.m. 1991 betalas stödet till Noaks Ark enligt statens budgetår, dvs. stödet betalades ut fr.o.m. den 1 juli 1991. Resultatet av förändringen av utbetalningen blev att staten höll inne med bidraget för våren 1991, vilket var 1 milj.kr.

Noaks Ark har nu i en ansökan daterad den 27 mars 1992 hos aidsdelegationen ansökt om ett tillägg omfattande den 1 milj.kr. som till följd av omläggningen hölls inne.

Mina frågor till statsrådet är mot bakgrund av det anförda:

1. Är statsrådet beredd att tillstyrka ansökan om 1 milj.kr. i tilläggsanslag?
2. Om statsrådet inte är beredd att tillstyrka tilläggsanslaget, hur vill statsrådet i så fall utforma arbetet mot HIV/aids på det mest effektiva sättet?

1991/92:166 av *Ulla Tillander* (c) till socialministern om arbetslösa och barnomsorgen:

Arbetslösheten som drabbar många människor med barn innehåller en mekanism som riskerar att göra det omöjligt för en arbetslös att återgå till ett förvärvsarbete.

Allt fler arbetslösa föräldrar riskerar att förlora sina barns dagisplatser. Därmed hotar den onda cirkeln: avstängning från A-kassa och hänvisning till socialbyrån.

En kartläggning som gjorts av tidningen *Kommun-Aktuellt* visar att i 42 % av landets kommuner måste barn till föräldrar som blivit arbetslösa lämna sin dagisplats efter tre månader. Endast en fjärdedel av kommunerna saknar någon form av tidsbegränsning.

Problemet är att en del kommuner tillämpar regler för barnomsorgen som

sedan följs så rigoröst att det skapar nya problem. Det här skulle kunna lösas genom en större generositet och en större känslighet för den enskildes speciella situation.

Med hänvisning till ovanstående vill jag till socialministern ställa följande fråga:

Vad kan regeringen göra för att undanröja denna onda cirkel?

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

46 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställts

den 30 mars

1991/92:615 av *Ian Wachtmeister* (nyd) till statsrådet Bo Lundgren om fastighetsskatten:

Den fastighetsrelaterade utlåningen står för drygt hälften av utlåningen på hela kreditmarknaden. Kreditförlusterna har lett till att många banker och kreditföretag fått kraftigt försvagade finansiella ställningar. Ett sätt att stödja kreditmarknaden vore att avskaffa fastighetsskatten. Den positiva effekten skulle bli betydligt större än beloppet på sänkningen av fastighets-skatten eftersom beloppet kapitaliseras av fastighetsmarknaden till en värdeeffekt som är flera gånger större än den årliga sänkningen. Fastighetsskatten för hyresbostäder och kontorslokaler är drygt 6 miljarder kronor. Om den avskaffas blir den kapitaliserade effekten ca 80 miljarder kronor (ca 10 % av fastigheternas marknadsvärde). Om skatten inte sänks kommer prisnedgången att fortsätta, tillväxten hämmas, kreditmarknaden drabbas och antalet konkurser öka.

Min fråga till skatteministern är om regeringen tänker ta bort fastighets-skatten.

1991/92:616 av *Peter Kling* (nyd) till socialministern om alkohollagstiftningen:

För en kort tid sedan polisanmälades ansvariga vid Medborgarskolan därför att det serverades vin under en vinprovarkurs utan att man hade utskänkningstillstånd. Detta är bara ett exempel på en gammal och otidsenlig alkohollagstiftning där staten genom krångel och förbud omyndigförklarar vuxna medborgare.

Avser socialministern att vidta någon åtgärd så att denna lagstiftning blir anpassad till en modern demokrati som Sverige?

Prot. 1991/92:88
31 mars 1992

47 § Kammaren åtskildes kl. 21.10.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. ajourneringen kl. 17.10 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Tisdagen den 31 mars

Meddelande om information från regeringen	1
Talmannen	
1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om svar på interpellation	1
3 § Svar på fråga 1991/92:592 om politiska åtgärder för att hindra ökad arbetslöshet	1
Statsminister Carl Bildt (m)	
Ingvar Carlsson (s)	
4 § Svar på fråga 1991/92:607 om kurdiska fronten och Irak	6
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Berith Eriksson (v)	
5 § Svar på frågorna 1991/92:573, 587, 604 och 610 om kurdernas si- tuation i Turkiet	8
Utrikesminister Margaretha af Ugglas (m)	
Viola Furubjelke (s)	
Ingbritt Irhammar (c)	
Berith Eriksson (v)	
Ingela Mårtensson (fp)	
Talmannen (om debattreglerna)	
6 § Svar på fråga 1991/92:568 om samarbete om räddningstjänst mel- lan kommun och statlig myndighet	15
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Margitta Edgren (fp)	
7 § Svar på fråga 1991/92:572 om F 13 i Norrköping	18
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Britt Bohlin (s)	
8 § Svar på fråga 1991/92:576 om kustbevakningens lokala organisa- tion i Kalmar län	21
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Chatrine Pålsson (kds)	
9 § Svar på fråga 1991/92:580 om viss utrangerad försvarsmateriel till de baltiska staterna	23
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Gunhild Bolander (c)	
10 § Svar på fråga 1991/92:609 om åtgärder för att hindra att det kom- mande försvarsbeslutet föregrips	25
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Bengt Harding Olsson (fp)	

11 § Svar på fråga 1991/92:571 om regeringens skattepolitik	29
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Lars Hedfors (s)	
12 § Svar på fråga 1991/92:584 om skattelagstiftningen och arbete i bostaden	34
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Conny Sandholm (fp)	
13 § Svar på fråga 1991/92:599 om ökad ram för tilläggsbelåning till reparationer m.m.	37
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Magnus Persson (s)	
14 § Svar på fråga 1991/92:562 om övergrepp mot flickor	40
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Elver Jonsson (fp)	
15 § Svar på fråga 1991/92:570 om polishögskolan och ämnet sexuella övergrepp mot barn	43
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Sigrid Bolkéus (s)	
16 § Svar på fråga 1991/92:589 om kriminalvårdsanstalten i Karlskrona	44
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Yvonne Sandberg-Fries (s)	
17 § Svar på fråga 1991/92:603 om i Sverige dömda utlännningar, som får avtjäna straffet i sitt hemland	47
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Lars-Erik Lövdén (s)	
18 § Svar på fråga 1991/92:527 om en järnvägstunnel under Öresund	48
Statsrådet Görel Thurdin (c)	
Georg Andersson (s)	
19 § Svar på fråga 1991/92:605 om Strängforsen	52
Statsrådet Görel Thurdin (c)	
Jarl Lander (s)	
20 § Svar på fråga 1991/92:569 om jämställdhetsaspekter vid tillsättningen av landshövdingeposter	54
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Maj-Lis Löw (s)	
21 § Svar på fråga 1991/92:602 om gästarbetarsystem	56
Kulturminister Birgit Friggebo (fp)	
Georg Andersson (s)	
Ajournering	57
Återupptagna förhandlingar	58
22 § Svar på fråga 1991/92:611 om bättre möjligheter för journalister att utöva sin verksamhet	58
Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
Tage Pålsson (c)	

23 § Svar på fråga 1991/92:578 om de handikappade och arbetsmarknaden	60
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Inger Hestvik (s)	
24 § Svar på fråga 1991/92:585 om sysselsättningsskapande åtgärder i Stockholms län	63
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Anita Johansson (s)	
25 § Svar på fråga 1991/92:593 om arbetslösheten bland handikappade	64
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Bo Nilsson (s)	
26 § Svar på fråga 1991/92:594 om åtgärder för att hindra en ökad arbetslöshet	67
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Ingela Thalén (s)	
27 § Svar på frågorna 1991/92:595 och 596 om kompetensutveckling inom tillverkningsindustrin m.m.	69
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Berit Andnor (s)	
Lahja Exner (s)	
28 § Svar på fråga 1991/92:606 om ökade statliga utgifter för att bekämpa arbetslösheten	73
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Mona Sahlin (s)	
29 § Svar på fråga 1991/92:614 om nya arbeten till friställda kvinnor	74
Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
Margareta Viklund (kds)	
30 § Svar på frågorna 1991/92:577 och 579 om infrastrukturella satsningar i Skåne m.m.	76
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Ingbritt Irhammar (c)	
Per Stenmarck (m)	
31 § Svar på frågorna 1991/92:586 och 612 om ombyggnaden av riksväg 41.	80
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Lars Björkman (m)	
Berndt Ekholm (s)	
32 § Svar på frågorna 1991/92:590 och 591 om Arlandabanan	83
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Eva Johansson (s)	
Ines Uusmann (s)	
33 § Svar på fråga 1991/92:600 om extra vägunderhåll för att hindra ökad arbetslöshet	86
Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
Jarl Lander (s)	

34 §	Svar på fråga 1991/92:563 om utvärdering av försöket med utdelning av sprutor till narkomaner	88
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Rolf L Nilson (v)	
35 §	Svar på fråga 1991/92:574 om bostadsfinansieringen och äldreboendet	90
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Sinikka Bohlin (s)	
36 §	Svar på fråga 1991/92:581 om rätten till barnomsorg	93
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Berith Eriksson (v)	
37 §	Svar på fråga 1991/92:582 om gruppboendestäder för utvecklingsstörda	94
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Lisbeth Staaf-Igelström (s)	
38 §	Svar på frågorna 1991/92:564 och 565 om utsläppen från kärnkraftverket Sosnovyj Bor	96
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Gudrun Norberg (fp)	
	Göthe Knutson (m)	
39 §	Svar på fråga 1991/92:583 om returpappersmarknaden	101
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Rolf L Nilson (v)	
40 §	Svar på fråga 1991/92:601 om miljöinvesteringar m.m. för att hindra ökad arbetslöshet	104
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Margareta Winberg (s)	
41 §	Svar på fråga 1991/92:561 om Europeiska utvecklingsbanken . .	106
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Lars Sundin (fp)	
42 §	Svar på fråga 1991/92:613 om statens indragningar från kommunerna	109
	Finansminister Anne Wibble (fp)	
	Inge Carlsson (s)	
43 §	Hänvisning av ärenden till utskott	112
44 §	Bordläggning	113
45 §	Anmälan om interpellationer	
	1991/92:165 av Gullan Lindblad (m) om bidrag till Noaks Ark m.m.	113
	1991/92:166 av Ulla Tillander (c) om arbetslösa och barnomsorgen	114
46 §	Anmälan om frågor	
	1991/92:615 av Ian Wachtmeister (nyd) om fastighetsskatten .	115
	1991/92:616 av Peter Kling (nyd) om alkohollagstiftningen . .	115